

דקת דומיה

דוח כספי. סיכום ושיקוף של רצף עשייה לתמונה חדה העומדת למבחן הציבור.

אך הפעם, בין רצף העשייה לדיווח, רעדו אמות הסיפים. רוח הסיכום והדיוק הם על רקע מה שלא ניתן לסכם או לדייק בסערת הכאב, האבל והתהייה.

על כן חשבנו לפתוח את הדוח הזה באמירות אחרות. בחיבוק חם ואוהב לכל כוחות הביטחון והלוחמים בכל הגזרות. בהרכנת ראש בפני חללי צה"ל וכוחות הביטחון ומשפחותיהם. בהבעת צער עמוק לסבלן וכאבן של משפחות הנרצחים. בריכוז כל אנרגיה אפשרית שבתוכנו למען החלמה מהירה של כל הפצועים, ובתפילה מתמשכת לחזרתם של כל החטופים, השבויים והנעדרים לחיקנו.

עת להיות אנחנו. עם עתיק, מושרש, מאוחד, מואר על ידי יכולת להבחין מחדש בין ציווי חיים לפירוד לא מחויב.

אכן, דקת דומיה רועשת, עוטפת ומשרטטת קווים של תקווה.

ראובן קרופיק
יו"ר הדירקטוריון

בנק הפועלים

תמצית דוחות כספיים רבעוניים
ליום 30 בספטמבר 2023

דוח מונגש

תוכן העניינים

ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים 207

213	5. ממשל תאגידי
214	6. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגידי הבנקאי ואופן ניהולם
237	7. נספחים
248	מילון מונחים
250	אינדקס

א. דוח הדירקטוריון וההנהלה 7

13	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
18	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
48	3. סקירת הסיכונים
75	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים

ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי 76

ג. תמצית דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2023 79

83	דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ
92	ביאורים לדוחות הכספיים

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

Q3

תוכן העניינים

48	3. סקירת הסיכונים	13	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
48	3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם	13	1.1. מידע צופה פני עתיד
48	3.2. סיכון אשראי	13	1.2. מידע כספי תמציתי
70	3.3. סיכון שוק	16	1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
72	3.4. סיכון נזילות ומימון	16	1.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית
73	3.5. סיכון תפעולי	18	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
73	3.6. סיכון ציות	18	2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
74	3.7. סיכונים אחרים	24	2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
74	3.8. חומרת גורמי הסיכון	24	2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
75	4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים	33	2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
75	4.1. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים	43	2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה
75	4.2. בקרות ונהלים	47	2.6. חברות עיקריות
		47	

רשימת הטבלאות

14	טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן של קבוצת בנק הפועלים
19	טבלה 2-1: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי החליפין
24	טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד
26	טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו
28	טבלה 2-4: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית
29	טבלה 2-5: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
31	טבלה 2-6: פירוט עמלות והכנסות אחרות
32	טבלה 2-7: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות
33	טבלה 2-8: רווח כולל
33	טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים
34	טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה
35	טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי
35	טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים
36	טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך
37	טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק
37	טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות
37	טבלה 2-16: מידע נוסף על פיקדונות הציבור
38	טבלה 2-17: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק
38	טבלה 2-18: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
39	טבלה 2-19: מכשירים נגזרים
39	טבלה 2-20: פרטים בדבר דיבינד ששולם
41	טבלה 2-21: חישוב יחס הלימות ההון
42	טבלה 2-22: יחס מינוף
43	טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים
49	טבלה 3-1: פרטים בדבר חובות ששוננו תנאיהם
50	טבלה 3-2: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור
51	טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה באשראי לציבור לא צובר
52	טבלה 3-4: מדדי סיכון אשראי
53	טבלה 3-5: סיכון אשראי לפי ענפי משק
56	טבלה 3-6: פילוח סיכון האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים של הלקוחות
57	טבלה 3-7: ניתוח איכות האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל
58	טבלה 3-8: סיכון אשראי בענף הנדל"ן בחטיבה העסקית בישראל לפי שיעור המימון (LTV) וכושר ספיגה
61	טבלה 3-9: חשיפות עיקריות למדינות זרות
62	טבלה 3-10: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
63	טבלה 3-11: סיכונים בתיק הלוואות לדיור
63	טבלה 3-12: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי
64	טבלה 3-13: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
64	טבלה 3-14: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 רבעונים אחרונים

65	טבלה 3-15: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק
66	טבלה 3-16: יתרת האשראי לאנשים פרטיים
66	טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם להכנסה הממוצעת ולגודל הלווה
67	טבלה 3-18: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים
67	טבלה 3-19: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון
68	טבלה 3-20: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
69	טבלה 3-21: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק
70	טבלה 3-22: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
70	טבלה 3-23: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
71	טבלה 3-24: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
71	טבלה 3-25: רגישות הבנק לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ולשינויים במדד המחירים לצרכן
72	טבלה 3-26: יחס כיסוי הנזילות (LCR)
72	טבלה 3-27: יחס מימון יציב, נטו (NSFR)
74	טבלה 3-28: טבלת חומרת גורמי הסיכון

רשימת התרשימים

13	תרשים 1-1: נתונים ומדדים עיקריים ליום 30 בספטמבר 2023 ולתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023
20	תרשים 1-2: תשואות אגרות-חוב ממשלתית, מדד המחירים לצרכן, ריביות ושוק המניות
27	תרשים 2-2: רווח מימוני נטו
34	תרשים 2-3: פילוח האשראי לפי מגזרים עיקריים ליום 30 בספטמבר 2023
38	תרשים 2-4: התפתחות תמהיל פיקדונות הציבור

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

ביום שבת, ה-7 באוקטובר 2023, פתח חמאס במתקפת טרור על מדינת ישראל, במסגרתה רצח והרג כ-1,200 אזרחים וחיילים וחסף מעל 200. מדינת ישראל הכריזה על פרוץ מלחמת חרבות ברזל (להלן: המלחמה) וגיוס גדול של יותר מ-300 אלף חיילי מילואים. המלחמה גרמה, בין היתר, לשיבושים בפעילות הכלכלית במשק הישראלי. קיימת אי ודאות רבה לגבי התפתחות הלחימה, היקפה ומשכה ובהתאם על מידת השפעתה על תחומי המשק השונים. הממשלה מגבשת מתווים לתמיכה באוכלוסיות ובמגזרים שנפגעים מן המלחמה והמערכת הבנקאית ובתוכה גם הבנק מציע ללקוחותיו מתווי הקלות להתמודדות עם השלכות המלחמה.

לפרטים נוספים בדבר השפעות המלחמה על הבנק ולקוחותיו ראה [פרק השלכות מלחמת חרבות ברזל](#) להלן. בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 15 בנובמבר 2023, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים הבלתי מבוקרים של בנק הפועלים בע"מ והחברות המאוחדות שלו, ליום 30 בספטמבר 2023.

1.1 מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, המצב הביטחוני בישראל, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית. מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו. המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בדיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד הבינוי והשיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

1.2 מידע כספי תמציתי

תרשים 1-1: נתונים ומדדים עיקריים ליום 30 בספטמבר 2023 ולתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023

רווח ותשואה התפתחות	רווחיות	איכות האשראי	גידול באשראי	הון
	<p>15.4% Q3-23: 13.4%</p> <p>תשואה להון</p>	<p>0.97% NPL*</p>	<p>7.9% Q3-23: 1.1%</p> <p>אשראי עסקי ומסחרי</p>	<p>11.53% יחס הון עצמי רובד 1</p>
<p>5,599 מיליוני ש"ח Q3-23: 1,669</p> <p>רווח נקי</p>	<p>1.86% יחס כיסוי כולל**</p>	<p>2.1% Q3-23: 0.8%</p> <p>אשראי לדיור</p>	<p>50,252 מיליוני ש"ח הון עצמי</p>	

* אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית מתוך יתרה רשומה של אשראי לציבור.
** סך ההפרשה להפסדי אשראי (כולל בגין יתרות חוץ מאזניות) מתוך יתרה רשומה של האשראי לציבור.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן של קבוצת בנק הפועלים

2022				2023			
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
במיליוני ש"ח							
2,716	3,187	3,636	3,928	4,037	4,295	4,006	הכנסות ריבית, נטו
148	(19)	115	337	340	414	203	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
2,864	3,168	3,751	4,265	4,377	4,709	4,209	רווח מימוני, נטו
(600)	91	45	430	185	579	662	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
984	920	1,002	966	982	1,016	1,089	עמלות והכנסות אחרות
1,958	1,996	1,972	2,046	2,094	2,181	2,059	הוצאות תפעוליות ואחרות
2,490	2,001	2,736	2,755	3,080	2,965	2,577	רווח לפני מסים
1,654	1,343	1,785	1,750	2,008	1,922	1,669	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
15.6%	12.3%	15.9%	15.3%	17.0%	15.8%	13.4%	תשואת הרווח הנקי (באחוזים)

לשנה שהסתיימה ביום	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום	לשנה שהסתיימה ביום	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום
31.12.2022	30.09.2022	30.09.2023	30.09.2022	30.09.2023	

מדדי ביצוע עיקריים					
14.8%	14.6%	15.4%	15.9%	13.4%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
1.01%	1.00%	1.12%	1.10%	1.00%	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
2.78%	2.64%	3.27%	2.93%	3.16%	יחס הכנסות ⁽²⁾ לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
2.09%	1.99%	2.46%	2.24%	2.39%	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
0.57%	0.58%	0.59%	0.61%	0.62%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
44.5%	46.7%	38.7%	41.5%	38.9%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות
2.35%	2.24%	2.74%	2.58%	2.65%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽³⁾⁽¹⁾
122%	126%	124%	126%	124%	יחס כיסוי נזילות (LCR)
130%	127%	125%	127%	125%	יחס מימון יציב נטו (NSFR) ⁽⁴⁾

ליום			
31.12.2022	30.09.2022	30.09.2023	
11.25%	11.10%	11.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽⁵⁾
14.70%	14.34%	14.70%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון ⁽⁵⁾
6.34%	6.18%	6.77%	יחס מינוף ⁽⁵⁾

- (1) מחושב על בסיס שנתי.
- (2) סך-כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
- (3) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, הוצאות וברוח כולל אחר להלן) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינן נושאות ריבית.
- (4) למידע נוסף, ראה פרק סיכון נזילות ומימון להלן.
- (5) למידע נוסף, ראה פרק הון, הלימות הון ומינוף להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן של קבוצת בנק הפועלים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
31.12.2022	30.09.2022	30.09.2023	30.09.2022	30.09.2023	
מדדי איכות אשראי עיקריים					
1.64%	1.56%	1.86%	1.56%	1.86%	שיעור יתרת ההפרשה הכוללת להפסדי אשראי* מתוך האשראי לציבור
1.40%	1.34%	1.63%	1.34%	1.63%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מתוך האשראי לציבור
0.89%	0.80%	1.02%	0.80%	1.02%	שיעור אשראי לציבור לא צובר או בפגור של 90 יום או יותר מתוך האשראי לציבור
(0.03%)	(0.03%)	0.08%	(0.03%)	0.10%	שיעור מחיקות חשבונאיות, נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור
(0.02%)	(0.18%)	0.47%	0.05%	0.66%	שיעור הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מתוך אשראי ממוצע לציבור
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
6,532	4,782	5,599	1,785	1,669	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
13,467	9,539	12,338	3,636	4,006	הכנסות ריבית, נטו
14,048	9,783	13,295	3,751	4,209	רווח מימוני, נטו**
4,453	3,150	4,044	1,117	1,292	הכנסות שאינן מריבית
3,705	2,776	2,967	984	1,038	מזה - עמלות
17,920	12,689	16,382	4,753	5,298	סך הכנסות
(34)	(464)	1,426	45	662	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,972	5,926	6,334	1,972	2,059	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,387	3,305	3,555	1,076	1,136	מזה - משכורות והוצאות נילוות
נתונים נוספים					
4.89	3.58	4.19	1.34	1.25	רווח נקי (הפסד) למניה המיוחס לבעלי המניות של הבנק - בסיסי (בש"ח) *
1.10	0.70	1.43	0.40	0.25	סך-הכל דיבידנד למניה (בש"ח) ⁽¹⁾

* לרבות הפרשה בגין יתרות חוץ-מאזניות.

** רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

(1) על-פי דיבידנד שהוכרז במועד אישור הדוחות לתקופה הרלוונטית.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן של קבוצת בנק הפועלים (המשך)

ליום			
31.12.2022	30.09.2022	30.09.2023	
במיליוני ש"ח			
			נתונים עיקריים מהמאזן
665,353	658,336	675,988	סך-הכל נכסים
133,424	145,423	92,131	מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים
107,400	90,078	136,810	ניירות-ערך
388,727	381,582	404,371	אשראי לציבור, נטו
6,487	6,723	7,042	סיכון אשראי בעייתי, נטו
3,444	3,033	3,984	אשראי לציבור שלא צובר הכנסות ריבית (NPL)
618,850	613,267	625,736	סך-הכל התחייבויות
532,588	527,699	532,756	מזה - פיקדונות הציבור
8,696	9,779	8,953	פיקדונות מבנקים
26,866	26,263	23,810	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
46,502	45,068	50,252	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
			נתונים נוספים
31.7	30.3	34.1	מחיר מניה לטוף תקופה (בש"ח)

1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואומד את המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי, סיכון ציות וסיכון מודל. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי, וסיכון סביבתי. בתאריך ה-7 לאוקטובר 2023 פרצה מלחמת חרבות ברזל. למידע נוסף על הסיכונים ככלל ועל פוטנציאל השפעות המלחמה ראה [פרק סיכונים מובילים ומתפתחים](#), [פרק השלכות מלחמת חרבות ברזל](#) ו[פרק סקירת הסיכונים](#) להלן [והדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 30 בספטמבר 2023](#).

1.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2022, אישרו הנהלת ודירקטוריון הבנק תכנית אסטרטגית רב-שנתית - 'פועלים 2026', לשנים 2023 עד 2026, אשר מטרתה לחזק את מעמדו של בנק הפועלים כבנק מוביל בישראל. עקרונות התכנית תומכים בהמשך צמיחה אחראית, שימור עמדת המובילות של הבנק וקפיצת מדרגה בשירות ללקוחות. התכנית ממוקדת בביצועים, ערך ללקוח, מיצוי מיטבי של תשתיות ומשאבים ופיתוח חדשנות מبدלת ומשפיעה. נכון למועד כתיבת הדוח, ישראל נמצאת במצב מלחמה. הואיל ואין ביכולת הבנק להעריך בשלב זה כיצד תתפתח המלחמה וכל שכן את השפעותיה לטווח הארוך, הפוטנציאל לשינויים עתידיים בהנחות העבודה ייבחן באופן שוטף. נכון לעת הזו, עקרונות ויעדי התכנית האסטרטגית נותרים בעינם. התכנית האסטרטגית 'פועלים 2026' מהווה המשך ליישום המוצלח של אסטרטגיית הצמיחה בפעילות הליבה בשנים 2021-2022, המתבטאת בשיפור מהותי בתוצאות העסקיות של הבנק ובמומנטום העסקי המשמעותי. בתהליך גיבוש התכנית נבחנו השינויים והמגמות בכלכלה הגלובלית והישראלית, מהלכי הרגולציה ומגמות בסביבה התחרותית. כמו-כן, ניתנה תשומת לב לשינויי המגמה בהתנהגות הצרכנים בצריכת שירותים פיננסיים בערוצים ישירים. בנוסף, נלקחו בחשבון תרחישים עתידיים לענף הבנקאות כפי שפורסמו על-ידי ועדת באזל לענייני בנקאות בפברואר 2018, אשר עודם רלוונטיים כיום. בבנקאות הקמעונאית (לקוחות פרטיים ועסקים קטנים), קיימת סבירות להתממשות מדורגת על פני שנים, של תרחיש "הבנק המבוזר", בו יבזרו השירותים הפיננסיים בין בנקים ושחקנים טכנולוגיים. בבנקאות העסקית והמסחרית, קיימת סבירות להתממשות תרחיש "הבנק המשופר", לאור תהליך מקיף של מודרניזציה, אוטומציה ודיגיטציה שעוברים הבנקים המסורתיים כיום.

'פועלים 2026', מגדירה את עמודי התווך האסטרטגיים ואת צירי השינוי הנדרשים בכדי להשיג צמיחה בת קיימא, וכוללת מגוון יוזמות עסקיות בכלל תחומי הפעילות של הבנק. התכנית ממוקדת במספר נדבכים, אשר השגת המטרות האסטרטגיות באמצעותן, תהווה את הבסיס להמשך צמיחה אחראית, בין היתר בזכות המיקוד בסגמנטי לקוחות מובילים של הבנק, בפעילות הבנקאות הקמעונאית, הבנקאות העסקית ושוק ההון, תוך שיפור משמעותי בשירות ללקוחות.

התכנית האסטרטגית של הבנק גובשה בראי החזון שאימץ הבנק - "מחויבים לצמיחה באמצעות בנקאות משפיעה, מתחדשת והוגנת ללקוחותינו" אשר הינו בהלימה לערכים סביבתיים חברתיים ואתיים (ESG) כפי שמקדם הבנק לאורך השנים.

האסטרטגיה העסקית של הבנק מבוססת על מספר צירים מרכזיים:

א. חיזוק המובילות של בנק הפועלים בבנקאות הליבה

התכנית האסטרטגית שמה למטרה למנוף ולחזק את מובילותו של בנק הפועלים כבנק אוניברסלי בישראל במוצרי הליבה הבנקאיים, ללקוחות קמעונאיים, עסקיים ושוק ההון. עבור הלקוחות הקמעונאיים התכנית שמה דגש על המשך שיפור השירות וערוצי התקשורת עם הלקוח, בתפיסת Digital First, ועל מיקוד בסגמנטי לקוחות מובילים, ובהם לקוחות הבנקאות הפרטית והעסקיים הקטנים. בנוסף, הבנק ימשיך לפעול למינוף פריסת הרשת הסניפית והתאמתה התפעולית לטובת מיקוד ביעוץ ומכירת מוצרים ושירותים מורכבים. במסגרת המהלך, בוחן הבנק את עדכון מודל ההפעלה הקמעונאי, כאשר בעזרת השינוי ייהנו כלל הלקוחות מזמינות דיגיטלית מלאה ומחוייט שירות רציפה על פני הערוצים (דיגיטל, תקשורת כתובה, שירות טלפוני ופיסי). עבור הלקוחות העסקיים, הבנק ממשיך ומחזק את מובילותו בתחום התשתיות, הסינדיקציה, נדל"ן ופעילות שוק ההון, וכן ממשיך לפעול לחיזוק הצמיחה במגזר ההיי-טק ולקידום מוצרים מתחום ה-ESG.

עבור כלל הלקוחות, חיזוק מובילות הבנק מושג בין היתר באמצעות מינוף בסיס הלקוחות הרחב ליישומי דאטה מתקדמים, ופיתוח כלים דיגיטליים לשיפור השירות וניהול תיק הלקוח.

ב. מיצוי משאבים והגברת הפריון

נדבר זה עוסק במספר עולמות תוכן, בהם משאבים פיננסיים, טכנולוגיים והון אנושי, לצד ייעול תהליכים עסקיים ותפעוליים. בעולם המשאבים הפיננסיים, הבנק ממשיך בביצוע מהלכים רוחביים בתחום יעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות (ALM) והגברת היעילות בצריכת נכסי סיכון (RWA), על-ידי יישום ושימוש ב Best Practices גלובליים וביצוע מהלכי עומק בשיתוף כלל חטיבות הבנק. בתחום המשאבים הטכנולוגיים הבנק משקיע משאבים מהותיים בפרויקט מודרניזציה של תשתיות מערכות הליבה, אשר מהווה חלק מרכזי בהפיכת הבנק למתקדם וחדשני. הבנק פועל לייחד משאבים לפיתוח טכנולוגיה בעלת ערך ללקוחות הבנק, תוך השקעה מתמדת בתשתיות תומכות, דיגיטציה ואוטומציה תוך שמירה על יציבות והמשכיות עסקית.

כמו-כן, הבנק פועל לפישוט וייעול אינטראקציות תהליכיות פנימיות בתוך הארגון. במסגרת זו, הוקמה החטיבה לשירותים בנקאיים, על מנת לקצר תהליכים ולשפר את השירות והתפעול בתוך הבנק, זאת תוך הטמעת תרבות ארגונית מאמצת שינויים והמשך השקעה בהון האנושי ומינוף וחיזוק יכולותיו. כמנוע צמיחה נוסף, מאיץ הבנק הטמעת מתודולוגיות Agile והפעלת הכוח והמשאב האנושי במודל Tribes, מהלך אשר הבנק מוביל בו בזירה העסקית ויביא לשילובם ההדוק של הגורמים הטכנולוגיים והגורמים העסקיים לטובת שיפור וקיצור ה-TTM (Time to Market) והשלמת התוצר (Delivery) כיתרון תחרותי. אלו יאפשרו השקעה מהירה של מוצרים, גיוון שירותים ופיתוח הצעות ערך חדשניות ללקוחות הבנק, בדומה לבנקים מובילים בעולם. בהתאם לכך, בתחילת השנה אישר דירקטוריון הבנק את הקמתם של שלושה Tribes נוספים הפועלים לפי מתודולוגיות Agile. שיטת העבודה האג'ילית מהווה חלק מיעדי התכנית האסטרטגית של הבנק ויתרון תחרותי בתוצר.

ג. חדשנות מובדלת ומשפיעה

כתמיכה באסטרטגיה, הבנק ימשיך לאתר הזדמנויות ולפתח יוזמות חדשניות התומכות ביעדים העסקיים ובלקוחות במיקוד. הבנק יפעל לגיבוש הצעות ערך ייחודיות ומבדלות לתעשייה, תוך מיצוי פוטנציאל הבנקאות הפתוחה לביסוס הבנקאות העתידית, איתור ושילוב טכנולוגיות ופתרונות של צדדים שלישיים מהאקו-סיסטם בישראל ובעולם, לטובת, בין היתר, ייעול תהליכים תפעוליים ושיפור השירות ללקוחותיו. אפליקציית bit, בה פעילים כיום כ-3 מיליון משתמשים מקרב לקוחות כל הבנקים, ממשיכה להוות בסיס לפיתוח מוצרים בנקאיים חדשים, תוך המשך הרחבת תחומי הפעילות של bit בעולמות התשלומים וגיבוש הצעות ערך חדשניות וייחודיות.

האסטרטגיה ותכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט בפרק זה בכל הקשור בתכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

התכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שהנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתכניות לעתיד לא יתממשו, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין את הסביבה העסקית בישראל ובעולם ותנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס לריבית המשתנה בעולם ובישראל, השינוי באינפלציה, למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור כאמור, ולשינויים הרגולטוריים והמגבלות החלות על הבנק במסגרתן.

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2.1.1 סקירה כלכלית ופיננסית

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

הכלכלה הישראלית צברה איתנות פיננסית לאורך השנים שהתבטאה בשורה של פרמטרים כמו חוב ציבורי נמוך, עודפים בחשבון השוטף של מאזן התשלומים ויתרות מטבע-חוץ גבוהות. כל אלו עומדים עתה לימינה של כלכלת המדינה, והם גם צפויים למתן את השפעות המלחמה על המערכת הפיננסית בכלל ועל הבנקים בפרט.

ברבעון השלישי של השנה, טרם מלחמת חרבות ברזל, ניכרה זה מכבר האטה מסוימת בצמיחת המשק. האינפלציה ועלויות הריבית פגעו בכוח הקנייה של משקי הבית, אף ששוק העבודה נותר הדוק, והשכר הממוצע המשיך לעלות. אינדיקטורים כלכליים כמו הפדיון בענפי הכלכלה הצביעו על התמתנות של הצריכה הפרטית. היקף ההשקעות בחברות היי-טק נותר נמוך משמעותית לעומת שנים קודמות, וגם בענף הנדל"ן נרשמה כמות נמוכה של עסקות, עלייה במלאי הדירות הלא מכורות וכן ירידות מחירים קלות. נתוני הצמיחה לרבעון זה טרם פורסמו, אך אנו מעריכים על סמך האינדיקטורים שפורסמו עד כה, שהצמיחה הייתה חיובית טרם המלחמה.

עם פרוץ המלחמה התמונה הכלכלית השתנתה כמובן מקצה לקצה. האבל הכבד, ירי הטילים שהגיע עד למרכז הארץ, פינוי יישובים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב והשבתת מערכת החינוך, כל אלו הביאו לשיבושים בפעילות הכלכלית. פעילות המסחר הושבתה בחלקה, ונתונים ראשוניים לרכישות בכרטיסי אשראי מציגים ירידה חדה בצריכה. ניתן להעריך שהפגיעה החדה שאפיינה את השבועות הראשונים של המלחמה תתמתן לאורך זמן. חשוב לציין שחרף השיבושים בייצור אין מחסור במזון או כל ציוד אחר ברשתות השיווק.

בדומה לתקופת הקורונה הממשלה גיבשה תכניות סיוע למגזר העסקים ולמשקי הבית.

הבנק מעריך שבנסיונות אלו סביר שתיראה פגיעה קצרת טווח חמורה בפעילות הכלכלית. אין בידי הבנק להעריך את הימשכות המלחמה, אך סביר להניח שההתאוששות ממנה לא תהיה מהירה, זאת נוכח המשאבים הגדולים שמופנים בעת הזו למערכת הביטחון ולסיוע לאוכלוסייה. עוצמת ההשפעה בטווח המיידי וההתאוששות שלאחר המלחמה תלויים במישיכה ובהיקפה. האיתנות הפיננסית הגבוהה של המשק יצרה מעין חומת אש שבלמה מהמשבר הריאלי לזלוג לשווקים הפיננסיים, והשפעות הלחימה עליהם לעת הזו מתוננות יחסית, כפי שנתאר בהמשך.

התפתחויות בכלכלה העולמית

המלחמה בישראל מגבירה את המתחות הבין גושית בעולם, ומספר גופים הזהירו שהאירועים בישראל עשויים להוות טריגר להתפרצות עימותים נוספים בעולם, כולל עלייה בהסתברות למלחמה גלובלית. מספר מדינות העלו את רמת הכוננות מחשש לאירועי טרור, וארצות-הברית ובריטניה כבר שלחו כוחות הגנה למזרח התיכון.

הפעילות הכלכלית בעולם בחודשים האחרונים בעלת שונות גבוהה בין האזורים השונים. בעוד הכלכלה בארצות-הברית מוסיפה להפתיע לחיוב עם התרחבות הצריכה הפרטית, למרות השחיקה המתמשכת בכוח הקנייה של משקי הבית, באירופה כבר ניכרים סימני מיתון. כלכלת ארצות-הברית צמחה ברבעון השלישי של השנה בשיעור גבוה של 4.9%, לעומת הרבעון הקודם, במונחים שנתיים, זאת בהמשך לצמיחה בשיעור שנתי של כ-2.1% בשני הרבעונים הראשונים של השנה, ואילו בגוש האירו נרשמה ברבעון השלישי התכווצות בשיעור שנתי של 0.4% בתוצר. כלכלת סין צמחה ברבעון השלישי בקצב גבוה מהצפוי של 4.9% לעומת הרבעון המקביל אשתקד. שוקי העבודה לעומת זאת, מציגים תמונה אחידה יותר ומוסיפים להתאפיין בעודף ביקוש לעובדים, לחצים לעליית שכר ושיעורי אבטלה נמוכים המצביעים על תעסוקה מלאה. בחודש אוגוסט הפחיתה חברת דירוג האשראי פיץ' את דירוג החוב של ממשלת ארצות-הברית מ-AAA ל-AA+. הפחתת הדירוג הוסברה בהרעה מתמשכת במצב הפיסקלי של ארצות-הברית וצפי להאטה בצמיחה. בהתאם, בחודשים ספטמבר ואוקטובר, נרשמה עלייה חדה בתשואות אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית, שמשקפות את חששות המשקיעים מהרעת המצב הפיסקאלי.

האינפלציה בעולם מתמתנת אך היא עדיין ברמה גבוהה משמעותית מהיעד. ב-12 החודשים שהסתיימו בספטמבר 2023 הסתכמה האינפלציה בארצות-הברית ב-3.7% ובגוש האירו ב-4.3%.

הבנקים המרכזיים הוסיפו להעלות את הריבית גם במהלך הרבעון השלישי של 2023. הפד האמריקני העלה את הריבית מ-5.25% ל-5.50%, וה-ECB האירופאי העלה את הריבית על הפיקדונות מרמה של 3.5% לרמה של 4.0%. בהחלטת הריבית האחרונה (אוקטובר ונובמבר) הותירו הבנקים המרכזיים בארצות-הברית ובגוש האירו את הריבית ללא שינוי. הציפיות להעלאות ריבית נוספות פחתו כמעט לגמרי, וההערכות הן שתהליך העלאות הריבית הגיע לסיומו. השווקים מגלמים כעת ציפיות לירידה הדרגתית בריביות בעולם במחצית השנייה של שנת 2024.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

ההאטה בצמיחת המשק, ירידת הפעילות בענף הנדל"ן ובהיי-טק הביאו לירידה ניכרת בהכנסות המדינה ממסים, כשבמקביל גם בצד ההוצאות הממשלה חרגה מהתכנון המקורי. כתוצאה גדל הגירעון התקציבי והגיע לרמה של 1.5% מהתוצר ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש ספטמבר. המלחמה צפויה להאיץ את הגידול בגירעון הן כתוצאה מעלייה בהוצאות הביטחון והסיוע לעסקים ומשקי בית והן כתוצאה מהחרפת הירידה בהכנסות המדינה ממסים. נשיא ארצות-הברית הודיע שינסה לקדם חבילת סיוע גדולה עבור ישראל, וזו אם תאושר עשויה לצמצם את הגירעון ולהקל על גיוסי ההון. חברות דירוג האשראי פיץ' ומודיס' החליטו לצרף את ישראל לרשימת המעקב השלילית. חברת דירוג האשראי S&P הפחיתה את תחזית דירוג החוב של המדינה לשלילית. פרמיית הסיכון של מדינת ישראל בשוק החוב הבינלאומי עלתה, וכן פרמיית ה-CDS עלתה מכ-60 נקודות בסיס לכ-140 נקודות בסיס בסוף חודש אוקטובר. בשוק החוב המקומי לא ניכרה תנועה חריגה במחירי אגרות-החוב, והממשלה לא צפויה להתקשות במימון העלייה בגירעון. בנק ישראל הותיר את הריבית ברמה של 4.75% במהלך הרבעון השלישי של השנה וכן בהחלטת הריבית באוקטובר. הותרת הריבית ללא שינוי היא על רקע התמתנות בשיעורי האינפלציה בפועל וכן בציפיות לאינפלציה. המלחמה שפרצה באוקטובר הגבירה את הציפיות להפחתת הריבית. יחד עם זאת בנק ישראל הבהיר כי המדיניות המוניטרית בשלב זה ממוקדת בשמירה על היציבות הפיננסית.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן "הידוע" עלה ברבעון השלישי של שנת 2023 בשיעור של 0.8%. מדד המחירים בגין חודש ספטמבר 2023 ירד ב-0.1%. מדד המחירים לצרכן בחודש ספטמבר 2023 גבוה ב-3.8% לעומת המדד בספטמבר אשתקד. שיעור האינפלציה השנתי החל לרדת בדומה למגמות שנצפו הן בארצות-הברית והן באירופה. התמתנות האינפלציה בולטת במחירי המוצרים, בעוד שעליית מחירי השירותים נותרה יחסית גבוהה, אם כי גם היא התמתנה. למלחמה צפויות להיות השפעות מוגדות על האינפלציה. הפיחות שנוצר בשער השקל, ומגבלות בצד ההיצע, צפויים לתרום לעלויות מחירים. מנגד, התמתנות בפעילות הכלכלית עשויה למתן עליות מחירים. הציפיות לאינפלציה לא השתנו באופן מהותי בעקבות המלחמה, והן נותרו מעוגנות ביעד האינפלציה.

השקל פוחת במהלך הרבעון השלישי של 2023 בשיעור של 3.4% מול הדולר האמריקאי, ומול האירו פוחת ב-0.9%. הפיחות בשער השקל ברבעון השלישי הושפע בין השאר מאי-הוודאות הפוליטית וכנראה גם מהחולשה בענף ההיי-טק, שהתבטאה בירידה חדה בגיוסי ההון של חברות הטכנולוגיה. עם פרוץ המלחמה גברו לחצי הפיחות ובנק ישראל יצא בתכנית למכירת מטבע-חוץ, במסגרתה הוא הקציב סכום של עד 30 מיליארד דולר מתוך יתרות מטבע-החוץ, וזאת בכדי לבלום את קצב הפיחות, ולסייע לייצוב השווקים. בנוסף החל בנק ישראל גם במכרזי החלף של מטבע-חוץ כנגד שקלים, זאת בהיקף מוגבל של עד 15 מיליארד דולר, על מנת למנוע בעיות נזילות במטבע-חוץ בשווקים. השקל פוחת במהלך חודש אוקטובר ב-5.0% מול הדולר האמריקאי. בשבוע הראשון של חודש נובמבר 2023 נרשם ייסוף משמעותי של כ-3.7% בשער השקל מול הדולר האמריקאי.

שווקי הכספים וההון

השווקים הפיננסיים הושפעו מסביבת האינפלציה הגבוהה, המשך העלאות הריבית והתגברות החששות מפגיעה בפעילות הכלכלית. בסיכום הרבעון השלישי של שנת 2023 מדד ה-S&P500 בארצות-הברית ירד בשיעור של 3.7% אך הוא עדיין רשם עלייה מצטברת של כ-11.7% מתחילת השנה, ומדד המניות האירופי היורוסטוקס 50 ירד ב-5.1% אך רשם עלייה מצטברת של 10.0%. מדד ת"א 125 עלה ברבעון השלישי ב-5.6% ורשם עלייה מצטברת של 3.4% בלבד מתחילת השנה (במונחי מטבע מקומי). מחזורי המסחר היומיים במניות והמירים בבורסה בתל-אביב ירדו ברבעון השלישי של 2023 לרמה של 1.9 מיליארד שקל לעומת רמה של 2.2 מיליארד ברבעון המקביל אשתקד.

ברבעון השלישי של שנת 2023 נמשכה העלייה החדה בתשואות אגרות-החוב לטווחים הארוכים בארצות-הברית ובישראל. בארצות-הברית תשואת איגרת-החוב הממשלתית לטווח של עשר שנים עלתה מרמה של 3.8% בסוף הרבעון השני לרמה של 4.6% בסוף הרבעון השלישי. גם בישראל נרשמה עלייה בתשואות, ותשואת אגרת-חוב ממשלתית לטווח של עשר שנים עלתה בתקופה זו מרמה של 3.8% ל-4.3%. החשש מגירעון גבוה בארצות-הברית, וכן מהשפעות המלחמה על הגירעון בישראל, הביאו לתנודתיות גבוהה בתשואות אגרות-החוב במהלך חודש אוקטובר ובתחילת חודש נובמבר.

בסיכום הרבעון השלישי של שנת 2023 מדד אגרות-החוב הממשלתיות השקליות ירד ברבעון השלישי בשיעור של כ-1.3% ומדד אגרות-החוב הממשלתיות הצמודות ירד בכ-2.5%. מדד אגרות-החוב הקונצרניות ירד ברבעון השלישי ב-0.7%.

המלחמה, הביאה לירידות חדות במדד תל-אביב 125, שהסתכמו בחודש אוקטובר בשיעור של כ-12%. בשבוע הראשון של חודש נובמבר נרשמו במדד תל אביב 125 עליות שערים של כ-5.0%.

טבלה 1-2: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי החליפין

לשנת 2022	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.2022	30.09.2023	30.09.2022	30.09.2023	
5.3%	4.4%	3.3%	1.2%	0.8%	שיעור עליית (ירידת) מדד המחירים "הידוע"
13.2%	13.9%	8.7%	1.2%	3.4%	שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארצות-הברית
6.6%	(1.0%)	8.0%	(4.1%)	0.9%	שיעור עליית (ירידת) שער האירו

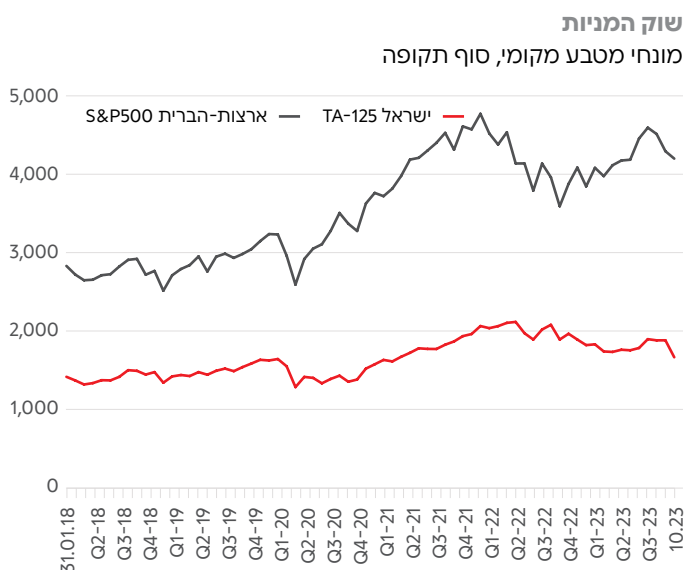
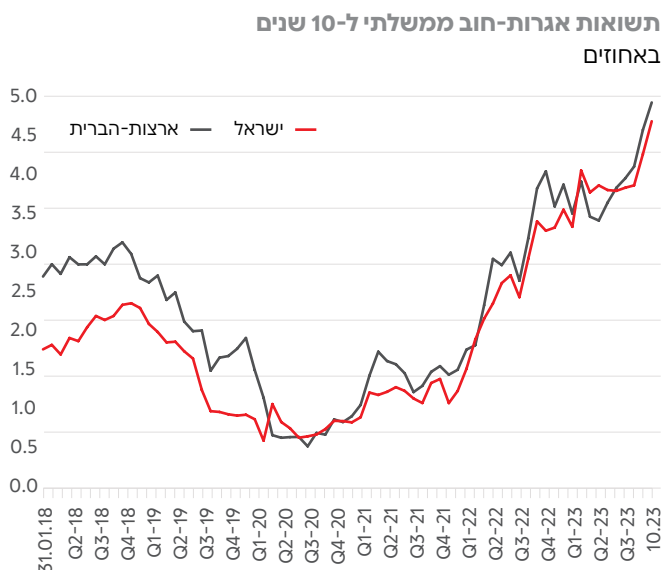
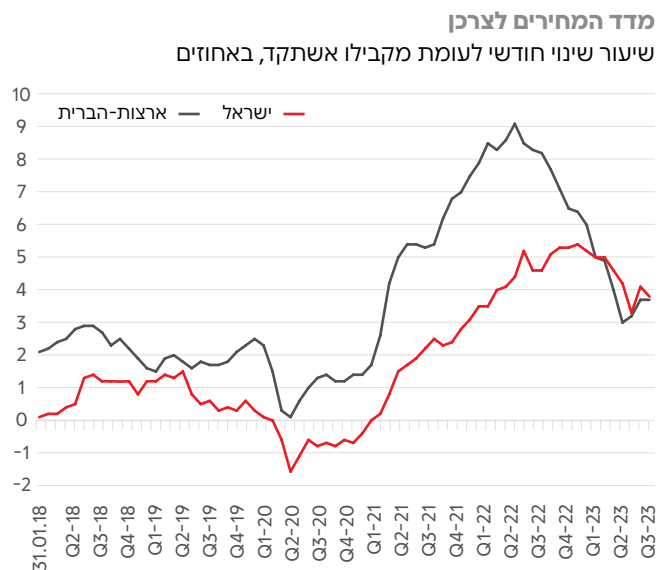
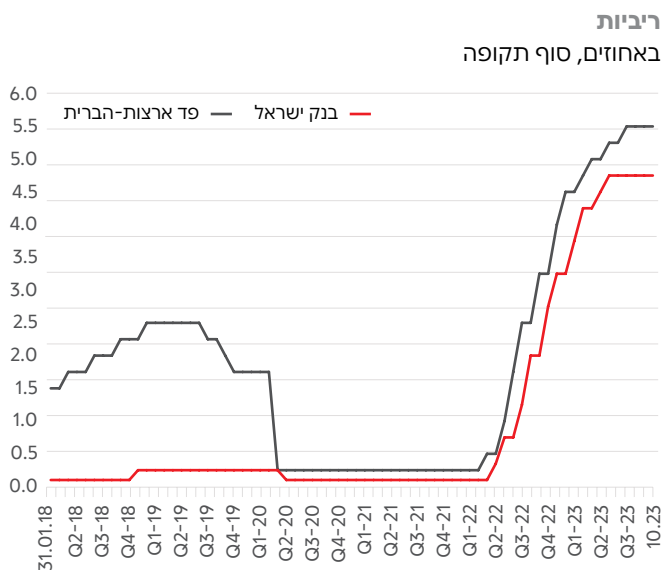
נתונים על ריבית בנק ישראל:

30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	30.06.2023	30.09.2023	
2.00%	3.25%	4.25%	4.75%	4.75%	שיעור הריבית בסוף התקופה

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

תרשים 1-2: תשואות אגרות-חוב ממשלתי, מדד המחירים לצרכן, ריביות ושוק המניות

2.1.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד לציבות פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה בפרק סקירת הסיכונים, בהמשכו של דוח זה.

הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון.

- מלחמת חרבות ברזל והמשק בישראל:** המלחמה שהחלה ביום 7 באוקטובר 2023 גרמה, בין היתר, לשיבושים בפעילות הכלכלית במשק הישראלי,

גיוס מילואים נרחב, להשבתה חלקית של פעילות המסחר, לירידה בצריכה ולגידול באי הודאות. למלחמה, ובפרט ככל שתמשך ו/או תתרחב, פוטנציאל להשפעה שלילית על המשק הישראלי, לקוחות הבנק והבנק עצמו והיא משפיעה על אופן עבודת הבנק ועל הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים. כמו-כן, המלחמה עשויה להשפיע על דירוג האשראי של המדינה (אשר עבר לרשימת מעקב/תחזית דירוג שלילית בחברות הדירוג השונות), דירוג האשראי של הבנקים (אשר מושפע מדירוג המדינה והועבר לסטטוס דומה על-ידי חלק מחברות הדירוג) ועל יחסי ההון, המינוף והנזילות. אין ביכולת הבנק להעריך בשלב זה כיצד תתפתח המלחמה, את ההשפעות הכלכליות והפיננסיות שלה ואת משכן, ובהתאם קיים קושי להעריך את ההשפעות העתידיות על מצב לקוחותיו של הבנק והבנק עצמו ועל הסיכונים השונים. הבנק פועל לתמיכה בלקוחותיו ובתושבי עוטף עזה. לפירוט ראה [פרק השלכות מלחמת חרבות ברזל](#) להלן [פרק סקירה כלכלית ופיננסית לעיל](#).

- הכלכלה הגלובלית:** האינפלציה בעולם החלה אמנם לרדת, אך היא עודנה גבוהה ואינה תואמת את יעדי האינפלציה של הבנקים המרכזיים, ומדיניות הבנקים המרכזיים היא מרסנת. עליות הריבית בעולם הביאו להתאמה במחירי הנכסים הפיננסיים והריאליים. הפעילות הכלכלית בעולם בחודשים האחרונים בעלת שונות גבוהה בין האזורים השונים. בעוד הכלכלה בארצות-הברית מוסיפה להפיתע לחיוב עם התרחבות הצריכה הפרטית, למרות השחיקה המתמשכת בכוח הקניה של משקי הבית, באירופה כבר ניכרים סימני מיתון. שוקי העבודה לעומת זאת, מציגים תמונה אחידה יותר ומוסיפים להתאפייני בעודף ביקוש לעובדים, לחצים לעליית שכר ושיעורי אבטלה נמוכים המצביעים על תעסוקה מלאה. בחודש אוגוסט הפחיתה חברת דירוג האשראי פיץ' את דירוג החוב של ממשלת ארצות-הברית מ-AAA ל-AA+. הפחתת הדירוג הוסברה בהרעה מתמשכת במצב הפיסקלי של ארצות-הברית וצפי להאטה בצמיחה. בהתאם, בחודשים ספטמבר ואוקטובר, נרשמה עלייה חדה בתשואות אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית, שמשקפות את חששות המשקיעים מהרעת המצב הפיסקלי. הבנקים המרכזיים הוסיפו להעלות את הריבית גם במהלך הרבעון השלישי של 2023. הפד האמריקני העלה את הריבית מ-5.25% ל-5.50%, וה-ECB האירופאי העלה את הריבית על הפיקדונות מרמה של 3.5% לרמה של 4.0%. הציפיות להעלאות ריבית נוספות פחתו כמעט לגמרי, וההערכות הן שתהליך העלאות הריבית הגיע לסיומו. השווקים מגלמים כעת ציפיות לירידה הדרגתית בריביות בעולם במחצית השנייה של שנת 2024.

- סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפניית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקורות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי בקרה אלו מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית. יצוין כי מעבר עובדים לעבודה מרחוק, מעבר למחשוב ענן ודיגיטיזציה מוגברת בפעילות הבנק ובכללה גידול בעבודה מרחוק מול לקוחות, במקביל לגידול באיומים ובניסיונות תקיפה על הבנק ועל לקוחותיו מעצימים את הסיכון. עוד נציין כי במסגרת המלחמה גדל מספר מתקפות הסייבר על מטרות בישראל ובכללן הבנק, עד כה ללא פגיעה בפעילותו. הבנק פועל במטרה לצמצם את הסיכון.

- הסביבה הרגולטורית בארץ ובחו"ל:** לרפורמות רגולטוריות מקומיות ובינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובחו"ל. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום, אשר חלקן עוסק בהתערבות ישירה במחירים ובריביות במערכת הבנקאית. בין ההצעות והצעדים המוצעים נכללים כוונות משרד האוצר להטיל מס רווחי יתר, הודעת רשות התחרות בדבר אפשרות הכרזה על בנקים כקבוצת ריכוז, ומתן הוראות בנושא הצעת משרד האוצר ליצירת פיקדון ברירת מחדל, התערבות חקיקתית ישירה בריביות פיקדונות, עו"ש ומשכנתאות באמצעות הגשת הצעות חוק פרטיות, טיוטת תיקוני חקיקה שרשות ניירות-ערך מציעה לגבי הוצאת קרנות כספיות מחוק הייעוץ ויצירת קרנות כספיות הדומות במאפייניהן לפיקדונות. להרחבה ראו פרק יוזמות רגולטוריות בדוח ממשל תאגידי. היוזמות והמגמות הרגולטוריות עשויות להשפיע לרעה על המערכת הבנקאית ובכלל זה על הבנק. בשלב זה מוקדם להעריך את ההשפעות של שינויים אלה על הבנק, ככל שיתרחשו. כמו-כן, ייתכן כי השפעות אלו לא יהיו מיידיות, אלא השפעות איטיות ומתמשכות לאורך זמן, שתגרנה מתהליכי השינוי ההדרגתי בסביבת הבנק (לקוחותיו, שחקנים בשוק וכדומה), לצד היערכות הדרגתית של הבנק להתאמות הדרושות בפעילותו.

- סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, אמזון ועוד), חברות פינטק ובנקים דיגיטליים, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי, עלולים להשפיע משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית, בדגש על מהלכים להגברת התחרות במערכת הבנקאית, ניווד חשבונות בנק ובנקאות פתוחה, כמו גם תחרות במגזר העסקי, העלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק ובכלל זה על מרווחי האשראי שלו. הבנק גיבש תכנית אסטרטגית מקיפה עד לשנת 2026 הכוללת, בין היתר, ביצוע צעדים בתחומי הליבה של הבנק, חדשנות, טכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה לאיומים ומעדכן אותה באופן תקופתי.

סיכון הציות: תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות סנקציות בינלאומיות), מתן ייעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות, או הוראות בעלות אופי דומה. התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון דבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. מלחמת חרבות ברזל ומצב החירום מעצימים את סיכוני הציות הנובעים ממימון טרור והלבנת הון. מערך הציות בבנק התאים את פעילותו למצב המלחמה והחירום בשורה של צעדים הממוקדים בין היתר בסיכונים העולים ממצב זה.

סיכון סביבתי: בשנים האחרונות גברה ההבנה בעולם, כי אפשרות של התממשות סיכונים סביבתיים וסיכוני אקלים תפגע בכלכלה ובמקרים קיצוניים עלולה להביא לפגיעה משמעותית בבנקים ובמערכת הפיננסית כתוצאה מהתממשות סיכונים פיננסיים ולא-פיננסיים בטווח הארוך. השפעות אלו יכולות לבוא לידי ביטוי גם במסגרת הסיכונים האחרים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי בפעילותו, כמו סיכון אשראי (דרך ההשפעה על החוסן הפיננסי של לווים ושווי ביטחונות), סיכון שוק והשקעה, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד. לסיכונים אלו, בדגש על סיכוני האקלים והשפעת תהליכי המעבר לכלכלה מעוטת פליטת גזי חממה, יש מאפיינים ייחודיים של חוסר ודאות. בשלב זה מוקדם להעריך את פוטנציאל ההשפעות ארוכות הטווח של שינויים אלו על הבנק.

לפרטים נוספים בדבר השפעת מלחמת חרבות ברזל ראה הפרק להלן.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 10](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [דוח ממשל תאגידי](#).

2.1.3. השלכות מלחמת חרבות ברזל

ביום 7 באוקטובר 2023 פתח ארגון חמאס במתקפת טרור רצחנית על מדינת ישראל שכללה שיגור טילים ופשיטה קרקעית על בסיסי צבא וישובים אזרחיים. מדינת ישראל הכריזה על מצב מלחמה וגיוס נרחב של יותר מ-300 אלף חיילי מילואים, כאשר בד בבד החלו תקריות ביטחוניות גם בצפון הארץ. מבחינה כלכלית, ברבעון השלישי של השנה, טרם מלחמת חרבות ברזל, ניכרה זה מכבר האטה מסוימת בצמיחת המשק, כאשר האינפלציה ועלויות הריבית פגעו בכוח הקנייה של משקי הבית, אף ששוק העבודה נותר הדוק, והשכר הממוצע המשיך לעלות. אינדיקטורים כלכליים כמו הפדיון בענפי הכלכלה הצביעו על התמתנות של הצריכה הפרטית. היקף ההשקעות בחברות היי-טק נותר נמוך משמעותית לעומת שנים קודמות, וגם בענף הנדל"ן נרשמה כמות נמוכה של עסקאות, עלייה במלאי הדירות הלא מכורות וכן ירידות מחירים קלות.

עם פרוץ המלחמה התמונה הכלכלית השתנתה מקצה לקצה. ירי הטילים שהגיע עד למרכז הארץ, פינוי יישובים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב והשבתת מערכת החינוך, כל אלו הביאו לשיבושים בפעילות הכלכלית. פעילות המסחר הושבתה בחלקה, ונתונים ראשוניים של רכישות בכרטיסי אשראי מציגים ירידה חדה בצריכה, גם אם ניתן להעריך שתמתן לאורך זמן.

למלחמה, ובפרט ככל שתמשך, פוטנציאל להשפעה שלילית על המשק הישראלי, ללקוחות הבנק והבנק עצמו. טרם המלחמה הסיכונים העיקריים למשק נבעו מהאטה כלכלית על רקע הנסיבות הגלובליות בשילוב עם ריבית גבוהה, שינויים רגולטורים מוצעים והשלכות אפשריות של קידום רפורמה במערכת המשפט ללא הסכמה רחבה. המלחמה הביאה להעצמת הסיכונים אך מסיבות אחרות. המלחמה, ככל שתמשך, עלולה להביא בין היתר להמשך הירידה בצריכה הפרטית, לירידה בהשקעות במשק ובכללן השקעות זרות והשקעות בהיי-טק, ירידה בתוצר, גידול משמעותי בגרעון הממשלתי, ירידה בפדיון בחלק מענפי המשק, פגיעה בענפי התיירות והבנייה, ירידת מחירי נדל"ן, עלייה באבטלה, פגיעה בעסקים, גידול בהפרשות להפסדי אשראי כתוצאה מגורמים אלו, זעזועים בשווקים ובכללם פיחות, ירידות בשוק ההון, שינויים בעקומי התשואה ובריבית הבנק המרכזי שישפיעו על הרווחיות ועוד. בדומה לתקופת הקורונה הממשלה החלה לגבש תכניות סיוע למגזר העסקים ולמשקי הבית. הכלכלה הישראלית צברה איתנות פיננסית לאורך השנים שהתבטאה בשורה של פרמטרים כמו חוב ציבורי נמוך, עודפים בחשבון השוטף של מאזן התשלומים ויתרות מטבע-חוץ גבוהות, אשר תומכים עתה בכלכלת המדינה. הבנק נכנס למלחמה ברמת רווחיות וביחסי הון, נזילות ומינוף איתנים המאפשרים לו עמידה בזעזועים. אין ביכולת הבנק להעריך בשלב זה כיצד תתפתח המלחמה, ולא כל שכן את ההשפעות הכלכליות והפיננסיות שלה ואת משכן, ובהתאם קיים קושי להעריך את ההשפעות העתידיות על מצב לקוחותיו של הבנק ועל הבנק עצמו. זאת כאשר גם לתמיכה הממשלתית, אשר היקפה לא ידוע בשלב זה, השפעות כלכליות אפשריות.

עם פרוץ המלחמה ועל מנת להקל על לקוחות הבנק להתמודד עם השלכותיה, הבנק הודיע על סדרת הטבות משמעותיות ללקוחותיו, תוך הבחנה בין לקוחות המעגל הראשון אשר מושפעים באופן ישיר מהמלחמה לבין שאר האוכלוסייה. ההטבות כוללות הטבות בהתאם למתווה שפרסם הפיקוח על הבנקים לתקופה של שלושה חודשים (שלאחריה תישקל הארכה נוספת) וכן הטבות נוספות מעבר למתווה. בתחום המשכנתאות הבנק העניק פטור מלא מתשלום משכנתא למשך שלושה חודשים ללקוחות בעוטף עזה (בטווח של עד 7 ק"מ מהגבול). הטבה זו היא בנוסף לאפשרות להקפאת תשלומי משכנתא לשלושה חודשים ללא עלות, ליתר לקוחות המעגל הראשון, בהתאם למתווה בנק ישראל. בנוסף, הבנק העמיד קרן אשראי בהיקף של 750 מיליון ש"ח להלוואות גישור ללא ריבית, מעניק הלוואות בריבית מופחתת, מאפשר דחיית תשלומים לשלושה חודשים ללא תוספת עלות ללקוחות פרטיים ועסקיים זכאים, מעניק פטור מעמלות עו"ש ומריבית חובה לאוכלוסיות הזכאיות ועוד. לפרטים נוספים בדבר ההטבות שהבנק העניק ללקוחותיו ראה [דוח ממשל תאגידי](#), [פרק מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה](#). אומדן סך ההטבות האמורות בשלב זה יושפע מהיקף ניצולן ועשוי להגיע לכ-420 מיליון ש"ח בניצול מלא, שמרביתן ייקפו לרווח והפסד, במקביל למימושן על-ידי הלקוחות, החל מהרבעון הרביעי של השנה. הבנק ממשיך לבחון את מדיניות ההטבות וייתכן וירחיב אותה בהתחשב בהמשך המלחמה ו/או התרחבותה.

במטרה לסייע בשיקום החיים הקהילתיים של המשפחות והעסקים ביישובי עוטף עזה, הבנק החליט לתרום סך של 100 מיליון ש"ח באמצעות הקמת "קרן פועלים לתקומה". עלותה תיפרס ברווח והפסד על פני תקופת מימושה. הקרן תפעל לבניה מחדש של התשתיות הקהילתיות בכלל ויישובי עוטף עזה אשר נפגעו במלחמה ותתמקד בשיקום הישובים ותושביהם בהיבטי בריאות, חוסן, חינוך, ותעסוקה. כמו-כן, הבנק פועל כדי לתמוך בצרכיה של החברה והקהילה בישראל בעת המלחמה באמצעות תרומה כספית והתנדבות עובדי הבנק. בנוסף, הבנק הקים מערך והעמיד תרומת חירום על סך 10 מיליון ש"ח לצרכים מיידיים שנועדו לתת מענים רפואיים, פיזיים, נפשיים וזק"א במסגרתם תרומה לארגוני ההצלה, בתי החולים ולארגונים חברתיים מרכזיים, סיוע למשפחות המפונות ולגדודי צה"ל. זאת בנוסף לסיוע לקהילה שהבנק מעניק בשגרה בהיקף של עשרות מיליוני ש"ח בשנה. כמו כן הבנק פעל באמצעות ביט לגיוס תרומות במהלך בו נאספו כ-7 מיליון ש"ח למטרות דומות.

בהיבטי סיכון האשראי, הבנק בוחן באופן שוטף את חשיפתו לאזורים המושפעים במיוחד מהלחימה וחשיפתו לענפי משק ולסקטורים הצפויים להיפגע באופן משמעותי. ענפים אלו קשורים לתחום התיירות והפנאי, לתחום המסחר הקמעונאי במגוון ענפי משק וכמו-כן לתחום הבינוי והנדל"ן, אשר הושפע מתנאי השוק עוד טרם פרוץ המלחמה וצפוי להיות מושפע מירידה נוספת בביקוש ומקושי בקידום פרויקטים. כאמור, אין ביכולתו של הבנק להעריך את הימשכות המלחמה והתפתחותיה ובהתאם את מידת הפגיעה בכל תחום. השלכות התפתחות המצב הכלכלי, כפי שמוערכות על-ידי הבנק לעת הזו, הובאו לידי ביטוי בחישוב ההפרשה הקבוצתית והביאו לגידול בהוצאה להפסדי אשראי שהסתכמה לסך של כ-662 מיליון ש"ח בדוחות הרבעון השלישי לשנת 2023. לפרטים נוספים ולהתייחסות לתרחישים שונים להתפתחות ההפרשה להפסדי אשראי ראה **פרק סיכון אשראי** להלן.

בהיבטי סיכונים שוק, עם תחילת המלחמה ועל רקע התערבות בנק ישראל בשוק מטבע-החוץ, אירעו פיחות מתון שדער בהמשך, ירידות בבורסה, תנודתיות גבוהה בעלום הריבית, ועלייה במחיר ביטוח החוב (CDS) של מדינת ישראל. לזעזועים בשווקים ובכללם פיחות, ירידות בשוק ההון, שינויים בעקומי התשואה ובריבית הבנק המרכזי פוטנציאל להשפעה שלילית על יחסי ההון, על רווחיות הבנק ועל השווי ההוגן, כמפורט בפרק סיכונים שוק להלן. נציין כי בשלב זה, לזעזועי השוק השפעה מינורית על רווחיות הבנק, כאשר הפיחות שארע עם פרוץ המלחמה דער מאז ובהתאם, סמוך למועד פרסום הדוחות, לא חל שינוי מהותי בנכסי הסיכון וביחס ההון, כפי שנאמד בשלב זה. כמו-כן, אין לאירועים שקרו עד כה השפעה מהותית על יחסי הנזילות. חברות דירוג האשראי הגיבו להתפתחויות - מודיס' ופיץ' העבירו את ישראל לרשימת המעקב השלילית, ואילו S&P העבירה את תחזית דירוג החוב של המדינה לשלילית. לפיכך קיים סיכון להורדת דירוג האשראי של המדינה בטווח הקרוב. דירוג הבנקים הישראליים ובכללם הבנק מושפע מדירוג מדינת ישראל, ובהתאם העבירו חלק מחברות הדירוג גם את הבנקים לסטטוס דומה. ככל שתתרחש, ירידת דירוג האשראי של מדינת ישראל על-ידי S&P עלולה להביא, נכון למועד הדוח, לפגיעה ישירה נוספת של כ-0.23% וכ-0.29% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל של הבנק, בהתאמה. כמו-כן עשויות להיות לכך השפעות שליליות עקיפות, ובכללן: פיחות נוסף, פגיעה אפשרית בנזילות במטבע-חוץ, עלייה בעקומי התשואות של אגרות-חוב ממשלת ישראל ובעקבות כך גידול בעלויות הגיוס של הבנק, צמצום אפשרי של פעילות מוסדות פיננסיים זרים מול הבנקים הישראליים והשלכות פיננסיות שליליות על המשק, לקוחות הבנק ועל הבנק עצמו.

בהיבט תפעול הבנק, הבנק הפעיל את תכניות המשכיות העסקית שלו כבר בשבת, יומה הראשון של המלחמה, כולל כינוס של צוותי חירום, העברת עובדי המטה לעבודה מרחוק, סגירת סניפים בודדים באזורי הלחימה תוך הסטת לקוחות ועובדים לפעילות מרחוק ומיקומים אחרים, ביצוע התאמות בפעילות סניפים אחרים, הפעלת סניפים ניידים ומתן הנחיות שוטפות לחיזוק מוכנות, ללא פגיעה מהותית בפעילות. הבנק בוחן את המצב באופן שוטף ומבצע התאמות בפעילותו. מערך הציות התאים את פעילותו למצב המלחמה והחירום בשורה של צעדים הממוקדים בסיכונים הציות, המוגברים עקב מצב המלחמה.

בנוסף לפעילות הצוותים הפיננסיים הרגילים הפועלים בבנק, מכנס הבנק באופן תדיר צוות הנהלה ייעודי למעקב אחר המצב הפיננסי ולטיפול במשבר הפיננסי, ככל שיתפתח. הצוות, וכן ההנהלה וצוות ההנהלה לניהול סיכונים וציות, באופן שוטף תרחיש ייחוס ותרחיש קיצון שונים להתפתחות המשבר ולהשפעותיו הפיננסיות על המשק, לקוחות הבנק והבנק, על סיכון האשראי וסיכון הצד הנגדי, הנזילות, תיק הנוסטרו, חדר העסקות, חשיפות הריבית ועוד. הצוות מדווח בתדירות גבוהה לדירקטוריון ולוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון.

נציין כי מעבר לסיכונים המתוארים לעיל, אשר עלולים להביא לגידול בהפסדי אשראי ו/או לפגיעה ברווחיות בהתממשות הסיכון, גם להקלות ללקוחות ולתרומות השונות, אשר היקפן צפוי להשתנות בהתאם להתפתחות המלחמה, השפעה על הרווחיות העתידית של הבנק. יצוין כי בשלב זה אין לאירועים שקרו עד כה השפעה מהותית על יחסי ההון, המינוף והנזילות של הבנק.

2.1.4. רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון זיו האפט (BDO) וסומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המשותפים של הבנק. לעיתים, מוצא לנכון רואי החשבון המבקר לכלול שינוי מהנוסח האחד של חוות הדעת או דוח הסקירה על-ידי הוספת פסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים. לעניין זה, רואי החשבון המבקרים הפנו תשומת לב לאמור בביאור 10.ב. (ב) בתמצית הדוחות הכספיים בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק.

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2023 ב-1,669 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך של 1,922 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2023.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק ברבעון השלישי של שנת 2023 הסתכם ב-13.4%, בהשוואה ל-15.8% ברבעון השני של שנת 2023. הקיטון ברווחיות, ברבעון השלישי ביחס לרבעון השני, נבע בעיקר בשל קיטון ברווח המימוני וגידול בהוצאות להפסדי אשראי. קיטון זה קוזז חלקית מירידה בהוצאות תפעוליות וגידול בהכנסות מעמלות.

הרווח הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-5,599 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 4,782 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה ברווח נבעה בעיקר מגידול בשיעור של כ-29.1% בסך הכנסות הבנק כמפורט להלן שקוזזה בחלקה מגידול בהוצאות להפסדי אשראי ובהוצאות התפעוליות.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמה ב-15.4%, בהשוואה ל-14.6% בתקופה המקבילה אשתקד.

לעניין השפעת סביבת הריבית, ראה פרק 2.2.1 התפתחות הכנסות והוצאות להלן.

טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד

	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.2022	30.09.2023		30.09.2022	30.09.2023	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	12,846	24,646	65.4%	5,139	8,502	
הוצאות ריבית	(3,307)	(12,308)	199.1%	(1,503)	(4,496)	
הכנסות ריבית, נטו	9,539	12,338	10.2%	3,636	4,006	
הכנסות מימון שאינן מריבית	244	957	76.5%	115	203	
רווח מימוני, נטו*	9,783	13,295	12.2%	3,751	4,209	
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(464)	1,426	1,371.1%	45	662	
רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	10,247	11,869	(4.3%)	3,706	3,547	
עמלות והכנסות אחרות*	2,906	3,087	8.7%	1,002	1,089	
הוצאות תפעוליות ואחרות	5,926	6,334	4.4%	1,972	2,059	
רווח לפני מסים	7,227	8,622	(5.8%)	2,736	2,577	
הפרשה למסים על הרווח	2,533	3,062	(5.2%)	967	917	
רווח לאחר מסים	4,694	5,560	(6.2%)	1,769	1,660	
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	89	39	(43.8%)	16	9	
רווח נקי:						
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	4,783	5,599	(6.5%)	1,785	1,669	
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(1)	-	-	-	-	
המיוחס לבעלי מניות הבנק	4,782	5,599	(6.5%)	1,785	1,669	
תשואת הרווח הנקי	14.6%	15.4%	(16.1%)	15.9%	13.4%	

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מדוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

2.2.1. התפתחות הכנסות והוצאות

השפעת סביבת הריבית

שיעור הגידול בריבית בנק ישראל היה גבוה ומהיר מאוד באופן יחסי, היינו מעבר מריבית של 0.1% לריבית של 4.75% בתקופה יחסית קצרה. לנוכח עליית הריבית והאינפלציה ובמענה לצרכי הלקוחות נקט הבנק בתחילת שנת 2023 בצעד של מתן הקלות בתחום המשכנתאות - פריסת מרכיב הפריים לתקופה ארוכה יותר (ללא שינוי בתנאי ההלוואה) והקפאת עליית הריבית בגובה עליית הריבית שנקבעה בינואר 2023 למשך שנה, לאוכלוסיית לקוחות שעומדים בקריטריונים שנקבעו (אשר משקפת בעיני הבנק את אוכלוסיית הלקוחות אשר מושפעת בצורה משמעותית מעליות הריביות).

במהלך חודש יולי 2023 הבנק הכריז על סדרת הטבות משמעותיות ללקוחותיו בתחומי העו"ש, הפיקדונות והמשכנתאות:

- שדרוג מהותי של מנגנון העו"ש המקזז בין יתרות הזכות לחובה - העלאת יתרת הקיזוז החודשית, כך שסכימת היתרות היומיות בחובה על פני החודש, הניתנות לקיזוז כנגד יתרות הזכות, יעמדו על 300 אלפי ש"ח במצטבר בחודש.
- הפחתת הריביות על יתרות החובה במדרגת הגבוהות, כך שהן יושוו למדרגה הראשונה. המהלך צפוי להפחית את הריבית על יתרות החובה ללקוחות מעבירי משכורת ב-2.7%-2.9%, ויהיה בתוקף למשך כשנה.
- עידוד פרואקטיבי של משקי הבית להסיט סכומים משמעותיים מעו"ש זכות לאפיקים משתלמים יותר עבורם, תוך מיקוד בלקוחות עם יתרות עו"ש זכות של עד 50 אלף ש"ח.
- שיפור הריביות על הפיקדונות ללקוחות קמעונאיים - באמצעות השוואת הריבית ללקוחות קמעונאיים בעלי פיקדונות "קטנים" לריבית המוענקת לבעלי פיקדונות "גדולים" (מעל 500,000 ש"ח).
- ספיגת העלאות ריבית נוספות בהחזרי המשכנתאות והארכת ספיגת קיימת בחצי שנה - הבנק יספוג את העלאות הריבית שעשויות להתרחש עד סוף שנת 2023 בשיעור כולל של עד 0.5%, לקבוצת הלקוחות שלגביה הבנק ספג את עליית הריבית בחודש מאי 2023, וזאת למשך שנה מכל העלאות ריבית (ככל שתהיה). בנוסף, ללקוחות שנהנו מהטבת ספיגת העלאת הריבית בינואר 2023 בסך 0.5% הבנק יאריך את תקופת הספיגה בחצי שנה נוספת.
- שירות חדש באתר הבנק המאפשר פריסה של הלוואה קיימת לתקופה ארוכה יותר (ועד 96 חודשים) תוך הקטנת ההחזר החודשי ו/או דחייה של עד חודשיים בתשלום ההחזר החודשי. השרות זמין ללקוחות פרטיים בלבד עם ניהול חשבון תקין והלוואות המשולמות באופן סדיר, עם יתרה של עד 250 אלף ש"ח.

לפרטים נוספים ראה [דוח ממשל תאגידי, פרק מגזר לקוחות פרטיים ופרק הלוואות לדיוח](#).

עליית הריבית המהירה הביאה לעלייה במרווחי הפיקדונות ולגידול בהכנסות ריבית נטו, ברווח המימוני ובמרווח המימוני מפעילות שוטפת כמפורט להלן. במקביל, לאור עליית הריבית, במהלך שנת 2022 החלה מגמה, שנמשכה גם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, ולהערכת הבנק, צפויה להימשך גם בעתיד, של מעבר להפקדה בפיקדונות נושאי ריבית חלף עו"ש זכות שאינו נושא ריבית. מגמה זו מיתנה את הגידול במרווחי הפיקדונות. עוד יצוין בהקשר זה, כי התמסורת בין ריבית חסרת סיכון לריבית ללקוח מושפעת מעוצמת תהליך עליית/ירידת הריבית, ממהירות השינוי וממעבר לפיקדונות נושאי ריבית כאמור לעיל. בתחילת התהליך של העלאות הריבית חלה עלייה משמעותית במרווחי הפיקדונות ובמרווח המימוני מפעילות שוטפת, אולם בהמשך התהליך חלה התמתנות בקצב עליית מרווחי הפיקדונות והמרווח המימוני מפעילות שוטפת על אף המשך עליית הריבית (כמתואר בתרשים 2-2 ובניתוח בדבר הכנסות והוצאות ריבית, להלן). במהלך הרבעון השלישי של שנת 2023 החלה מגמת ירידה ברווח המימוני מפעילות שוטפת (ללא השפעת מדד), בסך של כ-100 מיליון ש"ח, בהשוואה לרמתו ברבעון השני של שנת 2023. ירידה זו, בתוספת השפעות המדד, הביאה לירידה במרווח המימוני מפעילות שוטפת, מ-2.80% ברבעון השני 2023 ל-2.65% ברבעון השלישי 2023.

לפרטים נוספים בדבר השפעת מרווחי הפיקדונות על הכנסות הריבית נטו, על סך הבנק ראה [טבלה 2-4](#) להלן ולפרטים בדבר מרווחי הפיקדונות לפי מגזרי הפעילות השונים, ראה [ביאור 12](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

הרווח המימוני נטו

הרווח מפעילות מימון כולל בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים ורווח ממימוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי בשערי חליפין ובמדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות מטבע-חוץ ומדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו

	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי
	30.09.2022	30.09.2023		30.09.2022	30.09.2023	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
הכנסות ריבית	91.9%	12,846	24,646	65.4%	5,139	8,502
הוצאות ריבית	272.2%	(3,307)	(12,308)	199.1%	(1,503)	(4,496)
הכנסות ריבית, נטו	29.3%	9,539	12,338	10.2%	3,636	4,006
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	292.2%	244	957	76.5%	115	203
סך הרווח המימוני המדווח	35.9%	9,783	13,295	12.2%	3,751	4,209
בנטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:						
הכנסות (הוצאות) ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב		36	(417)		4	(197)
רווח (הפסד) מהשקעות במניות	(233.8%)	(219)	293	(183.1%)	(59)	49
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾	(159.6%)	(349)	208	(144.2%)	(199)	88
הכנסות (הוצאות) מגידורים ואחרים ⁽²⁾	(161.2%)	(49)	30	(88.2%)	(17)	(2)
סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	(119.6%)	(581)	114	(77.1%)	(271)	(62)
סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת* ⁽³⁾	27.2%	10,364	13,181	6.2%	4,022	4,271
* מזה: בגין שינויים במדד	(22.7%)	1,147	887	(27.6%)	330	239

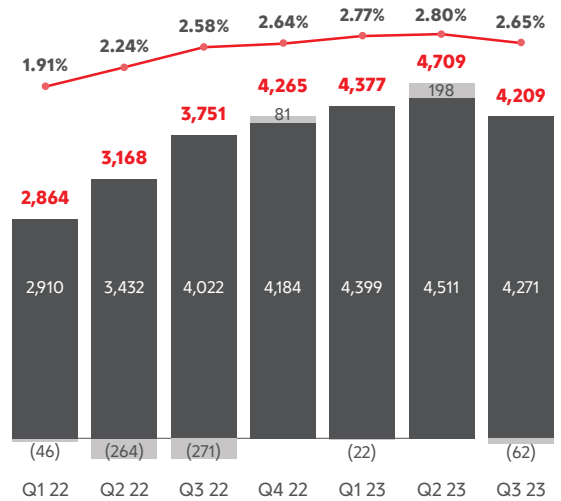
	2022			2023		
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי
	במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית	3,403	4,304	5,139	6,374	7,522	8,622
הוצאות ריבית	(687)	(1,117)	(1,503)	(2,446)	(3,485)	(4,327)
הכנסות ריבית, נטו	2,716	3,187	3,636	3,928	4,037	4,295
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	148	(19)	115	337	340	414
סך הרווח המימוני המדווח	2,864	3,168	3,751	4,265	4,377	4,709
בניטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:						
הכנסות (הוצאות) ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	46	(14)	4	(173)	(77)	(143)
רווח (הפסד) מהשקעות במניות	30	(190)	(59)	96	113	131
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾	(73)	(77)	(199)	171	(67)	187
הכנסות (הוצאות) מגידורים ואחרים ⁽²⁾	(49)	17	(17)	(13)	9	23
סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	(46)	(264)	(271)	81	(22)	198
סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת* ⁽³⁾	2,910	3,432	4,022	4,184	4,399	4,511
* מזה: בגין שינויים במדד	301	516	330	202	266	382

- השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
- כולל השפעות גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים והשפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב הפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.
- רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

תרשים 2-2: רווח מימוני נטו

● סך הרווח המימוני המדווח ● השפעות שאינן מפעילות שוטפת
● הכנסות מימון מפעילות שוטפת — מרווח מימוני מפעילות שוטפת

הרווח המימוני מפעילות שוטפת הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בסך של 13,181 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 10,364 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נבעה בעיקרה מהשפעות עליית שיעורי הריבית השקלית והדולרית, אשר באו לידי ביטוי בעלייה במרווחי הפיקדונות כאמור לעיל, וכן, מהשפעת גידול של כ-8% ביתרות האשראי הממוצעות. מנגד, חלה ירידה בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות.

סך הרווח המימוני המדווח הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בסך של 13,295 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 9,783 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה בשיעור של כ-35.9%. העלייה נבעה מגידול ברווח מפעילות שוטפת כאמור לעיל. בנוסף, נרשמו רווחים מהשקעה במניות ומשינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, וזאת בהשוואה להפסדים בתקופה המקבילה אשתקד. מנגד, חלו הפסדים ממימושי אגרות-חוב, וזאת בהשוואה לרווחים בתקופה המקבילה אשתקד. כמפורט לעיל, במהלך הרבעון השלישי של שנת 2023 החלה מגמת ירידה בהכנסות הריבית נטו, וברוח המימוני מפעילות שוטפת בהשוואה לרמתן ברבעון השני של שנת 2023.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 4-2: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום				לשלושה חודשים שהסתיימו ביום				
30.09.2022		30.09.2023		30.09.2022		30.09.2023		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	
במיליוני ש"ח/באחוזים								
2.96%	12,846	5.47%	24,646	3.53%	5,139	5.66%	8,502	הכנסות ריבית
(1.33%)	(3,307)	(3.97%)	(12,308)	(1.75%)	(1,503)	(4.19%)	(4,496)	הוצאות ריבית
1.63%	9,539	1.50%	12,338	1.78%	3,636	1.47%	4,006	הכנסות ריבית, נטו
מזה:								
	5,877		5,951		2,026		1,981	מרווח אשראי
	3,662		6,387		1,610		2,025	מרווח פיקדונות ואחר
								יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית
2.20%		2.74%		2.50%		2.67%		

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 חלה עלייה בהכנסות ריבית נטו לעומת התקופה המקבילה אשתקד אשר נבעה בעיקרה מעלייה במרווח פיקדונות ואחר. ההסתכלות על מרווחי הפיקדונות יחד עם המרווח האחר, המיוחס ברובו למגזר ניהול פיננסי, נותנת אינדיקציה להשפעת עליית הריבית על סך הכנסות הריבית נטו של הבנק, אשר באה לידי ביטוי בעלייה במרווחי הפיקדונות מחד, ומאידך בירידה בהכנסות ריבית נטו של מגזר ניהול פיננסי (בשל עליית הוצאות הריבית של המגזר המועברות לחטיבות הבנק בגין המקורות). כפי שצוין לעיל, חלה התמתנות בקצב העלייה בהכנסות מרווח פיקדונות ואחר. במהלך הרבעון השלישי של שנת 2023 החלה מגמת ירידה בהכנסות הריבית נטו, בהשוואה לרמתן ברבעון השני של שנת 2023. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 חלה עלייה ביחס בין הכנסות ריבית נטו לבין יתרת נכסים נושאי ריבית לעומת התקופה המקבילה אשתקד, בשיעור של 0.54%, אשר נבעה, כאמור, בעיקר מעלייה בשיעורי הריבית שתרמה לגידול של כ-0.59% ביחס. מנגד, ירידה בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות גרעה כ-0.05% מהיחס. לפרטים נוספים ראה [פרק שיעורי הכנסות והוצאות ריבית](#) בדוח ממשל תאגיד.

לפרטים נוספים בדבר השפעת מרווחי פיקדונות על הכנסות הריבית נטו לפי מגזרי פעילות, ראה [ביאור 12](#) בתמצית הדוחות הכספיים. לפרטים נוספים בדבר חשיפות לסיכון ריבית ולסיכון מדד המחירים לצרכן ראה [פרק סקירת הסיכונים](#) להלן.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בהוצאה בסך של כ-1,426 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 464 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאה הפרטנית, נטו הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בהוצאה בסך של כ-99 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של כ-709 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות בתקופה המקבילה אשתקד נבעו בעיקר מקיטון בהפרשה פרטנית שהושפע בעיקרו ממספר מצומצם של לווים.

ההוצאה בגין הפרשה קבוצתית ומחיקות אוטומטיות, נטו הסתכמה לסך של כ-1,327 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, בהשוואה להוצאה בסך של כ-245 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הושפעה בעיקרה מהגדלת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בשל התאמות בגין השפעות מאקרו כלכליות לנוכח עלייה בהסתברות להאטה כלכלית בשל השלכות המלחמה, כפי שנאמדות בשלב זה, וסביבת ריבית גבוהה לאורך זמן. כמו-כן, חל גידול במחיקות אוטומטיות.

הגידול ההדרגתי בשיעור ההפרשה להפסדי אשראי החל עוד טרם המלחמה, מהמחצית השנייה של שנת 2022, על רקע אי הוודאות בקשר עם התנאים הכלכליים המשקיים והגלובליים.

למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה [פרק סיכון אשראי](#) להלן [וביאור 13](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 5-2: הוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.2022	30.09.2023	30.09.2022	30.09.2023	
במיליוני ש"ח				
315	380	45	120	הוצאה פרטנית, בגין הפסדי אשראי
(1,024)	(281)	(196)	(127)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(709)	99	(151)	(7)	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
245	1,327	196	669	הוצאה (הכנסה), בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות אוטומטיות*, נטו
(464)	1,426	45	662	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי***
** מזה:				
(532)	1,070	(22)	562	הוצאה (הכנסה) נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
34	78	(4)	4	הוצאה (הכנסה) נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
7	282	69	110	הוצאה (הכנסה) נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
27	(4)	2	(14)	הוצאה (הכנסה) נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות ואגרות-חוב
(464)	1,426	45	662	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
ב- %				
שיעור הוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור***:				
0.11%	0.12%	0.05%	0.12%	שיעור הוצאה (הכנסה) הפרטנית, ברוטו בגין הפסדי אשראי
0.20%	0.57%	0.25%	0.77%	שיעור הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
(0.18%)	0.47%	0.05%	0.66%	שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי, נטו, מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.03%)	0.08%	(0.03%)	0.10%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(1.98%)	4.64%	(1.85%)	6.04%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* מחיקות בגין חובות בפיגור של 150 יום או יותר שלא נבחנו פרטנית.
 *** השיעורים להלן הינם מחושבים על בסיס שנתי ומתייחסים להוצאות בגין אשראי לציבור בלבד, ללא הפסדי אשראי בגין בנקים וממשלות.
 (1) הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך הוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 5-2: הוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (המשך)

2022				2023			
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
במיליוני ש"ח							
149	121	45	159	51	209	120	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(699)	(129)	(196)	(63)	(58)	(96)	(127)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(550)	(8)	(151)	96	(7)	113	(7)	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
(50)	99	196	334	192	466	669	הוצאה (הכנסה), נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות אוטומטיות*, נטו
(600)	91	45	430	185	579	662	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי**
** מזה:							
(586)	76	(22)	351	136	372	562	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
32	6	(4)	37	12	62	4	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
(46)	(16)	69	33	39	133	110	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
-	25	2	9	(2)	12	(14)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות ואגרות-חוב
(600)	91	45	430	185	579	662	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
ב-%							
							שיעור ההוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור***:
0.16%	0.13%	0.05%	0.16%	0.05%	0.21%	0.12%	שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי
0.11%	0.24%	0.25%	0.50%	0.24%	0.67%	0.77%	שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
(0.66%)	0.07%	0.05%	0.43%	0.19%	0.56%	0.66%	שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.06%)	0.00%	(0.03%)	(0.02%)	0.01%	0.12%	0.10%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(4.37%)	0.16%	(1.85%)	(1.30%)	0.86%	7.89%	6.04%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* מחיקות בגין חובות בפיגור של 150 יום או יותר שלא נבחנו פרטנית.
 *** השיעורים להלן הינם מחושבים על בסיס שנתי ומתייחסים להוצאות בגין אשראי לציבור בלבד, ללא הפסדי אשראי בגין בנקים וממשלות.
 (1) הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך ההוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-3,087 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,906 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, כמפורט להלן.

ההכנסות מעמלות תפעוליות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-2,967 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,776 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מגידול בעמלות מכרטיסי אשראי כמפורט להלן, וכן מגידול במרבית תחומי הפעילות, זאת בהשפעת הצמיחה בפעילות העסקית. העלייה בעמלות מעסקי מימון נבעה בעיקר מהחזר חלקי של פרמיות ששולמו בעבר בגין ביטוח ערבויות חוק מכה. גידול זה קוזז מירידה בעמלות מפעילות בניירות-ערך, בעיקר בשל ירידה במחזורי הפעילות ומעבר לקוחות לקרנות כספיות. הגידול בעמלות מכרטיסי אשראי הושפע בעיקרו מעדכון הסכם התפעול עם ישראלכרט, שההכנסות בגינו הוכרו החל מהרבעון השלישי של שנת 2022. לפרטים ראה **ביאור 6.א.10**. בתמצית הדוחות הכספיים.

ההכנסות האחרות שנובעות בעיקרן מרווחים ממכירת נדל"ן וזכויות בנדל"ן הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-120 מיליון ש"ח בהשוואה ל-130 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 2-6: פירוט עמלות והכנסות אחרות

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	
	30.09.2022	30.09.2023	30.09.2022	30.09.2023		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
עמלות						
דמי ניהול חשבונות	5.5%	652	688	3.6%	223	231
פעילות בניירות-ערך	(14.3%)	588	504	(5.9%)	185	174
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	(11.6%)	138	122	(4.7%)	43	41
כרטיסי אשראי, נטו	22.7%	339	416	(23.7%)	177	135
טיפול באשראי	26.2%	168	212	-	61	61
עמלות מעסקי מימון	25.1%	498	623	59.5%	163	260
הפרשי המרה	11.9%	244	273	5.9%	85	90
עמלות אחרות	(13.4%)	149	129	(2.1%)	47	46
סך-הכל עמלות תפעוליות	6.9%	2,776	2,967	5.5%	984	1,038
סך-הכל אחרות						
סך-הכל הכנסות תפעוליות והכנסות ואחרות	(7.7%)	130	120	183.3%	18	51
	6.2%	2,906	3,087	8.7%	1,002	1,089

	2022				2023		
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי
במיליוני ש"ח							
עמלות							
דמי ניהול חשבונות	211	218	223	225	229	228	231
פעילות בניירות-ערך	210	193	185	160	173	157	174
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	48	47	43	41	41	40	41
כרטיסי אשראי, נטו	69	93	177	132	124	157	135
טיפול באשראי	56	51	61	70	75	76	61
עמלות מעסקי מימון	174	161	163	167	186	177	260
הפרשי המרה	77	82	85	80	98	85	90
עמלות אחרות	44	58	47	54	42	41	46
סך-הכל עמלות תפעוליות	889	903	984	929	968	961	1,038
סך-הכל אחרות							
סך-הכל הכנסות תפעוליות והכנסות ואחרות	95	17	18	37	14	55	51
	984	920	1,002	966	982	1,016	1,089

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

הוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-6,334 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,926 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 7-2: פירוט של הוצאות התפעוליות והאחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום	
	30.09.22	30.09.23		30.09.22	30.09.23
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
7.6%	3,305	3,555	5.6%	1,076	1,136
7.0%	1,077	1,152	(7.6%)	382	353
5.4%	1,544	1,627	10.9%	514	570
6.9%	5,926	6,334	4.4%	1,972	2,059

2022				2023		
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי
במיליוני ש"ח						
1,161	1,068	1,076	1,082	1,248	1,171	1,136
326	369	382	364	356	443	353
471	559	514	600	490	567	570
1,958	1,996	1,972	2,046	2,094	2,181	2,059

הוצאות השכר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-3,555 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,305 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 7.6%. הגידול בהוצאות השכר נבע בעיקרו ממענק חד פעמי בגין הסכם השכר בסך של כ-200 מיליון ש"ח וכן מגידול בשכר השוטף. גידול זה קוזז חלקית מירידה במענקים מותני תשואה. לפרטים בדבר הסכם השכר ראה [ביאור 8](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-1,152 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,077 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה בשיעור של כ-7.0% שנבעה בעיקרה מגידול בהוצאות הפחת וירידת-ערך תוכנות.

הוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-1,627 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,544 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נבעה בעיקר מגידול בהוצאות אקטואריות בגין פנסיה, הוצאות שיווק, הוצאות נזקי לקוחות ובהוצאות מחשב.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בסך של 3,062 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,533 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול הנובע בעיקרו מעלייה ברווחיות השוטפת.

חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מס הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ברווח של 39 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 89 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר ההשקעות בחברות כלולות מבוצעות באמצעות פועלים אקוויטי (חברה בת בבעלות מלאה). לפרטים נוספים ראה [פרק חברות עיקריות](#) להלן.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בסך של 5,599 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 4,782 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי הבסיסי למנייה, המיוחס לבעלי מניות הבנק, בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-4.19 ש"ח, בהשוואה ל-3.58 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 2-8: רווח כולל

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.2022	30.09.2023	30.09.2022	30.09.2023	
במיליוני ש"ח				
4,783	5,599	1,785	1,669	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1	-	-	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
4,782	5,599	1,785	1,669	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:				
(3,257)	197	(971)	(88)	התאמות נטו, בגין הצגת אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן
742	163	175	97	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים*
(2,515)	360	(796)	9	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
822	(122)	261	(2)	השפעת המס המתייחס
(1,693)	238	(535)	7	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
(2)	-	-	-	בניכוי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(1,691)	238	(535)	7	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
3,090	5,837	1,250	1,676	הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(1)	-	-	-	הרווח (ההפסד) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3,091	5,837	1,250	1,676	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

הרווח הכולל הסתכם במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בסך של 5,837 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 3,091 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הכולל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הושפע בעיקרו מהגידול ברווח הנקי, וכן מהתאמות חיוביות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה בשל אזילת קרן הון שלילית עקב התקצרות יתרת התקופה לפירעון, אשר קוזזה מהמשך עליית הריבית הדולרית והשקלית. זאת בהשוואה להתאמות שליליות נטו ממס בסך של כ-1.7 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, בעיקר בגין השפעת שינויים בריבית על שווי תיק אגרות-החוב הזמינות למכירה ועל התחייבויות בגין הטבות לעובדים.

2.3 המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכם ב-676.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-665.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022.

טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.2022	30.09.2023	
	במיליוני ש"ח		
1.6%	665,353	675,988	סך-כל הנכסים
4.0%	388,727	404,371	אשראי לציבור, נטו
(31.0%)	133,424	92,131	מזומנים ופיקדונות בבנקים
27.4%	107,400	136,810	ניירות-ערך
0.0%	532,588	532,756	פיקדונות הציבור
(11.4%)	26,866	23,810	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
8.1%	46,502	50,252	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק

2.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתייבויות

אשראי לציבור

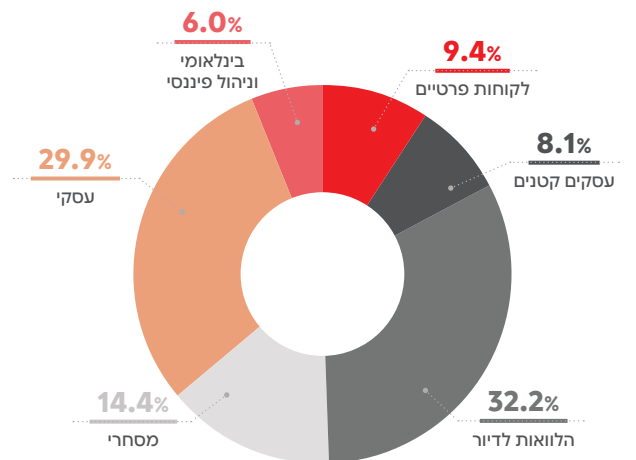
טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

השנוי	יתרה ליום		
	31.12.2022	30.09.2023	
	במיליוני ש"ח		
(1.8%)	*38,880	38,182	לקוחות פרטיים**
(6.1%)	34,998	32,856	עסקים קטנים**
2.1%	127,688	130,399	הלוואות לדיור
0.7%	57,945	58,373	מסחרי
11.8%	108,316	121,044	עסקי
12.0%	17,210	19,267	פעילות בינלאומית
15.2%	*3,690	4,250	ניהול פיננסי
4.0%	388,727	404,371	סך-הכל

* סווג מחדש.

** כולל יתרת חייבים בגין כרטיסי אשראי.

תרשים 2-3: פילוח האשראי לפי מגזרים עיקריים ליום 30 בספטמבר 2023

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק סיכון אשראי](#) להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

חביונות בעייתיות

טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.2022		30.09.2023			
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני
במיליוני ש"ח					
4,258	813	3,445	4,669	685	3,984
872	42	830	829	42	787
2,614	471	2,143	3,253	476	2,777
7,744	1,326	6,418	8,751	1,203	7,548
6,487	1,136	5,351	7,042	1,060	5,982
83	-	83	221	-	221

סיכון אשראי לא צובר

סיכון אשראי נחות

סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת

סך סיכון אשראי בעייתי*

סיכון אשראי בעייתי, נטו

* מזה חובות צוברים בפיגור של 90 ימים או יותר

(1) סיכון אשראי לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, חלה עלייה בסיכון האשראי הבעייתי, בשיעור של כ-13%, אשר עיקרה מתבטאת בעלייה בסיכון אשראי לא צובר, הנובע ממספר מצומצם של לווים, ובסיכון אשראי בהשגחה מיוחדת. למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי, לרבות תרחישים וניתוחי רגישות שנבחנו, ראה [פרק סיכון אשראי](#) להלן.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

השינוי	יתרה ליום	
	31.12.2022	30.09.2023
במיליוני ש"ח		
מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים למעט נגזרים		
(9.9%)	1,741	1,568
(4.4%)	82,849	79,217
26.8%	12,427	15,763
(7.6%)	28,272	26,130
6.8%	84,031	89,757

אשראי תעודות

ערביות והתחייבויות אחרות*

מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו

מסגרות ח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו

התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערביות*

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 חל גידול של כ-3 מיליארד ש"ח בהיקף המכשירים הפיננסיים החוץ-מאזניים בהשוואה לתום שנת 2022. מחד חל גידול בהיקף מסגרות כרטיסי אשראי שלא נוצלו ובהיקף המסגרות הלא מנוצלות בגין התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערביות. גידול זה קוזז בחלקו לאור קיטון במסגרות ח"ד ואחרות וכן בערביות, בעיקר לרוכשי דירות. בגין חלק מהערביות כאמור נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות (בעיקר זרות) ושיאין סחירות בפיזור נרחב. היקף ההשקעות בניירות הערך הסתכם ביום 30 בספטמבר 2023 בכ-136.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-107.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022, עלייה בשיעור של כ-27.4% שהתבטאה בגידול בהיקף אגרות-החוב הממשלתיות של ממשלת ישראל וממשלת ארצות-הברית. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 נרשמו הוצאות בסך של כ-417 מיליון ש"ח ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב, שנבעו בעיקר ממימוש בהפסד של אגרות-חוב ממשלתיות, בהשוואה להכנסות בסך של כ-36 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. לאור עליית עקומי הריבית השקלית והדולרית, נרשמה בשנת 2022 ירידה בסך של כ-3.1 מיליארד ש"ח (לפני מס) בגין שינויים בשוויין של אגרות-החוב בתיק הזמין למכירה, ירידה זו נרשמה לקרן הון בגין אגרות-חוב. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 חלה עלייה של 0.2 מיליארד ש"ח (לפני מס) בקרן הון. העלייה נבעה מאזילת קרן הון השלילית, עקב התקצרות יתרת התקופה לפירעון, וכן בגין מכירה של אגרות-החוב בעלות קרן הון שלילית. מנגד העלייה קוזזה בשל המשך עלייה בעקומי הריבית. לעניין רגישות קרן הון לשינויים בשיעורי ריבית, ראה [פרק הלימות הון](#) להלן. תיק המניות הכולל של קבוצת הבנק הסתכם לסך של כ-4.2 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-4.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 נרשם בגין תיק המניות של קבוצת הבנק רווח משערור, דיבידנד וממימוש מניות בסך של כ-293 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של כ-219 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תיק המניות של הבנק כולל מניות סחירות (הנמדדות בשווי הוגן) ומניות שיאין סחירות (הנמדדות בעלות בניכוי ירידת-ערך) והוא עשוי להיות מושפע מגורמים אקסוגניים שונים כדוגמת עלייה בשיעורי האינפלציה, שינויים בשיעורי הריבית, והתנהגות שוק ההון, לרבות כתוצאה מהחמרה במצב הביטחוני ופרוץ המלחמה. הרעה מתמשכת במצב הכלכלי עשויה להביא לירידה בערך של המניות.

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:

טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך

סך-הכל		תיק למסחר		זמין למכירה		מוחזק לפדיון		
מסך %	הערך במאזן	מסך %	הערך במאזן	מסך %	הערך במאזן	מסך %	הערך במאזן	
ניירות-ערך		ניירות-ערך		ניירות-ערך		ניירות-ערך		
במיליוני ש"ח/באחוזים								
ליום 30 בספטמבר 2023								
66.6%	91,110	11.9%	16,344	45.0%	61,519	9.7%	13,247	אגרות-חוב ממשלת ישראל
19.5%	26,736	3.6%	4,919	14.5%	19,824	1.5%	1,993	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.0%	1,427	-	-	1.0%	1,427	0.0%	-	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
87.2%	119,273	15.5%	21,263	60.5%	82,770	11.1%	15,240	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
0.3%	408	-	-	-	-	0.3%	408	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
9.4%	12,902	0.0%	-	9.4%	12,902	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
9.7%	13,310	0.0%	-	9.4%	12,902	0.3%	408	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
3.1%	4,227	-	-	3.1%	4,227	-	-	מניות*
100.0%	136,810	15.5%	21,263	73.0%	99,899	11.4%	15,648	סך-הכל ניירות-ערך
ליום 31 בדצמבר 2022								
62.8%	67,473	7.2%	7,706	48.2%	51,751	7.4%	8,016	אגרות-חוב ממשלת ישראל
21.2%	22,719	0.7%	765	18.8%	20,153	1.7%	1,801	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.4%	1,499	-	-	1.4%	1,499	-	-	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
85.4%	91,691	7.9%	8,471	68.4%	73,403	9.1%	9,817	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
0.3%	299	-	-	-	-	0.3%	299	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
10.6%	11,362	0.6%	658	10.0%	10,704	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
10.9%	11,661	0.6%	658	10.0%	10,704	0.3%	299	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
3.7%	4,048	-	-	3.8%	4,048	-	-	מניות*
100.0%	107,400	8.5%	9,129	82.2%	88,155	9.4%	10,116	סך-הכל ניירות-ערך

* מניות שיאין למסחר.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

		יתרה ליום			
		31.12.2022	30.09.2023		
אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
	3.4%	394	2.9%	391	כרייה וחציבה
	11.4%	1,331	8.4%	1,117	תעשייה
	3.6%	415	3.2%	429	אספקת חשמל ומים
	3.2%	369	3.3%	436	מידע ותקשורת
	70.7%	8,253	76.2%	10,136	בנקים ומוסדות פיננסיים
	2.9%	335	1.9%	247	מסחר
	2.0%	237	2.4%	314	תחבורה ואחסנה
	2.8%	327	1.7%	240	ענפים אחרים
	100.0%	11,661	100.0%	13,310	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות

לפרטים נוספים לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור ב.15](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

פיקדונות

טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות

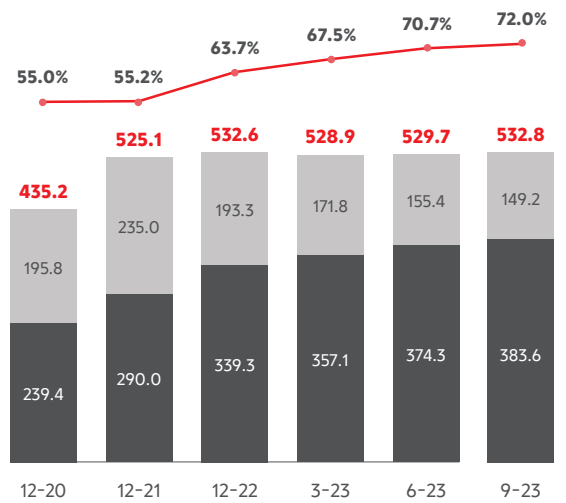
השינוי	יתרה ליום		
	31.12.2022	30.09.2023	
	במיליוני ש"ח		
0.0%	532,588	532,756	פיקדונות הציבור
3.0%	8,696	8,953	פיקדונות מבנקים
(10.1%)	3,262	2,932	פיקדונות הממשלה
0.0%	544,546	544,641	סך-הכל

טבלה 2-16: מידע נוסף על פיקדונות הציבור

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.2022	30.09.2023	
	במיליוני ש"ח		
			לפי דרישה
(22.8%)	193,328	149,178	אינם נושאים ריבית
(4.4%)	136,637	130,579	נושאים ריבית
(15.2%)	329,965	279,757	סך-הכל לפי דרישה
24.9%	202,623	252,999	לזמן קצוב
0.0%	532,588	532,756	סך-כל פיקדונות הציבור

יתרת הפיקדונות ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בסך של כ-544.6 מיליארד ש"ח בדומה ליתרתם בסוף שנת 2022. בתקופה זו חלה מגמה של שינוי בתמהיל פיקדונות הציבור שקיבלה ביטוי במעבר הציבור מפיקדונות שאינם נושאים ריבית לפיקדונות לזמן קצוב. יצוין כי בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים חלה עלייה בפיקדונות הציבור בסך של כ-14 מיליארד ש"ח, בעיקר עקב השפעות השינויים בשערי חליפין ומעבר לקוחות מקרנות כספיות.

תרשים 2-4: התפתחות תמהיל פיקדונות הציבור

● איום נושאי ריבית (עו"ש) ● נושאי ריבית - שיעור פיקדונות נושאי ריבית

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 2-17: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק

השינוי	יתרה ליום		ניירות-ערך ⁽¹⁾
	31.12.2022	30.09.2023	
10.7%	802,789	889,013	

(1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת ושירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.

הגידול בהיקף ניירות-ערך של לקוחות קבוצת הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הושפע בין היתר, ממעבר לקוחות מפיקדונות לאפיקים סחירים בעלי רמת סיכון נמוכה.

אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמו בכ-23.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-26.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022, קיטון בשיעור של כ-11.4% נבע בעיקר מפירעון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 20 בדוחות הכספיים לשנת 2022 ופרק הלימות הון להלן](#).
בחודש מאי 2023 לאחר קבלת היתר מרשות ניירות-ערך, פרסם הבנק תשקיף מדף אשר יאפשר לבנק להנפיק מניות וניירות-ערך המירים למניות, אגרות-חוב, כתבי התחייבות נדחים וניירות-ערך אחרים.

טבלה 2-18: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 30 בספטמבר 2023		כתבי התחייבות נדחים
הערך במאזן	מזה: סחיר*	הערך במאזן	מזה: סחיר*	
במיליוני ש"ח				
10,082	10,103	8,880	8,897	
16,763	16,763	14,913	14,913	אגרות-חוב
26,845	26,866	23,793	23,810	סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

* כולל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים הנסחרים ברצף המוסדי.

טבלה 19-2: מכשירים נגזרים

31.12.2022			30.09.2023			
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	
במיליוני ש"ח						
746,699	10,913	11,264	987,518	12,400	13,233	חוזי ריבית
408,580	5,921	8,368	520,103	8,064	10,489	חוזי מטבע
156,915	2,223	2,255	270,635	4,249	4,306	חוזים בגין מניות
109	4	4	67	1	2	חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)
1,312,303	*19,061	*21,891	1,778,323	*24,714	*28,030	סך-הכל

* מזה: שווי הוגן נטו של נכסים והתחייבויות בגין נגזרים משבצים בסך של 67 מיליוני ש"ח ו-8 מיליוני ש"ח, בהתאמה אשר נכללו במאזן בסעיף פיקודנות הציבור (31.12.2022): נכסים והתחייבויות בסך של 59 מיליוני ש"ח ו-18 מיליוני ש"ח, בהתאמה).

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 חל גידול ביתרות השווי ההוגן של המכשירים הנגזרים. הגידול חל בכל סוגי הנגזרים בעקבות השינויים בנתוני השוק בתקופה. בנוסף, יתרות הערך הנקוב של המכשירים הנגזרים עלו בהיקפים משמעותיים במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בשל גידול בהיקפי הפעילות, בעיקר בחוזי ריבית לתקופות קצרות. הבנק פועל לרוב עם הצדדים הנגדיים במסגרת הסכמי קיזוז וביטחונות שמטרתם לצמצם את חשיפת האשראי הנובעת מהפעילות במכשירים נגזרים של צדדים אלה.

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניות

הון המניות המופק והנפרע של הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 הינו 1,337,267,218 ש"ח ע.ג. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ההון המופק הינו בניכוי 109,893 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק ("מניות באוצר"). לפרטים בדבר ביזור גרעין השליטה בבנק והפיכה לבנק ללא גרעין שליטה, ראה [פרק עניינים אחרים](#) בדוח ממשל תאגידי.

דיבידנדים

חלוקת דיבידנד על-ידי הבנק כפופה למבחנים ולמגבלות הקבועים בחוק החברות ובהוראות הפיקוח על הבנקים, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין 331. כל חלוקה ושיעורה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בהוראות כל דין ובמגבלות על החלוקה ובשיקולים עסקיים, לרבות בהתחשב באסטרטגיית הבנק.

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות.

ביום 22 במאי 2023 הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד בסך 803 מיליון ש"ח, שהיווה כ-40% מהרווח הנקי של הבנק לרבעון הראשון 2023 ואשר שולם ביום 14 ביוני 2023.

ביום 14 באוגוסט 2023 הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד בסך 769 מיליון ש"ח, שהיווה כ-40% מהרווח הנקי של הבנק לרבעון השני 2023 ואשר שולם ביום 6 בספטמבר 2023.

ביום 12 בנובמבר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים הנחיה בדבר תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים, לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנדים שלהם לתקופה הקרובה על רקע המלחמה והגידול בחוסר הוודאות לגבי הימשכותה והיקף השפעתה על המשק.

בשים לב לעודפי ההון המשמעותיים הקיימים לבנק אל מול דרישות ההון השונות, ולצד זאת הנחיית הפיקוח על הבנקים האמורה בסביבת אי הוודאות, החליט דירקטוריון הבנק במועד אישור דוחות כספיים אלה, להכריז על חלוקת דיבידנד בסך 334 מיליון ש"ח, המהווה כ-20% מהרווח הנקי של הבנק לרבעון השלישי 2023 ואשר ישולם ביום 6 בדצמבר 2023.

טבלה 20-2: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	שיעור חלוקה*	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
			באגורות	במיליוני ש"ח
16.11.2023	06.12.2023	20%	24.976	334.0
14.08.2023	06.09.2023	40%	57.505	769.0
22.05.2023	14.06.2023	40%	60.048	803.0
08.03.2023	30.03.2023	30%	39.272	525.0
22.11.2022	11.12.2022	30%	40.095	536.0
14.08.2022	07.09.2022	30%	30.146	403.0

* מרווחי הרבעון שקדם למועד החלוקה.

2. הלימות הון

גישה הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים. הוראות אלה מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכונים האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שמבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה דורש גילוי כמותי ואיכותי במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם במטרה להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

ועדת באזל לפיקוח על הבנקים מבצעת עדכונים למסגרת מדידת הלימות ההון, אשר לעיתים מקבלים את הכינוי "באזל 4". במסגרת זו נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. היישום באיחוד האירופי של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון צפוי להיות בשנת 2025.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות הון בגין סיכון תפעולי. ביום 29 בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 206 "מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי". במסגרת הטיטה נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקטור העסקי המפורטים בטיטה ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. בהתאם לטיטה יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026.

יעד הלימות ההון ואופן ניהול ותכנון ההון

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10.0% וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביו ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס הון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 30 בספטמבר 2023, הינם 10.23% ו-13.50%, בהתאמה.

יעד הון עצמי רובד 1 שנקבע על-ידי הבנק מביא בחשבון, בין היתר, את תוצאות תהליכי קביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק, לרבות תוצאות מבחני הקיצון הפנימיים שערך הבנק, ואת תוצאות הדיונים שהתקיימו עם הפיקוח על הבנקים לגבי מאפייני הסיכון הפרטניים של הבנק במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי האחרון שבוצע ומבחני הקיצון האחרונים שבוצעו.

לצורך עמידה ביעד הלימות ההון וניהול אפקטיבי של ההון מבוצע תכנון הון בבנק בהתבסס על תכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. במסגרת תכנון ההון יחסי ההון, מתבצעים מבחני רגישות שונים. כמו-כן, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התכנון והפערים ביניהם, ובהתאם לצורך בוחן נקיטת פעולות נדרשות לצורך עמידה ביעדי הון שנקבעו. כחלק מקביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק כמפורט להלן, מדיניות הבנק הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהיחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ואשר אינה נמוכה מרמת הלימות ההון הנדרשת לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ה-ICAAP). במסגרת ה-ICAAP, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על יחסי הלימות ההון ובהתאם קיימות תכניות הערכות לחזרה להלימות ההון הרגולטורית בקרות אירוע קיצון כאמור.

על יסוד תהליכי קביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק ותוצאות הדיונים הפנימיים שהתקיימו עם הפיקוח על הבנקים (כמפורט לעיל), הגדיר דירקטוריון הבנק יעד פנימי של יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור שלא יפחת מ-10.5%.

הבנק מנהל את יחס הלימות ההון במטרה לעמוד בדרישות ההון המזעריות של הפיקוח על הבנקים וביעד הפנימי, תוך שמירה על שולי ביטחון. הון הבנק והיקף נכסי הסיכון נתונים לשינויים, בין היתר, בגין הגורמים המפורטים להלן:

- השפעות שינויים בריבית על קרנות ההון מאגרות-חוב זמינות למכירה.
- השפעות שינויים במדד ובשערי חליפין על יתרות הנכסים.
- שינויים אקטואריים כתוצאה משינויים בשיעור הריבית לחישוב התחייבויות הבנק או הנחות אקטואריות אחרות.

רגישות קרן ההון בגין אגרות-חוב זמינות למכירה נטו, לאחר השפעת המס, לעלייה תיאורטית של 1% בעקום התשואות חסר הסיכון ובמרווח סיכון האשראי נאמדת בקיטון בסך של כ-0.9 מיליארד ש"ח וכ-0.7 מיליארד ש"ח בהתאמה. מנגד, רגישות קרן ההון הנובעת מהתאמות בגין שינויים אקטואריים, נטו לאחר השפעת המס, לעלייה תיאורטית של 1% בריבית ההיוון נאמדת בגידול בסך של כ-0.2 מיליארד ש"ח.

דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לממשלת ישראל, בנקים ישראלים, גופים מוסדיים וישויות סקטור ציבורי, נגזרות מדירוג מדינת ישראל. ההשפעה הישירה של ירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל על-ידי חברת Standard and Poor's Rating Group, ככל שתהיה, תביא לקיטון של 0.23% ו-0.29% ביחס הון רובד 1 יחס הון כולל, בהתאמה. כאמור בפרק הסקירה הכלכלית לעיל, חברות דירוג האשראי פיץ' ומודיס' החליטו לצרף את ישראל לרשימת המעקב השלילית. חברת דירוג האשראי S&P הפחיתה את תחזית דירוג החוב של המדינה לשלילית. פרמיית הסיכון של מדינת ישראל בשוק החוב הבינלאומי עלתה. הבנק מעריך כי הסיכון להפחתת דירוג בפועל, על-ידי אחת או יותר מחברות הדירוג עלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

שינויים בהון

לפרטים בדבר השלמת העסקה למכירת החזקות הבנק בבנק פוזיטיף ראה [ביאור 9.ט](#) בתמצית הדוחות הכספיים. בעקבות השלמת המכירה יחס הון עצמי רובד 1 עלה ב-0.05%.

לפרטים נוספים בדבר כתבי ההתחייבות הנדחים, ראה [ביאור 9.י](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר התאמות פיקוחיות וניכויים ובדבר השפעות נוספות על הון והלימות הון, לרבות בגין הוראות שטרם הגיע מועד יישומן, ראה [ביאור 9](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 2-21: חישוב יחס הלימות הון

31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2022	30 בספטמבר 2023
במיליוני ש"ח		

1. הון לצורך חישוב יחס הון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים

46,745	45,262	50,460	הון עצמי רובד 1
46,745	45,262	50,460	הון רובד 1
14,349	13,252	13,860	הון רובד 2
61,094	58,514	64,320	סך-הכל הון כולל

2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון

386,550	378,342	403,971	סיכון אשראי
4,007	5,658	4,749	סיכונים שוק
25,020	23,914	28,754	סיכון תפעולי
415,577	407,914	437,474	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון

באחוזים

3. יחס הון לרכיבי סיכון

11.25%	11.10%	11.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽¹⁾
11.25%	11.10%	11.53%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
14.70%	14.34%	14.70%	יחס הון הכולל לרכיבי סיכון
10.23%	10.23%	10.23%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
13.50%	13.50%	13.50%	יחס הון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - הון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 וכוללים התאמות בגין הוראות רגולטוריות כדלקמן:

1. הקלה בגין תכניות ההתייעלות אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן עד ליום 31 בדצמבר 2024 ומוערכות בקיטון עתידי נוסף של כ-0.02% על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2023 (0.04% ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 30 בספטמבר 2022).

2. השפעת היישום של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים אשר פוחתת בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024 ומוערכת בקיטון עתידי נוסף של כ-0.05% על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2023 (0.08% ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 30 בספטמבר 2022).

3. הקלה בגין יישום חוזר בנק ישראל בדבר שקלול הלוואות בסיכון מוגבר לרכישת קרקע, אשר נפרסה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 30 בספטמבר 2022 עד ליום 30 ביוני 2023, השפעת ההקלה ליום 31 בדצמבר 2022 הייתה 0.04% וליום 30 בספטמבר 2022 הייתה 0.03%.

(2) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס הון הכולל המזערי הינם 10.0% ו-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת שעה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים. ביום 15 בנובמבר 2020 הפיקוח על הבנקים פרסם כהוראת שעה חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בדבר יחס המינוף. תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (הבנק הינו תאגיד בנקאי כזה), יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (במקום 6.0% לפני ההקלה). תוקף ההקלה הוא עד ליום 31 בדצמבר 2023 ולאחר מועד זה יידרש לשוב תוך שני רבעונים ליחס המינוף הנדרש טרם הוראת השעה (6.0%).

טבלה 2-2: יחס מינוף

	30 בספטמבר 2022	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2022
במיליוני ש"ח			
בנתוני המאוחד			
הון רובד *1	45,262	50,460	46,745
סך החשיפות*	732,928	745,857	737,115
באחוזים			
יחס מינוף	6.18%	6.77%	6.34%
יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים בתקופת הוראת השעה	5.50%	5.50%	5.50%
יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים לאחר תום הוראת השעה	6.00%	6.00%	6.00%

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה [ביאור 9.9](#) בתמצית הדוחות הכספיים). השפעת ההקלה בגין תכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2023, המוערכת בקיטון עתידי נוסף של כ-0.01% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן עד ליום 31 בדצמבר 2024. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024. השפעת ההקלה בגין הפסדי אשראי צפויים ליום 30 בספטמבר 2023 מוערכת בקיטון עתידי נוסף של כ-0.03%.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 2.5 להלן ובביאור 12 בתמצית הדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים. להגדרות המגזרים הפיקוחיים ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה [ביאור 12](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

שלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
4,209	238	3,971	-	129	57	592	327	999	128	1,739	רווח מימוני, נטו
1,089	15	1,074	63	19	24	200	133	257	37	341	עמלות והכנסות אחרות
5,298	253	5,045	63	148	81	792	460	1,256	165	2,080	סך הכנסות
662	83	579	-	(14)	(8)	(114)	272	329	-	114	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,059	113	1,946	-	121	40	180	116	470	50	969	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,669	24	1,645	41	52	31	461	46	295	74	645	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
שלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2022											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
3,751	199	3,552	-	620	101	521	280	784	92	1,154	רווח מימוני, נטו
1,002	9	993	34	29	23	162	75	261	34	375	עמלות והכנסות אחרות
4,753	208	4,545	34	649	124	683	355	1,045	126	1,529	סך הכנסות
45	33	12	-	25	-	(51)	(97)	70	1	64	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,972	123	1,849	6	104	48	176	104	458	50	903	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,785	31	1,754	18	350	51	358	218	339	49	371	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
13,295	674	12,621	-	1,078	187	1,812	984	3,043	391	5,126	רווח מימוני, נטו
3,087	38	3,049	160	110	66	535	294	772	107	1,005	עמלות והכנסות אחרות
16,382	712	15,670	160	1,188	253	2,347	1,278	3,815	498	6,131	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
1,426	67	1,359	-	(4)	(1)	(15)	462	557	-	360	
6,334	321	6,013	57	319	123	576	349	1,475	164	2,950	הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
5,599	190	5,409	67	660	84	1,123	294	1,149	215	1,817	
לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2022											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
9,783	504	9,279	-	2,233	191	1,289	734	1,924	144	2,764	רווח מימוני, נטו
2,906	28	2,878	181	101	74	442	241	737	113	989	עמלות והכנסות אחרות
12,689	532	12,157	181	2,334	265	1,731	975	2,661	257	3,753	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
(464)	84	(548)	-	25	3	(529)	(200)	112	1	40	
5,926	340	5,586	47	310	126	490	316	1,415	148	2,734	הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
4,782	53	4,729	84	1,406	90	1,137	550	746	71	645	

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס למגזר משקי בית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-1,817 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-645 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו שקוזז מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומגידול בהוצאות התפעוליות והאחרות. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-5,126 בהשוואה ל-2,764 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעליית המרווח על הפיקדונות לאור עליית הריביות השקלית והדולרית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-1,005 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-989 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מכרטיסי אשראי עקב עדכון הסכם התפעול עם ישראלכרט ומעלייה בעמלות מהפרשי המרה אשר קוזזו בעיקרן על-ידי ירידה בעמלות מפעילות בשוק ההון.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של כ-360 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של כ-40 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בשל התאמות בגין השפעות מאקרו כלכליות, לנוכח עלייה בהסתברות להאטה כלכלית בשל השלכות המלחמה, כפי שנאמדות בשלב זה, וסביבת ריבית גבוהה לאורך זמן. כמו-כן, חל גידול במחיקות אוטומטיות. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-2,950 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,734 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות שכן עקב מענק חד פעמי בגין הסכם השכר וכן מעלייה בהוצאות מחשב ובהוצאות פחת וירידת-ערך תוכנות.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס למגזר הבנקאות הפרטית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-215 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-71 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-391 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-144 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעליית המרווח על הפיקדונות לאור עליית הריביות השקלית והדולרית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-107 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-113 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. קיטון זה נבע בעיקר מירידה בעמלות מפעילות בשוק ההון.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-164 מיליון ש"ח בהשוואה ל-148 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים קטנים וזעירים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-1,149 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-746 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע ברובו מעלייה ברווח המימוני, נטו ומעלייה בעמלות ובהכנסות האחרות. גידול זה קוזז בחלקו על-ידי עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ובהוצאות תפעוליות ואחרות.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הרווח המימוני, נטו הסתכם ב-3,043 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,924 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעליית המרווח על הפיקדונות לאור עליית הריביות השקלית והדולרית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-772 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-737 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מכרטיסי אשראי עקב עדכון הסכם התפעול עם ישראלכרט ומעלייה בדמי ניהול חשבונות, אשר קוזזו בחלקן מירידה בעמלות מעסקי מימון.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של 557 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 112 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בשל התאמות בגין השפעות מאקרו כלכליות, לנוכח עלייה בהסתברות להאטה כלכלית בשל השלכות המלחמה, כפי שנאמדות בשלב זה, וסביבת ריבית גבוהה לאורך זמן. כמו-כן, חל גידול במחיקות אוטומטיות. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-1,475 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,415 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב מענק חד פעמי בגין הסכם השכר.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים בינוניים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-294 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-550 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי אשר קוזזה בחלקה מעלייה ברווח המימוני, נטו בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-984 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-734 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעליית המרווח על הפיקדונות לאור עליית הריביות השקלית והדולרית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-294 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-241 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון עקב החזר חלקי של פרמיות ששולמו בעבר בגין ביטוח ערבויות חוק מכר.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של כ-462 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של כ-200 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שינוי זה נבע בעיקר מגידול בהפרשה הקבוצתית בשל התאמות בגין השפעות מאקרו כלכליות, לנוכח עלייה בהסתברות להאטה כלכלית בשל השלכות המלחמה, כפי שנאמדות בשלב זה, וסביבת ריבית גבוהה לאורך זמן. כמו-כן, חל גידול בהפרשה הפרטנית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו בכ-349 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-316 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים גדולים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-1,123 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,137 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. קיטון זה נבע בעיקר מעלייה בהוצאות להפסדי אשראי ומעלייה בהוצאות התפעוליות והאחרות אשר קוזזו בחלקן מעלייה ברווח המימוני, נטו ומעלייה בעמלות וההכנסות האחרות בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-1,812 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,289 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעליית המרווח על הפיקדונות והאשראי לאור עליית הריביות השקלית והדולרית וכן מגידול בהיקפי האשראי. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-535 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-442 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון וכן מעמלות טיפול באשראי.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 נרשמו הכנסות בגין הפסדי אשראי בסך של כ-15 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של כ-529 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בהכנסה הפרטנית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו בכ-576 מיליון ש"ח בהשוואה ל-490 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות מחשב ובהוצאות פחת וירידת-ערך תוכנות וכן מעלייה בהוצאות השכר עקב מענקי חד פעמי בגין הסכם השכר.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס למגזר גופים מוסדיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-84 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-90 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-187 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-191 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ל-66 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-74 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות משוק ההון.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס למגזר ניהול פיננסי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-660 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,406 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-1,078 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,233 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מעליית הריבית המועברת לחטיבות הבנק בגין המקורות. בנוסף, נרשמו הפסדים ממימושי אגרות-חוב, וזאת בהשוואה לרווחים בתקופה המקבילה אשתקד. כמו-כן, חלה ירידה בהכנסות מהפרשי הצמדה בשל השינויים בשיעור הממדד הידוע בין התקופות. מנגד, נרשמו רווחים מהשקעה במניות ומשינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, וזאת בהשוואה להפסדים בתקופה המקבילה אשתקד.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-110 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-101 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

הרווח הנקי המיוחס למגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם בסך של 67 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח נקי בסך של 84 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות והכנסות אחרות ומגידול בהוצאות התפעוליות והאחרות בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו ב-160 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-181 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בעמלות משוק ההון.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו בכ-57 מיליון ש"ח בהשוואה ל-47 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מגזר הפעילות הבינלאומית

הרווח הנקי המיוחס למגזר הפעילות הבינלאומית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכם ב-190 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 53 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-221 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בהשוואה לרווח נקי של כ-123 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו שקוזזה בחלקה מגידול בהוצאות התפעוליות. העלייה ברווח המימוני, נטו נבעה בעיקר מעליית הריבית הדולרית וכן מגידול בהיקפי האשראי.
- ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-30 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בהשוואה להפסד בסך של כ-45 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד נובע מצמצום הפעילות.

לפרטים בדבר מכירת פוזיטיף והחזרת הרישיון הבנקאי בפועלים שוויץ, ראה [פרק חברות עיקריות](#) להלן.

2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות ושייכותם ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. חלוקה זו משמשת את הנהלת הבנק לקבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה. למידע נוסף אודות מגזרי הפעילות וניתוח תוצאות המגזרים, ראה [ביאור 28 בדוחות הכספיים לשנת 2022](#), ביאור 12 לתמצית הדוחות הכספיים ופרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

2.6. חברות עיקריות

2.6.1. חברות בישראל

קבוצת פועלים אקוויטי

קבוצת פועלים אקוויטי, המהווה את זרוע ההשקעות הריאליות של הבנק ומוחזקת בבעלות מלאה, פועלת בשני תחומים עיקריים: השקעות ישירות בחברות בהן ומעין הון (מזנין) וכן השקעה וייזום קרנות השקעה פרטיות ופעילות בנקאות להשקעות בארץ ובחו"ל. בנוסף, פועלים אקוויטי מחזיקה בכ-24.9% בחברה הציבורית אי.בי.אי. - ניהול וחיתום בע"מ (לשעבר פועלים אי.בי.אי. - ניהול וחיתום בע"מ) העוסקת בשירותי ייעוץ, חיתום וניהול גיוסי הון. לבקשת הבנק ופועלים אקוויטי, בחודש דצמבר 2022 הוחלף שמה והוסר "פועלים" משמה של החברה. הבנק שוקל חלופות לפעילות בתחום החיתום לרבות אפשרות להקמת פעילות חיתום עצמאית. יתרת ההשקעות של פועלים אקוויטי ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמה בסך של כ-3.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-3.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022. בנוסף, קיימת התחייבות להשקעה בסך של כ-1.4 מיליארד ש"ח נכון ליום 30 בספטמבר 2023, בדומה ליתרה ליום 31 בדצמבר 2022. הגידול בהיקף ההשקעות בשנים האחרונות מהווה יישום אסטרטגית הבנק לגידול היקף ההשקעות המבוצעות בפועלים אקוויטי, בכפוף לתנאי השוק, במסגרת מתווה השקעות רב שנתי עד לשנת 2025 אשר אושר בדירקטוריון הבנק. תרומת פועלים אקוויטי לתוצאות הפעילות של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמה ברווח נקי בסך של כ-126 מיליון ש"ח, לעומת רווח נקי בסך של כ-94 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השקעת הבנק בפועלים אקוויטי (בהון ובאמצעים אחרים) הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2023 ב-4.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-3.8 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022.

2.6.2. חברות מחוץ לישראל

Hapoalim (Switzerland) Ltd (להלן: "הפועלים שווייץ")

חברה בת (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשווייץ, שעסקה בעבר בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שווייץ ולמועד הנוכחי לא נותרו חשבונות לקוחות בחברה. בחודש יולי 2023 הוחזר הרישיון הבנקאי של הפועלים שווייץ, באישור רשות הפיקוח בשווייץ (FINMA), והסתיים הפיקוח הרגולטורי השווייצרי עלייה בתוקף מיום 30 ביוני 2023. ההסדרים של קבוצת הבנק עם הרשויות האמריקאיות (ראה [ביאור 1.10](#)) בתמצית הדוחות הכספיים) כוללים התחייבויות גם של הפועלים שווייץ להמשיך לשתף פעולה עם הרשויות האמריקאיות בקשר עם הנושאים מושא החקירות בפרשת המס ובפרשת פיפ"א. במסגרת הליך החזרת הרישיון הבנקאי התחייב הבנק להפועלים שווייץ לערוך לכל ההתחייבויות הפיננסיות של הפועלים שווייץ שלאחר החזרת הרישיון ולתשלום כל ההוצאות, הנזקים והקנסות ככל שיוטלו על הפועלים שווייץ בידי הגופים המוסמכים, בהתאם לדין השווייצרי. ההפסד בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 של הפועלים שווייץ הסתכם בסך של 9 מיליון פרנק שווייצרי בהשוואה להפסד בסך של 13 מיליון פרנק שווייצרי בתקופה המקבילה אשתקד. תוצאות הפעילות בשווייץ משקפות את הקיטון שחל בהוצאות הנובעות מהליכי הסגירה ובהוצאות המשפטיות בקשר עם סיום חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק החזיקה 100% מהון המניות של בנק פוזיטיף בתורכיה שעוסק בתחום הבנקאות העסקית. ביום 30 במרץ 2023 התקשר הבנק בהסכם למכירת החזקתו בבנק פוזיטיף בתמורה שעיקרה פירעון אשראי שהועמד לבנק פוזיטיף במועד השלמה של העסקה.

ביום 13 בספטמבר 2023 הושלמה העסקה והחזקות הבנק בבנק פוזיטיף הועברו לרוכש. הבנק לא הכיר ברווח או הפסד כתוצאה מהשלמת העסקה ואין לה השפעה מהותית אחרת על הדוחות הכספיים של הבנק. לפרטים בדבר השפעת המכירה על הלימות ההון ראה [ביאור 9.ט](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

למידע נוסף בנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה [מגזר פעילות בינלאומית בפרק מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה](#), בדוח ממשל תאגידי.

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1 לעיל.

מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוחות על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2023 וליום 31 בדצמבר 2022 (להלן: דוח על הסיכונים).

3.1 תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק מבצע בדיקה מקיפה להערכת הסיכונים להם הוא חשוף ומהותיותם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי, סיכון ציות וסיכון מודל. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי, וסיכון סביבתי (לרבות סיכון אקלים).

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה כולה, תוך זיהוי וכימות הסיכונים, הגדרת אחריות על הסיכונים (Risk Ownership) ומקסום התועלת העסקית בהתייחס לעלות במונחי סיכון על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע במתודולוגיה אחידה ובראייה כוללת תוך התאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל על מנת להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון.

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לנהל את הסיכונים על בסיס האסטרטגיה והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטווית על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. הפיקוח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות הפיקוח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.

מנהלת הסיכונים הראשית (CRO) וחברת הנהלה האחראית על החטיבה לניהול סיכונים הינה הגברת מ. בן שושן כהן. הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר א. פורמן, והממונה על החטיבה הקמעונאית הגברת ד. רביב. חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות הינו מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורכת-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגברת א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות דירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה לניהול סיכונים ראה [דוח על הסיכונים](#).

3.2 סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי.

תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי הוגן חיובי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.

- **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. למידע על סיכון אשראי צד נגדי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים](#).

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמה: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

בעקבות מלחמת חרבות ברזל צפויה פגיעה בסביבה הכלכלית אשר עשויה להביא לעלייה ברמת סיכון האשראי. יחד עם זאת, קיימת אי-ודאות רבה לגבי התפתחות הלחימה, היקפה ומידת השפעתה על תחומי המשק השונים. הבנק בוחן תרחישים שונים כחלק מהערכותו לנושא ובמסגרת חישוב ההפרשה הקבוצתית הובאו בחשבון תחזיות המבטאות את השפעת המצב על סיכון האשראי.

ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי הכלולה בדוחות הכספיים מבוססת על שקלול השפעת שלוש תחזיות - תחזית בסיס, אופטימית ופסימית. כדי לשקף את השפעות המלחמה עודכנו התחזיות המקרו כלכליות והן מבטאות השפעה מהותית על תנאי המשק. על-פי תחזית הבסיס תירשם ירידה חדה בפעילות הכלכלית בחצי השנה הראשונה ובעקבות זאת שיעור האבטלה, אשר ערב פרוץ המלחמה היה ברמה נמוכה, צפוי לעלות במתינות. ההתאוששות לאחר הלחימה צפויה להיות איטית יחסית ביחס לפוטנציאל הצמיחה של המשק, זאת בהשפעת ההרעה במצב הפיסקאלי וחולשה בשני ענפי משק מרכזיים: היי-טק ונדל"ן. האינפלציה אינה צפויה להשתנות באופן משמעותי ביחס לתחזיות ערב פרוץ המלחמה. ההנחה היא שתנואי הורדת הריבית במהלך 2024 יהיה מהיר מכפי שהוערך טרם המלחמה. בשוק הנדל"ן, ירידות המחירים שהחלו להסתמן לפני המלחמה צפויות להתגבר. יתרת ההפרשה הקבוצתית מבטאת השפעות אלו ועומדת ב-30 בספטמבר 2023 על כ-6.8 מיליארד ש"ח לעומת כ-5.7 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2022. לצורך ניתוח רגישות ההפרשה הקבוצתית להנחות שונות, חישוב ההפרשה הקבוצתית על בסיס התחזית הפסימית בלבד היה מביא לגידול של כ-0.75 מיליארד ש"ח מעבר להפרשה שנכללה בדוחות כספיים אלה ואילו חישוב ההפרשה הקבוצתית על בסיס תחזית אופטימית בלבד היה מביא לקיטון של 0.59 מיליארד ש"ח בהפרשה הקבוצתית. מנעד זה מעיד על רמת אי הוודאות לגבי השפעת מצב המלחמה על תיק האשראי של הבנק. יודגש כי התרחיש הפסימי אינו מהווה תרחיש קיצוני.

הבנק בוחן את חשיפתו לאזורים המושפעים במיוחד מהלחימה וכן מבצע הערכות לגבי ענפי משק הצפויים להיפגע באופן משמעותי. ענפים אלו קשורים לתחום התיירות והפנאי, לתחום המסחר הקמעונאי במגוון ענפי משק וכמו-כן לתחום הבינוי והנדל"ן, אשר הושפע מתנאי השוק עוד טרם פרוץ המלחמה וצפוי להיות מושפע מירידה נוספת בביקוש ומקושי בקידום פרויקטים. כאמור, אין ביכולתו של הבנק להעריך את הימשכות המלחמה והתפתחותיה ובהתאם את מידת הפגיעה בכל תחום.

בהתאם להחלטת הבנק והנחיות בנק ישראל הבנק פועל לתמוך בלקוחותיו בתקופה זו ומציע ללקוחותיו פתרונות של דחיית תשלומים, ואף ויתור על תשלומים לאוכלוסיות מסוימות, פריסת הלוואה לטווח ארוך יותר, הקלה במסגרת העו"ש/ח"ד, הגדלת מסגרות והלוואות ייעודיות לאוכלוסיות ספציפיות. לפרטים נוספים ראה [דוח ממשל תאגידי, פרק מגזרי פעילות לפי גישת הנהלה](#).

טבלה 1-3: פרטים בדבר חובות ששנו תנאיהם

כמפורט בפרק השלכות מלחמת חרבות ברזל לעיל, הבנק מאפשר ללקוחות לדחות תשלומי הלוואות בהתאם למתווה בנק ישראל או למתווים נוספים שיזם הבנק. להלן פרטים בדבר חובות ששנו תנאיהם בסמוך למועד הדיווח:

חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים בסמוך למועד הדיווח*			
יתרת חוב רשומה	מזה: דחיות שאינן נושאות ריבית	מספר הלוואות	סכום התשלומים שנדחו
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ביחידות	במיליוני ש"ח
1,814	-	121	70
1,398	4	316	95
3,821	434	15,902	367
1,664	250	30,130	182
9,092	3,064	13,043	211
17,789	3,752	59,512	925

* חובות לגביהם אושרה בקשה לדחיית תשלומים, וזאת אף אם טרם הגיע מועד התשלום.

בנוסף לאפשרות לדחות תשלומי הלוואות כמפורט לעיל, הבנק העניק פטור מלא מתשלום משכנתא למשך שלושה חודשים ללקוחות בעוטף עזה (בטווח של עד 7 ק"מ מהגבול).

3.2.1. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

החל מיום 1 בינואר 2022, הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) מכאן להבא.

טבלה 2-3: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022				יתרה ליום 30 בספטמבר 2023				
סך-הכל	פרטי	דיור	מסחרי	סך-הכל	פרטי	דיור	מסחרי	
								במיליוני ש"ח
								סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי⁽¹⁾
386,035	31,816	126,794	227,425	404,051	32,013	129,472	242,566	סיכון אשראי מאזני
166,407	17,834	7,162	141,411	174,083	21,073	6,094	146,916	סיכון אשראי חוץ-מאזני
552,442	49,650	133,956	368,836	578,134	53,086	135,566	389,482	סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
								סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
9,996	2,649	730	6,617	8,373	2,559	692	5,122	א. לא בעייתי - מאזני
6,418	668	581	5,169	7,548	650	707	6,191	ב. סך-הכל בעייתי ⁽²⁾
2,973	458	-	2,515	3,564	439	-	3,125	בעייתי צובר
3,445	210	581	2,654	3,984	211	707	3,066	בעייתי לא צובר
16,414	3,317	1,311	11,786	15,921	3,209	1,399	11,313	סך-הכל סיכון אשראי מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
3,086	149	7	2,930	2,669	157	5	2,507	סיכון אשראי חוץ-מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
19,500	3,466	1,318	14,716	18,590	3,366	1,404	13,820	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
83	44	-	39	221	56	-	165	מזה: חובות שצוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר
571,942	53,116	135,274	383,552	596,724	56,452	136,970	403,302	סך-הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
								מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים
3,444	210	581	2,653	3,984	211	707	3,066	א. חובות לא צוברים
2	-	-	2	3	-	-	3	ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
3,446	210	581	2,655	3,987	211	707	3,069	סך-הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
 (2) סיכון אשראי לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 חלה עלייה בהיקף סיכון האשראי בדירוג ביצוע אשראי וכן בשיעור מסך סיכון האשראי בסך הבנק ובחלוקה למגזרים למעט יציבות בשיעור באשראי לדיור.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה באשראי לציבור לא צובר

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023		
מסחרי	פרטי*	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
2,653	791	3,444
יתרת חובות לא צוברים לתחילת השנה		
1,312	850	2,162
חובות שסווגו כלא צוברים במהלך התקופה		
(31)	(410)	(441)
חובות שחזרו לצבור הכנסות ריבית במהלך התקופה		
(323)	(212)	(535)
חובות שנמחקו חשבונאית		
(508)	(101)	(609)
חובות שנפרעו		
(37)	-	(37)
אחר**		
3,066	918	3,984
יתרת חובות לא צוברים לסוף התקופה		

תנועה באשראי לציבור לא צובר

תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש לא צובר		
1,100	213	1,313
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
227	248	475
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(100)	(142)	(242)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(33)	(94)	(127)
חובות בארגון מחדש שחזרו לצבור הכנסות ריבית במהלך התקופה		
(183)	(9)	(192)
חובות בארגון מחדש שנפרעו		
1,011	216	1,227
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לא צובר לסוף התקופה		

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2022		
מסחרי	פרטי*	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
2,970	647	3,617
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה		
(82)	420	338
התאמת יתרת פתיחה אשראי לא צובר בשל השפעת היישום לראשונה של CECL		
361	563	924
חובות שסווגו כלא צוברים במהלך התקופה		
(212)	(615)	(827)
חובות שחזרו לצבור הכנסות ריבית במהלך התקופה		
(173)	(70)	(243)
חובות שנמחקו חשבונאית		
(602)	(174)	(776)
חובות שנפרעו		
2,262	771	3,033
יתרת חובות לא צוברים לסוף התקופה		

תנועה באשראי לציבור לא צובר

תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש לא צובר		
1,529	623	2,152
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
(80)	(171)	(251)
התאמת יתרת פתיחה אשראי לא צובר בארגון מחדש בשל השפעת היישום לראשונה של CECL		
96	172	268
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(71)	(65)	(136)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(176)	(266)	(442)
חובות בארגון מחדש שחזרו לצבור הכנסות ריבית במהלך התקופה		
(187)	(73)	(260)
חובות בארגון מחדש שנפרעו		
1,111	220	1,331
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לא צובר לסוף התקופה		

* לרבות הלוואות לדיוור.
** יתרות הנכסים, נטו בגין חברה בת שנמכרה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 4-3: מדדי סיכון אשראי

ליום							
31.12.2022				30.09.2023			
סך-הכל	אנשים פרטיים - אחר	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	מסחרי	סך-הכל	אנשים פרטיים - אחר	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	מסחרי
ניתוח איכות האשראי לציבור							
0.87%	0.60%	0.45%	1.15%	0.97%	0.60%	0.54%	1.25%
שיעור אשראי שאינו צובר מיתרת אשראי לציבור							
0.89%	0.72%	0.45%	1.17%	1.02%	0.76%	0.54%	1.32%
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר או בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור							
1.63%	1.90%	0.45%	2.24%	1.84%	1.85%	0.54%	2.53%
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור							
4.16%	9.44%	1.02%	5.10%	3.87%	9.11%	1.07%	4.62%
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור							
ניתוח הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופת הדיווח							
(0.02%)	0.11%	0.06%	(0.08%)	0.47%	1.07%	0.08%	0.60%
שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור							
(0.03%)	0.07%	-	(0.05%)	0.08%	0.42%	0.01%	0.06%
שיעור המחיקות החשבונאיות נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור							
ניתוח הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור							
1.64%	2.64%	0.41%	2.17%	1.86%	3.12%	0.45%	2.43%
שיעור יתרת ההפרשה הכוללת להפסדי אשראי* מתוך האשראי לציבור							
1.41%	2.55%	0.38%	1.80%	1.63%	3.03%	0.42%	2.07%
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור							
160.7%	427.1%	83.8%	156.4%	167.9%	505.7%	78.5%	165.3%
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור שאינו צובר							
156.9%	353.2%	83.8%	154.2%	159.1%	399.6%	78.5%	156.9%
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי לציבור שאינו צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר							
(58.3)	39.0	243.5	(34.6)	21.5	7.2	46.3	33.6
יחס ההפרשה להפסדי אשראי למחיקות חשבונאיות, נטו							

* לרבות הפרשה בגין יתרות חוץ-מאזניות.

הערה:

השיעורים המחושבים לעיל מתייחסים להוצאות בגין אשראי לציבור בלבד, ללא הפסדי אשראי בגין בנקים וממשלות. אשראי לציבור - לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

ניתוח איכות התיק

קיימת החמרה במרבית מדדי סיכון האשראי. חלק מהמדדים מושפעים מגידול בהפרשה הקבוצתית המבטאת השפעות עתידיות של החמרה במצב הכלכלי. יחד עם זאת, ישנה הרעה גם במדדים כגון שיעור החוב הבעייתי ושיעור החוב הלא צובר. בהסתכלות היסטורית מדדים אלו נמוכים יחסית ומעידים על איכות תיק טובה כנקודת מוצא טובה להחמרה החזויה במצב המשק. במדדי שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ושיעור המחיקות החשבונאיות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ישנה עלייה המבטאת בין היתר את השפעות הסביבה הכלכלית וכן השפעות חזויות של המלחמה.

3.2.2. מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 30 בספטמבר 2023 ולתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה באותו תאריך						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: סיכון אשראי לא צובר	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות, נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח						
תעשייה	32,702	31,743	544	210	24	359
בינוי ונדל"ן - בינוי	102,717	99,753	2,193	936	224	1,046
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	42,073	41,461	100	65	300	949
מסחר	39,311	37,693	671	376	183	487
שירותים פיננסיים	54,144	53,948	9	6	(27)	151
שירותים עסקיים אחרים	16,909	15,755	189	104	72	294
שירותים ציבוריים וקהילתיים	9,707	9,071	378	363	86	320
ענפים אחרים	50,667	47,460	1,872	1,174	169	1,534
סך-הכל מסחרי	348,230	336,884	5,956	3,234	1,031	5,140
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	136,311	134,929	697	697	78	583
אנשים פרטיים - אחר	56,206	52,844	653	212	280	1,098
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	540,747	524,657	7,306	4,143	1,389	6,821
סך-הכל בנקים בישראל וממשלת ישראל	94,887	93,581	-	-	1	2
סך-הכל פעילות בישראל	635,634	618,238	7,306	4,143	1,390	6,823
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	55,977	53,477	1,445	526	38	831
בנקים וממשלות בחו"ל	55,404	55,134	-	-	(2)	30
סך-הכל פעילות בחו"ל	111,381	108,611	1,445	526	36	861
סך-הכל פעילות בישראל ובחו"ל	747,015	726,849	8,751	4,669	1,426	7,684

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 429,678; 132,597; 886; 2,612 ו-181,242 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2022 ולתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה באותו תאריך						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
יחידת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות, נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
312	(21)	53	139	469	31,821	32,773
866	(54)	(114)	627	968	97,369	99,724
566	(55)	105	71	91	34,160	35,026
322	2	(29)	238	593	38,730	40,495
181	(4)	(130)	22	25	58,634	58,917
227	9	60	31	183	16,492	17,618
178	5	(15)	23	405	8,531	9,215
1,208	11	(565)	1,260	2,418	47,949	51,640
3,860	(107)	(635)	2,411	5,152	333,686	345,408
478	1	34	531	531	132,489	133,705
910	7	7	227	667	50,161	53,439
5,248	(99)	(594)	3,169	6,350	516,336	532,552
1	-	1	-	-	56,197	56,197
5,249	(99)	(593)	3,169	6,350	572,533	588,749
792	22	103	678	1,482	43,398	45,166
27	-	26	-	-	48,889	48,986
819	22	129	678	1,482	92,287	94,152
6,068	(77)	(464)	3,847	7,832	664,820	682,901

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 1,028; 86,086; 402,721; 10,039; ו-183,027 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות, נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
335	(23)	70	157	487	30,570	31,481
834	(79)	(165)	610	1,007	99,490	101,927
635	(56)	173	72	109	36,325	36,900
323	5	(23)	242	582	37,566	39,133
184	(4)	(128)	22	29	51,521	51,736
247	13	84	116	252	15,949	17,243
246	6	57	387	407	8,403	9,089
1,429	(3)	(364)	1,205	1,781	46,811	50,870
4,233	(141)	(296)	2,811	4,654	326,635	338,379
515	2	72	572	572	133,342	134,643
927	22	40	211	670	49,437	52,896
5,675	(117)	(184)	3,594	5,896	509,414	525,918
1	-	1	-	-	70,004	70,004
5,676	(117)	(183)	3,594	5,896	579,418	595,922
808	22	119	659	1,848	43,028	46,024
32	-	30	-	-	52,907	52,999
840	22	149	659	1,848	95,935	99,023
6,516	(95)	(34)	4,253	7,744	675,353	694,945

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 103,369; 413,532; 898; 2,753 ו-174,393 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

3.2.3. בינוי והנדל"ן

בענף הנדל"ן נרשמה האטה ניכרת בפעילות שבאה לידי ביטוי בכמות נמוכה של עסקאות, עלייה במלאי הדירות הלא מכורות וכן ירידות מחירים קלות, בתשעת החודשים הראשונים של השנה.

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, היקף העסקאות בדירות חדשות, רשם בחודשים ינואר-אוגוסט ירידה חדה של כ-31% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, ומלאי הדירות החדשות הלא מכורות גדל עד לרמה של 59 אלף דירות באוגוסט 2023. עלייה במלאי של כ-12 אלף דירות לעומת אוגוסט אשתקד.

העלאות הריבית צמצמו את יכולת משקי הבית לרכוש דירה, וכן הקטינו רכישות של משקיעים. נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מראים על ירידת מחירים מצטברת של 3.8% במחירי הדירות החדשות מאז חודש ספטמבר 2022, וירידה של 1.9% במדד מחירי כלל הדירות בחודשיים האחרונים.

נתונים אלו אינם משקללים הטבות שניתנות לעיתים במעמד הרכישה, לכן ייתכן שירידות המחירים בפועל גבוהות יותר. בעקבות פרוץ מלחמת חרבות ברזל ענף הבינוי והנדל"ן עשוי להיות חשוף לפגיעה נוספת, מעבר להשפעות המאקרו כלכליות שתוארו לעיל, כגון פגיעה נוספת בביקושים לרכישת דירות וכן קשיים בקידום פרויקטים בעקבות מחסור בכוח אדם. השפעות אפשריות אלו, כפי שהן מוערכות למועד הדיווח, הובאו לידי ביטוי בחישוב הפרשה הקבוצתית.

הבנק ממשיך לבחון את ההשלכות האפשריות של השינויים בסביבה הכלכלית ובמידת הצורך יבצע התאמות נדרשות נוספות.

טבלה 6-3: פילוח סיכון האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים של הלקוחות

יתרה ליום 30 בספטמבר 2023			
סיכון אשראי כולל	אשראי חוץ-מאזני		סיכון אשראי מאזני
	מסגרות לא מנוצלות	ערבויות	
הלוואות ⁽¹⁾			
במיליוני ש"ח			
3,492	308	590	2,594
206	44	19	143
69,937	19,139 ⁽¹⁾	18,689	32,109
37,289	906	6,747	29,636
23,221	4,828	7,973	10,420
134,145	25,225	34,018	74,902
10,645	713	1,702	8,230
144,790	25,938	35,720	83,132
חטיבה עסקית			
			בנייה למסחר ושירותים
			בנייה לתעשייה
			בנייה לדירור
			נכסים מניבים
			אחר
			סך-הכל חטיבה עסקית
			חטיבה קמעונאית
			סך-הכל פעילות בישראל
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022			
סיכון אשראי כולל	אשראי חוץ-מאזני		סיכון אשראי מאזני
	מסגרות לא מנוצלות	ערבויות	
הלוואות ⁽¹⁾			
במיליוני ש"ח			
4,026	499	793	2,734
492	45	86	361
69,805	21,537 ⁽¹⁾	17,591	30,677
31,768	796	4,607	26,365
21,311	4,877	7,278	9,156
127,402	27,754	30,355	69,293
11,425	737	1,852	8,836
138,827	28,491	32,207	78,129
חטיבה עסקית			
			בנייה למסחר ושירותים
			בנייה לתעשייה
			בנייה לדירור
			נכסים מניבים
			אחר
			סך-הכל חטיבה עסקית
			חטיבה קמעונאית
			סך-הכל פעילות בישראל

(1) כולל סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגינו נכש ביטוח בעיקר מחברות ביטוח זרות לתיק אשראי מקרקעין, לפרטים נוספים ראה [דוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2023](#).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

ליום 30 לספטמבר 2023 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינו והנדל"ן בישראל הסתכם בכ-145 מיליארד ש"ח. סך יתרת סיכון האשראי לציבור בענפי הבינו והנדל"ן בישראל עלה במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בכ-4.3%. מרבית החשיפה הינה בחטיבה העסקית (לקוחות בינוניים וגדולים), כ-93% מסך סיכון האשראי בענפי בינו ונדל"ן בישראל.

החשיפה לחברות שעיקר פעילותן בענף הבנייה לדיור בחטיבה העסקית מהווה כ-52% מחשיפת החטיבה לענף הבינו והנדל"ן. עיקר המימונים לחברות בענף כוללים מימוני קרקעות למגורים וליווי פרויקטי בנייה למגורים ברחבי הארץ. החשיפה לחברות הפועלות בענפים של הקמת מבנים למסחר ושירותים, בנייה לתעשייה וכן נכסים מניבים להשכרה בחטיבה העסקית מהווה כ-31% מחשיפת החטיבה לענף הבינו והנדל"ן.

טבלה 7-3: ניתוח איכות האשראי בענפי הבינו והנדל"ן בישראל

השינוי	יתרה ליום	
	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2022
במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי		
סיכון אשראי שאינו בעייתי	141,214	135,815
	4.0%	
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי		
בעייתי צובר	1,292	434
	197.7%	
לא צובר	1,001	682
	46.8%	
סיכון אשראי בעייתי שאינו בדירוג ביצוע	2,293	1,116
	105.5%	
סיכון אשראי שאינו בעייתי שאינו בדירוג ביצוע	1,283	1,896
	(32.3%)	
סך-הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	3,576	3,012
	18.7%	
סך-הכל	144,790	138,827
	4.3%	

סך סיכון האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי עלה במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ב-18.7%. שיעור סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מתוך סך-הכל סיכון האשראי עלה מ-2.17% בתום 2022 ל-2.47% ליום 30 בספטמבר 2023, שיעור החוב הבעייתי מתוך סך סיכון האשראי עלה מ-0.80% בתום 2022 ל-1.58% ליום 30 בספטמבר 2023, ושיעור החוב הלא צובר מתוך סך סיכון האשראי עלה מ-0.49% בתום 2022 ל-0.69% ליום 30 בספטמבר 2023.

הגידול בשיעור היתרות שאינן בדירוג ביצוע אשראי, ובפרט הגידול המשמעותי בשיעור החוב הבעייתי, הושפע מהשינויים בסביבה הכלכלית. שינויים אלו מצביעים על עלייה בהסתברות להרעה בענפים אלו ובהתאם לכך תיתכן המשך עלייה ברמת סיכון האשראי של הלזים בתחום זה, ואף ביתר שאת עקב מצב המלחמה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 8-3: סיכון אשראי בענף הנדל"ן בחטיבה העסקית בישראל לפי שיעור המימון (LTV) וכושר ספיגה⁽¹⁾

יתרה ליום 30 בספטמבר 2023				
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה ⁽²⁾	נכסים שבנייתם הושלמה	אחר	סך-הכל
במיליוני ש"ח				
שיעור מימון⁽³⁾				
עד 45%	2,628	-	6,333	8,961
מעל 45% ועד 65%	6,676	-	8,847	15,523
מעל 65% ועד 80%	15,580	-	6,465	22,045
מעל 80%	2,839	-	783	3,622
כושר ספיגה⁽⁴⁾				
עד 25%	-	-	294	294
מעל 25% ועד 50%	-	-	16,713	16,713
מעל 50% ועד 75%	-	-	8,865	8,865
מעל 75%	-	-	22,340	22,340
פרויקטים שטרם החלו	-	-	8,631	8,631
אחר⁽⁵⁾				
סך-הכל סיכון אשראי חטיבה עסקית	27,723	56,843	22,428	134,145
	-	-	27,151	27,151

- הפילוח לסגמנטים נערך בהתאם לניתוח מקור הפירעון של כל אשראי, כפי שהוצג ואושר בתהליך חיתומו.
- "נדל"ן בתהליכי בנייה" כולל את כלל הפרויקטים בשלבי הקמה בסגמנטים השונים (מגורים, משרדים, מסחר וכו') לרבות הקמת נכסים המיועדים להשכרה. בסגמנט זה נכללים: קבוצות רכישה, פרויקטים שנחתם בגינם הסכם ליווי אך טרם החל הליווי מפאת אי עמידה בתנאים מקדמיים, קרקעות שהחל פיתוחן, ויתרות ערבויית חוק מכר בתהליכי ביטול בגין פרויקטים שהסתיימו.
- שיעור מימון הינו היחס בין האשראי הכספי למועד הדיווח לבין שווי הבטוחה העדכני הקיים למועד הדיווח, לפני השפעת מקדמי ביטחון. שיעורי המימון אינם משקללים את גידור הסיכון של יתרות האשראי המגובות בביטוח שנרכש ממבטחי משנה.
- כושר ספיגה בפרויקטים הינו שיעור הירידה האפשרי המקסימאלי בשווי הנכס כגמור, מבלי שהבנק יספוג הפסדים מהפרויקט. כושר הספיגה הינו על-פי הדיווח האחרון הידוע למועד הדיווח ואינו משקלל את גידור הסיכון של יתרות המגובות בביטוח שנרכש ממבטחי משנה.
- "אשראי אחר" הינו כל אשראי שאינו עומד בהגדרת אחד הסגמנטים המפורטים לעיל. תחת סעיף זה נכללים לדוגמה מימוני פרויקטי תשתיות (PPP), מימונים כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן (כגון פיקדונות, מניות, שעבוד צף, ערבויית צד ג' ועוד), אשראים שוטפים כנגד חוסן פיננסי ועוד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 8-3: סיכון אשראי בענף הנדל"ן בחטיבה העסקית בישראל לפי שיעור המימון (LTV) וכושר ספיגה⁽¹⁾ (המשך)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022*					
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה ⁽²⁾	נכסים שבנייתם הושלמה	אחר	סך-הכל	
במיליוני ש"ח					
					שיעור מימון⁽³⁾
2,316	-	5,250	-	7,566	עד 45%
6,422	-	7,523	-	13,945	מעל 45% ועד 65%
15,241	-	5,801	-	21,042	מעל 65% ועד 80%
3,733	-	812	-	4,545	מעל 80%
					כושר ספיגה⁽⁴⁾
-	865	-	-	865	עד 25%
-	8,075	-	-	8,075	מעל 25% ועד 50%
-	6,906	-	-	6,906	מעל 50% ועד 75%
-	27,237	-	-	27,237	מעל 75%
-	9,109	-	-	9,109	פרויקטים שטרם החלו
					אחר⁽⁵⁾
-	-	-	28,112	28,112	
27,712	52,192	19,386	28,112	127,402	סך-הכל סיכון אשראי חטיבה עסקית

* סווג מחדש.

- (1) הפילוח לסגמנטים נערך בהתאם לניתוח מקור הפירעון של כל אשראי, כפי שהוצג ואושר בתהליך חיתומו.
- (2) "נדל"ן בתהליכי בנייה" כולל אשראי לפרויקטים בשלבי הקמה שונים לרבות: קבוצות רכישה, פרויקטים שנחתם בגינם הסכם ליווי אך טרם החל הליווי מפאת אי עמידה בתנאים מקדמיים, קרקעות שהחל פיתוחן, ויתרות ערביות חוק מרכז בתהליכי ביטול בגין פרויקטים שהסתיימו.
- (3) שיעור מימון הינו היחס בין האשראי הכספי למועד הדיווח לבין שווי הבטוחה העדכני הקיים למועד הדיווח, לפני השפעת מקדמי ביטחון. שיעורי המימון אינם משקללים את גידור הסיכון של יתרות האשראי המגובות בביטוח שנרכש ממבטחי משנה.
- (4) כושר ספיגה בפרויקטים הינו שיעור הירידה האפשרי המקסימאלי בשווי הנכס כגמור, מבלי שהבנק יספוג הפסדים מהפרויקט. כושר הספיגה הינו על-פי הדיווח האחרון הידוע למועד הדיווח ואינו משקלל את גידור הסיכון של יתרות המגובות בביטוח שנרכש ממבטחי משנה.
- (5) "אשראי אחר" הינו כל אשראי שאינו עומד בהגדרת אחד הסגמנטים המפורטים לעיל. תחת סעיף זה נכללים לדוגמה מימוני פרויקטי תשתיות (PPP), מימונים כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן (כגון פיקדונות, מניות, שעבוד צף, ערבויות צד ג' ועוד), אשראים שוטפים כנגד חוסן פיננסי ועוד.

שיעור האשראי במימון מעל 80% מהווה כ-7.2% מסך היתרה של נכסים שבנייתם הושלמה וקרקעות בחטיבה העסקית, ליום 30 לספטמבר 2023, לעומת 9.7% ליום 31 בדצמבר 2022. שיעור האשראי בכושר ספיגה עד 25% לנדל"ן בתהליכי בנייה מהווה כ-0.6% מסך היתרה של נדל"ן בתהליכי בנייה בחטיבה העסקית (ללא פרויקטים שטרם החלו) ליום 30 לספטמבר 2023 לעומת 2.0% ליום 31 בדצמבר 2022. השינוי העיקרי בתמהיל שיעורי המימון וכושר הספיגה בתשעת החודשים הראשונים של השנה הוא גידול בסך 8,638 מיליון ש"ח בפרויקטים עם כושר ספיגה של 25% עד 50%. שינוי זה נבע בעיקר מכניסה לליווי של פרויקטים חדשים. כמו-כן, חל קיטון בסך 4,897 מיליון ש"ח בפרויקטים עם כושר ספיגה מעל 75% הנובע בעיקר מסיום הקמה של פרויקטים. יצוין כי ביום 22 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון הוראה 203 לפיו לרשימת החובות המשוקללים לסיכון ב-150% יתווספו הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV), למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי יעוד ולמעט הלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי של לווה שאינו מסווג בענף משק בינוי ונדל"ן על-פי המיון הענפי בהוראה 831 בנושא דיווח על ענפי משק. ביום 26 בינואר 2023 פורסם קובץ שאלות ותשובות הכולל הבהרות בקשר ליישום החוזר, למידע נוסף ראה [ביאור 9.9](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

ניהול סיכון האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן

החשיפה לתחום הבינוי והנדל"ן מהווה חלק משמעותי מתיק האשראי. הבנק מבצע מעקב אחר התפתחות האשראי לענפי הבינוי והנדל"ן ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לנדל"ן נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לענפי הבינוי והנדל"ן בבנק.

הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים בנוסף למגבלה הרגולטורית המוגדרת על-ידי בנק ישראל. ביום 7 בינואר 2021 פרסם בנק ישראל התאמות נוספות להוראת ניהול בנקאי תקין 250 (הוראת שעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה) - במסגרתו ניתנה התייחסות גם להוראת ניהול בנקאי תקין 315 - מגבלת חבות ענפית. במסגרת העדכון, הוגדר כי מגבלת האשראי לענף בינוי ונדל"ן בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות תעלה משיעור של 20% ל-22% מסך-כל חבויות הציבור ומגבלת האשראי לענף בינוי ונדל"ן תעלה משיעור של 24% ל-26% מסך-כל חבויות הציבור. תוקף ההקלה הוארך עד תום 24 חודשים מיום 31 בדצמבר 2025, ובלבד שהשיעור לא יעלה על השיעור ביום 31 בדצמבר 2025 או שיעור המגבלה הענפית כקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין 315, הגבוה מבינם. כחלק מניהול החשיפה הענפית והעמידה במגבלה בענף, הבנק משתמש בכלים כגון סינדיקציה, ורכישת ביטוח מחברות ביטוח מדורגות המוכרות להפחתת חבות בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313. מהמחצית השנייה של שנת 2021 הרחיב הבנק את השימוש בפוליסות ביטוח. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2023 המשיך הבנק להרחיב את פוליסת ביטוח מקרקעין המבטיחות את הבנק מהפסדי אשראי בגין תיק הלוואות, אשר הועמדו ללקוחות החטיבה העסקית של הבנק והמבטוחות בשעבוד קרקע. בנוסף הבנק עושה שימוש בפוליסות ביטוח ערבויות חוק מכר ("עח"מ") המבטיחות את הבנק מהפסדים בגין עח"מ המונפקות במסגרת פרויקטי נדל"ן של לקוחות החטיבה העסקית המלווים על-ידי הבנק. ביטוחים אלו מאפשרים לבנק להקטין את החשיפה לענף הבינוי והנדל"ן (לפרטים נוספים ראה [ביאור 4.א.10](#) בתמצית הדוחות הכספיים). הבנק עשוי לנקוט בצעדים נוספים בעתיד להמשך ניהול המגבלה והחשיפה לענף זה.

תהליך החיתום לאשראי חדש בענף נעשה תוך שימוש במדיניות אשראי סדורה לסוגי המימון השונים בענף כדוגמת מימון קרקעות, מימון בנייה למגורים, מימון בנייה והנבה של נכסים מניבים. המדיניות כוללת קריטריונים איכותיים וכמותיים כגון שיעור הון עצמי, LTV מקסימלי, יחס כיסוי מינימלי וכושר ספיגה. קריטריונים אלו מותאמים לסוג הנכס הממומן ומגדרים את תיאבון הסיכון בענף. חיתום אשראי חדש נעשה תוך קביעת רווחיות מתואמת סיכון. במסגרת ניטור התיק נבחנים שינויים ומגמות במדדי סיכון שונים גם בהשוואה לנתונים המתפרסמים ביחס לכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. הוגדרו אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדירה. הבנק ממשיך לבחון את ההתפתחויות במשק ובוחן התאמות בהתאם. הבנק עושה שימוש במודל המודד את ההסתברות לכשל ואת הפסד החזוי בתיק. בנוסף, במסגרת בחינת תרחישי קיצון נבחנת ההשפעה גם על האשראי לבינוי ונדל"ן.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין ענפי הבינוי והנדל"ן בישראל הסתכמה בסך של כ-1,995 מיליון ש"ח ליום 30 לספטמבר 2023 בהשוואה לסך של כ-1,469 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022. שיעור סך ההפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור בענף בינוי ונדל"ן בישראל ליום 30 לספטמבר 2023 הינו 2.41% בהשוואה ל-1.88% ליום 31 בדצמבר 2022.

3.2.4. חשיפת אשראי למדינות זרות

חשיפת אשראי למדינות זרות מבטאת את הסיכון שאירוע כלכלי, פוליטי או אירוע אחר במדינה זרה ישפיע באופן שלילי על יכולת החייבים לסוגיהם (ממשלה, בנקים ואחרים), לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי קבוצת הבנק או יפגע בשווי נכסי הקבוצה, ובכלל זה, שפעולות שיינקטו על-ידי ממשלות זרות ימנעו את היכולת להמיר מטבע ו/או להעביר כספים אל מחוץ למדינה (Transfer Risk).

ניהול סיכון החשיפה למדינות זרות בבנק מתבצע על-ידי בחינה פרטנית של הסיכונים הנובעים מהמדינות השונות, תוך הסתייגות בדירוגי המדינות של המדרגים הבינ"ל - S&P-I Moody's, Fitch.

סך החשיפה למדינות זרות כולל את החשיפות המאזניות בגין יתרות חוב מאזניות בניכוי התחייבויות מקומיות, ניירות-ערך והשקעות אחרות המיוחסות למדינות שאינן ישראל. החשיפה המאזנית הותאמה על בסיס הסיכון הסופי, תוך התחשבות בחיזוקי אשראי הכוללים ערבויות, ביטחונות מוחשיים ונזילים, חוזי ביטוח, השתתפויות בסיכון ונגזרי אשראי. הבנק מבצע בקרה ומעקב שוטפים אחרי המצב המקרו כלכלי של המדינות מולן קיימת פעילות.

להלן מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

טבלה 9-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 30 בספטמבר 2023			
חשיפה					
מאזנית	חוץ-מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾	מאזנית	חוץ-מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾	סך-הכל	
במיליוני ש"ח					
המדינה					
					ארצות-הברית
46,525	8,950	37,575	50,774	11,858	38,916
11,220	5,058	6,162	14,885	7,378	7,507
6,987	5,547	1,440	6,773	4,273	2,500
37,169	6,822	30,347	37,337	5,819	31,518
101,901	26,377	75,524	109,769	29,328	80,441
מזה: סך החשיפות למדינות זרות					
243	52	191	245	51	194
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIGS: פורטוגל, איטליה, יוון וספרד					
782	68	714	626	97	529
מזה: סך החשיפות למדינות LDC					
246	33	213	4,518	61	4,457
מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות*					

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

* רשימת המדינות עם בעיות נזילות מבוססת על מספר קריטריונים שנקבעו על-ידי הבנק. בתקופת הדוח נכללו מדינות נוספות ברשימת המדינות עם בעיות נזילות אשר קיבלו בשנה האחרונה סיוע מה-IMF (קרן המטבע הבינלאומית) או שהוכרז על מתן סיוע בטווח המידי, ביניהן ברבדוס, אשר החשיפה בגינה נובעת מפעילות ביטוח אשראי, שבוצעה עם חברת ביטוח שמאוגדת במדינה זו ומאופיינת בדירוג אשראי גבוה.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.
- (3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

הגידול בחשיפה למדינות זרות נובע בעיקרו מגידול בחשיפה החוץ-מאזנית בגין מסגרות אשראי לא מנוצלות בארצות-הברית וכן מגידול בנגזרים למוסדות פיננסיים באנגליה.

בחודש פברואר, 2022 פרצה מלחמה בין רוסיה ואוקראינה. הבנק בחן וניתח את השפעות האירוע על החשיפות השונות וממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות והשלכותיהן. נכון ליום 30 בספטמבר 2023 לא קיימת לבנק חשיפה מהותית ללקוחות שמדינת התושבות שלהם היא רוסיה או אוקראינה.

3.2.5. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

במסגרת הפעילות העסקית השוטפת, חשופה קבוצת הבנק לסיכון הנובע מחשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים. סיכון זה מקורו במגוון הפעילויות המתקיימות עם המוסדות הפיננסיים, כגון: עסקות המתבצעות בחדרי העסקות של הבנק - הפקדת יתרות מטבע-חוץ ונגזרים, רכישת אגרות-חוב אשר הונפקו על-ידי אותם מוסדות, עסקות סחר חוץ, פעילות בשוק ההון וביצוע ביטוחי אשראי מול חברות ביטוח זרות. החשיפה כלפי המוסדות הפיננסיים הזרים מושפעת הן מחוסנו הפיננסי של כל מוסד והן מהסיכון בסביבה הפוליטית והכלכלית שבה הוא פועל. יודגש, כי מרבית חשיפות האשראי של קבוצת הבנק היא כלפי מוסדות פיננסיים המצויים בשווקים מפותחים במערב אירופה ובצפון אמריקה בעלי דרוג השקעה ומעלה.

נציין כי העלייה המהירה בריביות, שארעה בשנה האחרונה, הביאה במהלך הרבעון הראשון לשנת 2023 למצוקת נזילות של בנקים מסחריים, בעיקר בארצות-הברית, כאשר במהלך אותו הרבעון קרסו מספר בנקים אזוריים בארצות-הברית וכן התפתח משבר בבנק קרדיט סוויס, שנרכש בהמשך על-ידי UBS. מגמה זו נבלמה ברבעון השני לשנת 2023.

במהלך העסקים השוטף הבנק מקיים מעקב ובקרה שוטפים אחר התפתחויות שעשויות להשליך על יכולתם של המוסדות הפיננסיים איתם הוא מקיים פעילות לעמוד בהתחייבויותיהם, ובמקביל ננקטים אמצעים לשם מזעור סיכון האשראי.

טבלה 3-10: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 30 בספטמבר 2023				
סיכון אשראי	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
דירוג אשראי חיצוני⁽⁴⁾						
16,410	11,504	4,906	16,585	10,230	6,355	AA- עד AAA
18,897	10,719	8,178	20,071	9,995	10,076	A- עד A+
197	96	101	92	33	59	BBB+ עד BBB-
5	-	5	11	10	1	B- עד BB+
-	-	-	-	-	-	B- עד מ-
405	66	339	219	96	123	ללא דירוג
35,914	22,385	13,529	36,978	20,364	16,614	סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו, אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.
- (2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, וסיכון מאזני אחר בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי.
- (4) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות S&P-I, Moody's.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2023 בכ-37.0 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-1.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-35.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022. עלייה זו נבעה בעיקר מעלייה בחשיפה המאזנית בסך כ-3.1 מיליארד ש"ח הנובעת בעיקר מגידול בניירות-ערך של מוסדות פיננסיים זרים, מנגד נרשמה השפעה מקזזת של ירידה בחשיפה החוץ-מאזנית של כ-2.0 מיליארד ש"ח שנבעה מקיטון בערבויות ובמסגרות שניתנו למוסדות פיננסיים. כ-99.1% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A- ומעלה. החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-39.1% בבנקים וחברות אחזקה בבנקאיות, 55.2% בחברות ביטוח ו-5.7% מוסד פיננסי אחר. החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים במדינות מערב אירופה (64.4%), בארצות-הברית (29.6%) ובמדינות דרום ומזרח אסיה (6.0%).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

3.2.6 סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 3-11: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

יתרה ליום			
31.12.2022	30.09.2022	30.09.2023	
במיליוני ש"ח			
			יתרות אשראי
128,177	126,221	130,954	הלוואות מכספי הבנק
898	911	877	הלוואות מכספי האוצר*
272	266	295	מענקים מכספי האוצר*
129,347	127,398	132,126	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום	30.09.23	
31.12.22	30.09.22	30.09.23	
			ביצוע
24,947	20,239	11,310	סך-הכל הלוואות מכספי הבנק
			הלוואות מכספי האוצר
47	35	45	הלוואות
38	31	24	מענקים
85	66	69	סך-הכל מכספי האוצר
25,032	20,305	11,379	סך-הכל הלוואות חדשות
1,538	1,346	986	הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק
26,570	21,651	12,365	סך-הכל הלוואות שניתנו

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

טבלה 3-12: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

יתרת חוב רשומה	הסכום בפיגור של 90 יום או יותר מתוך סך החובות הבעייתיים	שיעור הסכום בפיגור	הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור	חוב בעייתי	שיעור חוב בעייתי
במיליוני ש"ח/באחוזים						
130,954	83	0.06%	592	0.45%	707	0.54%
128,177	88	0.07%	519	0.40%	581	0.45%
115,166	101	0.09%	533	0.46%	595	0.52%

היקף העסקות בדירות חדשות, רשם בחודשים ינואר-אוגוסט ירידה חדה של כ-31% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. מלאי הדירות החדשות הלא מכורות הוסיף לעלות. העלאות הריבית צמצמו את יכולת משקי הבית לרכוש דירה, וכן הקטינו רכישות של משקיעים.

ברבעון השלישי של שנת 2023 נרשמה עלייה קלה בסכום הביצועים החדשים לעומת הרבעון השני וזאת לאחר מגמת ירידה ברבעונים קודמים. יחד עם זאת, סכום הביצועים החדשים עדיין נמוך יחסית לעומת רבעון ממוצע בשנת 2022 וזאת בהשפעת הירידה בכמות העסקות. כמות העסקות עשויה להוסיף ולרדת לנוכח השפעות המלחמה. ברבעון השלישי של שנת 2023 שיעור הסכום בפיגור נמוך מעט לעומת סוף שנת 2022. יחד עם זאת, ישנה עלייה בשיעור החוב הבעייתי ובשיעור ההפרשה להפסדי אשראי. במהלך שלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2023 הבנק הגדיל את ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור ואת שיעורה מסך האשראי לדיור, בגין השפעות מאקרו חזיות, כולל הערכות לגבי המלחמה, לנוכח עליית אי הוודאות בתנאים הכלכליים והסתברות להאטה כלכלית וזאת בהמשך לגידול שנרשם במהלך שנת 2022 (וזאת ביחס ליישום מודל CECL שיושם לראשונה ב-1 בינואר 2022).

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 3-13: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל		מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד				
שיעור שינוי בתקופה	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		
		שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	
2.2%	130,954	0.1%	106	23.6%	30,852	11.3%	14,754	39.0%	51,091	26.1%	34,151	30.09.2023
11.3%	128,177	0.1%	127	23.7%	30,398	10.9%	13,951	39.7%	50,886	25.6%	32,815	31.12.2022
15.8%	115,166	0.1%	147	24.4%	28,137	11.8%	13,610	39.6%	45,600	24.0%	27,672	31.12.2021

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית.

הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. הוגדרו אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור.

דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהלת החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף, במסגרת בחינת תרחישי קיצון נבחנת השפעה גם על תיק המשכנתאות. כמו-כן קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

טבלה 3-14: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 רבעונים אחרונים

2022		2023		
רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי
במיליוני ש"ח				
126,221	128,177	129,168	129,864	130,954
2.2%	1.5%	0.8%	0.5%	0.8%
5,659	4,727	3,933	3,559	3,887

יתרות לסוף תקופה

שינוי ביתרות

ביצוע הלואות חדשות

נתוני הלוואות לדיור - שיעור מסך הביצועים החדשים טבלה 15-3: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	30.06.2023	30.09.2023	
מאפיינים					
42.0%	42.6%	41.3%	42.1%	42.3%	שיעור מימון מעל 60%
0.3%	0.2%	1.1%	1.0%	0.9%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
60.3%	57.5%	56.2%	55.7%	54.8%	שיעור בריבית משתנה
3.0%	4.5%	5.7%	6.6%	7.0%	שיעור הלוואות לכל מטרה
9.8%	10.6%	9.9%	8.3%	8.6%	שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
9.7%	9.4%	10.5%	11.3%	11.1%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
25.4	25.9	26.3	26.6	26.4	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

ברבעון השלישי של שנת 2023 נרשמה עלייה ביתרת הלוואות לדיור של 0.8%, שהינו גבוה במעט מהרבעון השני ודומה לרבעון הראשון של שנת 2023 אך נמוך מהגידול בשנת 2022. ההתמתנות בקצב הגידול ביתרות בשנת 2023 הושפעה מהעלאות הריבית, ומעליית האינפלציה וכן מציפיות לירידת מחירים שהביאו לירידה משמעותית בכמות העסקות.

במדדי איכות הביצועים החדשים נרשמה עלייה ברבעון השלישי של שנת 2023, בשיעור מימון מעל 60%, בשיעור הלוואות לכל מטרה, ובשיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות.

ירידה נרשמה ברבעון השלישי של שנת 2023, בשיעור החזר מהכנסה מעל 40%, בשיעור ביצועי הלוואות בריבית משתנה, בהלוואות בהן הקרן מתוכננת להיפרע מעל גיל 67 ובתקופת הפירעון הממוצעת לרכישה.

להערכת הבנק השינויים אינם מהותיים ואינם מעידים על שינוי משמעותי בסיכון.

בהמשך ליוזמות הבנק, שניתנו במהלך השנה להקלות ללקוחות להתמודדות עם עליית הריבית, הושקו בעקבות מלחמת חרבות ברזל מספר יוזמות נוספות, על מנת להקל על אוכלוסיות בהתמודדות עם התשלומים בתקופה זו, ביניהן פטור מלא מתשלום משכנתא למשך שלושה חודשים ללקוחות בעוטף עזה (בטווח של עד 7 ק"מ מהגבול). הטבה זו היא בנוסף לאפשרות להקפאת תשלומי משכנתא לשלושה חודשים ללא עלות, ליתר לקוחות המעגל הראשון, בהתאם למתווה עליו הודיע בנק ישראל. להקלות נוספות באשראי צרכני ראו פרק אשראי לפרטיים להלן.

שיעור המימון (LTV) הממוצע המשוקלל של תיק הלוואות לדיור בבנק ליום 30 בספטמבר 2023 עומד על כ-46% בדומה לשיעור המימון ליום 31 לדצמבר 2022 (לפי שיעור מימון בעת העמדת הלוואה). שיעור המימון האפקטיבי אף נמוך יותר מהשיעור הנ"ל, לאור פירעונות שוטפים שאירעו מאז מועד העמדת האשראי כמו גם עלייה בשווי הנכסים המשועבדים. יצוין כי העלייה ברמת הסיכון, אשר החלה במחצית השנייה של שנת 2022, הינה לאחר תקופה בה הסיכון פחת ורמת הסיכון הכוללת בתיק נמוכה.

לפרטים נוספים לגבי יוזמות הבנק מול לקוחות להתמודדות עם עליית הריבית והשפעות המלחמה, ראה [דוח ממשל תאגיד, פרק הלוואות לדיור](#).

3.2.7. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות האשראי ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת החזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע/מודל חיתום מתקדם". סכום הלוואה המירבי אותו יכול הלקוח לקבל ותנאי הלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבוניתו.

פנייה יזומה למתן אשראי ללקוחות פרטיים מתבצעת לאוכלוסייה מוגדרת לאחר הפעלת סגנים רלוונטיים בהתאם לכללי הוגנות וציות. מתן האשראי מותאם לצרכי הלקוח ויכולת החזר שלו, ולאחר שניתן לו גילוי נאות על נתוני הלוואה.

תכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, עדכוני ריבית צפויים, יכולת החזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון. החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכונים אשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשראי, איכותו, סיכונו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם: מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים, מדדי תאבון סיכון, מדיניות ונוהלי אשראי ומדרג סמכויות, ותהליכי בקרה בתחום סיכונים אשראי.

בעקבות מלחמת חרבות ברזל עשוי מגזר האנשים הפרטיים להיפגע וזאת כנגזרת של השפעות על המגזר העסקי הכוללות האטה בפעילות הכלכלית ופגיעה נרחבת יותר בענפי משק ספציפיים. ככל שהשלכות אילו יתמששו תתכן עלייה בשיעור הלא מועסקים וירידה בשכר. יצוין כי נקודת המוצא משקפת שיעור תעסוקה גבוה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 3-16: יתרת האשראי לאנשים פרטיים

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח	
	31.12.2022	30.09.2023		
מאזני				
(1.8%)	(49)	2,666	2,617	עו"ש חובה
1.5%	370	24,256	24,626	הלוואות ⁽¹⁾
18.8%	9	48	57	מזה: הלוואות בולט ובלון
(16.0%)	(536)	3,359	2,823	אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾
6.3%	306	4,849	5,155	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
0.3%	91	35,130	35,221	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
חוץ-מאזני				
17.9%	3,218	17,980	21,198	סיכון אשראי חוץ-מאזני
6.2%	3,309	53,110	56,419	סך-הכל סיכון אשראי כולל

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.

(2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

במהלך תשע"ג החודשים הראשונים של שנת 2023 חלה ירידה ביתרת הלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של כ-0.6%, לעומת 31 בדצמבר 2022. סך סיכון האשראי המאזני עלה בתקופה זו בכ-0.3% וסך סיכון האשראי החוץ-מאזני גדל בכ-17.9% בעיקר בהשפעת גידול במסגרות כרטיסי האשראי.

הבנק בוחן את חשיפתו לאזורים המושפעים במיוחד מהלחיימה וכן מבצע הערכות לגבי ענפי משק הצפויים להיפגע באופן משמעותי. כאמור, אין ביכולתו של הבנק להעריך את הימשכות המלחמה והתפתחויותיה ובהתאם את מידת הפגיעה בכל תחום. יחד עם זאת, תיתכן עלייה ברמת הסיכון של לווים המועסקים בתחומים ואזורים אשר עשויים להיפגע מההשלכות הכלכליות של מצב המלחמה.

בהמשך להקלות שניתנו במהלך השנה עקב עליית הריבית ומעבר לצעדים שנקטו באשראי לדיור כמתואר לעיל, בעקבות מלחמת חרבות ברזל הבנק אימץ את מתווה בנק ישראל בנושא ואף הרחיב את היקף דחיות התשלומים. בנוסף הושקו מספר יוזמות מעבר למתווה בנק ישראל, וביניהן הלוואות בריבית מועדפת לכלל הלקוחות, ואף ללא ריבית לאוכלוסיות ספציפיות, וכן דחייה ופריסה של חיובי כרטיסי אשראי. הקלות אלו יושמו על משקי בית ולקוחות עסקיים קטנים. לפרטים נוספים לגבי יוזמות הבנק מול לקוחותיו ראה [דוח ממשל תאגידי, פרק לקוחות פרטיים](#).

טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם להכנסה הממוצעת⁽¹⁾ ולגודל הלווה

ליום 31 בדצמבר 2022					ליום 30 בספטמבר 2023					סך-הכל
הכנסה ממוצעת לחשבון					הכנסה ממוצעת לחשבון					
מ-20 מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	חשבונות ללא הכנסה קבועה	סך-הכל	מ-20 מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	חשבונות ללא הכנסה קבועה		
3,646	1,225	1,057	1,307	57	3,730	1,315	1,107	1,255	53	עד 20
3,075	1,084	830	1,052	109	3,051	1,186	837	932	96	מ-20 עד 40
6,586	1,998	2,188	2,060	340	6,010	1,957	2,048	1,723	282	מ-40 עד 80
10,041	3,809	3,803	1,987	442	9,291	3,630	3,520	1,741	400	מ-80 עד 150
9,493	6,057	2,544	689	203	9,964	6,212	2,931	643	178	מ-150 עד 300
2,289	1,925	199	119	46	3,175	2,782	260	99	34	מעל 300
35,130	16,098	10,621	7,214	1,197	35,221	17,082	10,703	6,393	1,043	סך-הכל

(1) ההכנסה לחשבון חושבה בהתבסס על הכנסה ממוצעת לתקופה של 12 חודשים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 18-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלויים

ליום	ליום	
31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2022	2023	
סיכון אשראי מאזני		
במיליוני ש"ח		
גודל תיק נכסים פיננסיים באלפי ש"ח		
18,807	19,097	עד 10
6,515	6,755	מ-10 עד 50
5,227	5,014	מ-50 עד 200
2,284	2,116	מ-200 עד 500
2,297	2,239	מעל 500
35,130	35,221	סך-הכל

טבלה 19-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון

ליום 31 בדצמבר 2022			ליום 30 בספטמבר 2023			
סך-הכל	הלוואות הלוואות	הלוואות	סך-הכל	הלוואות	הלוואות	
	בריבית קבועה	בריבית משתנה		בריבית קבועה	בריבית משתנה	
במיליוני ש"ח						
תקופה לפירעון						
8,484	5,298	3,186	8,759	5,680	3,079	עד שנה
6,192	59	6,133	5,771	79	5,692	משנה עד 3 שנים
11,198	84	11,114	9,958	91	9,867	מ-3 עד 5 שנים
9,256	95	9,161	10,733	127	10,606	מעל 5 שנים
35,130	5,536	29,594	35,221	5,977	29,244	סך-הכל

לפרטים בדבר חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל ראה [ביאור 13](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

3.2.8 מימון ממונף

הבנק מעמיד מעת לעת מימון ממונף ללקוחותיו. מימון ממונף מנוהל ומוגדר בבנק בהתאם להוראות בנק ישראל, ובפרט הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 (ניהול סיכון אשראי), הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות).

מימון ממונף כולל בתוכו בין היתר, עסקות הוניות (עסקה למטרת רכישה זכות הונת בתאגיד אחר, רכישה של כלל הנכסים או חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר, רכישה עצמית של הון עצמי מונפק, חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות - כמוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין 323), מימון ללווים בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות המקובלות בענפי המשק השונים כגון: שיעור מימון גבוה וחורג מהמדיניות הענפית ומימון חוב נחות (Mezzanine).

הבנק קבע מגבלה פנימית למימון ממונף ביחס להון רובד 1 של הבנק. התפתחות המימון הממונף והעמידה במגבלה שנקבעה מדווחים אחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון לצורך מעקב אחר הסיכונים הגלומים במימון מסוג זה.

להלן נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

טבלה 20-3: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה*

ליום 30 בספטמבר 2023			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
3	1,724	173	1,897
2	304	-	304
1	651	-	651
1	267	-	267
7	2,946	173	3,119
ענף המשק של הלווה			
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
כרייה וחציבה			
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח			
אספקת מים ושירותי ביוב			
סך-הכל			
ליום 31 בדצמבר 2022			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
2	1,196	216	1,412
1	240	-	240
3	441	293	734
1	350	-	350
1	657	51	708
1	429	-	429
9	3,313	560	3,873
ענף המשק של הלווה			
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל			
כרייה וחציבה			
מסחר			
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח			
תעשייה			
סך-הכל			

* בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי המחושבות על בסיס פרטני, ככל שקיימות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

3.2.9. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 21-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

ליום 30 בספטמבר 2023			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	1,758	1,350	3,108
9	8,235	6,488	14,723
3	1,777	3,499	5,276
1	1,270	158	1,428
1	1,190	67	1,257
14	14,478	15,826	30,304
3	1,783	4,225	6,008
1	1,023	315	1,338
33	31,514	31,928	63,442

ענף המשק של הלווה

אספקת חשמל	1	1,758	1,350	3,108
בינוי ונדל"ן - בינוי	9	8,235	6,488	14,723
בינוי ונדל"ן - הנדסה אזרחית	3	1,777	3,499	5,276
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	1	1,270	158	1,428
מידע ותקשורת	1	1,190	67	1,257
שירותים פיננסיים	14	14,478	15,826	30,304
תעשייה	3	1,783	4,225	6,008
מסחר בכלי רכב	1	1,023	315	1,338
סך-הכל	33	31,514	31,928	63,442

ליום 31 בדצמבר 2022

מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	1,310	1,360	2,670
6	6,568	3,419	9,987
3	1,187	3,826	5,013
1	1,014	297	1,311
1	1,194	150	1,344
10	11,662	10,557	22,219
2	1,206	3,642	4,848
24	24,141	23,251	47,392

ענף המשק של הלווה

אספקת חשמל	1	1,310	1,360	2,670
בינוי ונדל"ן - בינוי	6	6,568	3,419	9,987
בינוי ונדל"ן - הנדסה אזרחית	3	1,187	3,826	5,013
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	1	1,014	297	1,311
מידע ותקשורת	1	1,194	150	1,344
שירותים פיננסיים	10	11,662	10,557	22,219
תעשייה	2	1,206	3,642	4,848
סך-הכל	24	24,141	23,251	47,392

3.2.10. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לוויים

נכון ליום 30 בספטמבר 2023 לא קיימת קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בדבר "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים" (להלן: הוראה 313), עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313). הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לוויים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות. בנובמבר 2022 בנק ישראל פרסם טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 "מסגרת פיקוחית למדידה ובקרה של חשיפות גדולות" שמהותה שינוי באופן חישוב החבות בגין חשיפות גדולות. הבנק בוחן את השלכות יישום הוראה זו.

3.3 סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או של תיק נכסים/מכשירים עקב שינויים במחירים, שערים, תשואות, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.

3.3.1 סיכון ריבית

- סיכון הריבית הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בעקומי התשואות במטבעות השונים. הסיכון כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:
- סיכון תמחור מחדש (Repricing risk)** - סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי חידוש הריבית (בריבית המשתנה);
- סיכון עקום התשואה (Yield curve risk)** - סיכון הנובע משינויים שונים בעקומי התשואות שיבואו לידי ביטוי בשינוי העקום, עליה/ירידה במקביל, שיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- סיכון מרווח (Basis risk)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים או בסיסי ריבית שונים;
- סיכון אופציונליות** - נובע מזכויות מימוש שונות הגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמה הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);

טבלה 22-3: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2022 ⁽¹⁾		30 בספטמבר 2023			
		במיליוני ש"ח			
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל
48,258	2,178	46,080	53,984	2,902	51,082
48,706	2,155	46,551	55,821	3,141	52,680

שווי הוגן נטו מותאם*

מזה: תיק בנקאי

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסת יתרות עו"ש זכות לפי מודל. (1) סווג מחדש.

לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 1.5](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 23-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2022		30 בספטמבר 2023			
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל
		במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים					
272	37	235	(1,144)	(211)	(933)
עלייה במקביל של 1%					
220	35	185	(1,159)	(200)	(959)
מזה: תיק בנקאי					
(199)	(52)	(147)	1,265	195	1,070
ירידה במקביל של 1%					
(145)	(50)	(95)	1,271	184	1,087
מזה: תיק בנקאי					
שינויים לא מקבילים					
(186)	94	(280)	(943)	(78)	(865)
התללה ⁽¹⁾					
352	(70)	422	720	(6)	726
השטחה ⁽²⁾					
413	(30)	443	154	(109)	263
עליית ריבית בטווח הקצר					
(366)	75	(441)	(205)	91	(296)
ירידת ריבית בטווח הקצר					

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה. (1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך. (2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

טבלה 24-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 30 בספטמבר 2023				
סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	
במיליוני ש"ח						
438	(243)	681	359	65	294	עלייה במקביל של 1%
390	(291)	681	345	51	294	מזה: תיק בנקאי
(1,540)	233	(1,773)	(1,162)	(68)	(1,094)	ירידה במקביל של 1%
(1,489)	284	(1,773)	(1,153)	(59)	(1,094)	מזה: תיק בנקאי

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-ידי שינוי עקומי התשואות תוך שימוש בהנחות התנהגותיות לגבי שינויים במרווחי פיקדונות ולגבי מעבר כספים מעו"ש לפיקדונות במקרה של עליית ריבית. ההנחות נבחנות ומתעדכנות תקופתית בהתאם להתפתחויות בסביבת הריבית. לאור השינויים בסביבת הריבית, ביתרות העו"ש ובהתנהגות הלקוחות בפועל עודכנו ההנחות במהלך הרבעון השני וכתוצאה מכך ירדה הרגישות יחסית לנתוני סוף השנה הקודמת. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM.

במהלך התקופה האחרונה התמתנו העלאות הריבית של הבנקים המרכזים בארץ ובעולם. עליית הריביות לטווח קצר ובפרט ריביות הבנקים המרכזיים יוצרת השפעה חיובית על הכנסות הבנק לאורך זמן, כמפורט בלוח רגישות ההכנסה לעיל, השפעה אשר דועכת בחלקה עם מעבר פיקדונות העו"ש למוצרים אחרים.

עם פרוץ מלחמת חרבות ברזל נצפתה תגודתיות בעקומי הריבית השקלית, אך נכון לסמוך למועד פרסום הדוח אין שינוי מהותי בעקומים או באומדני הרגישות הראשוניים ביחס לסוף הרבעון. הבנק עוקב אחר התפתחות האשראי והפיקדונות ואחר השינויים ברגישויות הערך וההכנסה בתרחישים השונים.

3.3.2. סיכון שער חליפין

סיכונים המטבע (או בשמם האחר - חשיפת בסיסי הצמדה) כוללים את החשיפה לשערי חליפין של המטבעות השונים מול השקל וכן את החשיפה למדד המחירים לצרכן בכלל הבנק.

טבלה 25-3: רגישות הבנק לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ושינויים במדד המחירים לצרכן

31 בדצמבר 2022		30 בספטמבר 2023		
במיליוני ש"ח				
ירידה 10%	עלייה 10%	ירידה 10%	עלייה 10%	
171	(82)	142	(81)	דולר ארצות-הברית
43	(31)	31	(31)	אירו
ירידה 3%	עלייה 3%	ירידה 3%	עלייה 3%	
(591)	555	(803)	768	מדד המחירים לצרכן

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערוך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערוך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עלייה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 14 בתמצית הדוחות הכספיים ובתוספת השפעת רצפת מדד על הרווח החשבונאי הצפוי.

מלחמת חרבות ברזל הגדילה את אי-הוודאות במשק ובשווקים. על רקע התערבות בנק ישראל בשוק מטבע-החוץ, נרשם פחות מתון בשער החליפין שדערך בהמשך. סמוך למועד פרסום הדוחות, אין לבנק חשיפה משמעותית לשינוי שערי חליפין בהיבטי תוצאות הפעילות. לשינויי שערי חליפין השפעה מסוימת על סך נכסי הסיכון ובהתאם על יחסי ההון. בתחילת המלחמה ארעה עלייה בתגודתיות של עקומי הריבית השקלית, שהביאה לעלייה של אומדן הסיכון VaR של חדר עסקות ולתגודתיות של תוצאות פעילות המסחר, ללא חריגה מהמגבלות.

לפירוט והרחבה בנושא סיכונים השוק ובכלל זה סיכון הריבית, סיכון שערי חליפין וסיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה [הדוח על הסיכונים](#).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2023

3.4. סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתידי, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בהתחייבויותיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועדן גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו באופן משמעותי בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

טבלה 26-3: יחס כיסוי הנזילות (LCR)*

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2022	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023	
באחוזים			
א. בנתוני המאוחד			
122%	126%	124%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
ב. בנתוני הבנק			
121%	125%	124%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* היחס במאוחד ובתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב על בסיס יומי, ומדווח בדוח כממוצע בתצפיות היומיות ברבעון.

טבלה 27-3: יחס מימון יציב, נטו (NSFR)

ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 30 בספטמבר 2022	ליום 30 בספטמבר 2023	
באחוזים			
בנתוני המאוחד			
130%	127%	125%	יחס מימון יציב נטו
100%	100%	100%	יחס מימון יציב נטו המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

ברבעון השלישי של שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במדיניות ניהול סיכון הנזילות ובמדיניות גיוס המקורות. יחס כיסוי הנזילות הממוצע במהלך הרבעון השלישי של שנת 2023 (ממוצע תצפיות יומיות ברבעון) עמד על 124% במאוחד ובתאגיד הבנקאי "סולו", כאשר הדרישה המזערית היא 100%. היחס הממוצע של הרבעון השלישי של שנת 2023 עלה לעומת יחס כיסוי הנזילות ברבעון הרביעי של שנת 2022 כתוצאה משינוי בתמהיל המפקידים וסוגי הפיקדונות. לאור התנודתיות בשווקים, ובפרט בשוקי המניות בארצות-הברית ובישראל, ובשוק ה-SWAP שקל-מטבע-חוץ הבנק שומר על רמות נזילות גבוהות במטבע-חוץ.

מפרוץ מלחמת חרבות ברזל ועד סמוך למועד פרסום הדוחות לא היה שינוי מהותי ביחסי הנזילות או במבנה מקורות המימון של הבנק. הבנק עוקב אחרי ההתפתחויות בשווקים ושומר על רמות נזילות נאותות בשקלים ובמטבע-חוץ.

יחס המימון היציב נטו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2023 עומד על 125% במאוחד, כאשר הדרישה המזערית היא 100%. יחס המימון היציב נטו ירד בהשוואה ליחס ליום 31 בדצמבר 2022 לאור גידול בצרכי מימון (בעיקר בגין אשראי ונגזרים) וצמצום במקורות מימון יציבים בגין פיקדונות סיטונאים ופירעון הנפקות (אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים מותנים - COCO).

3.5. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה ו/או נהלים ומערכות בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, ניהול המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ראשי, ניהול משאבי אנוש, בקורות תהליכים ועוד. לאור פרוץ מלחמת חרבות ברזל נקט הבנק בשורה של תהליכים ואמצעים להמשך פעילות מיטבי בנסיבות שנוצרו, ובכללם במסגרת המשכיות עסקית. ככלל, הסיכונים התפעוליים שקשורים למלחמה והשלכותיהם נבחנים ומנותחים באופן שוטף. בהתאם, נשקלים ומיושמים בקורות ואמצעים למזעור הסיכונים. בהיבטי סיכון אבטחת מידע וסייבר, נציין כי במסגרת המלחמה גדל מספר מתקפות הסייבר על מטרות בישראל ובכללן הבנק, עד כה ללא פגיעה בפעילותו. הבנק פועל במטרה לצמצם את הסיכון. בתחום המשכיות העסקית, הבנק הפעיל את תכניות ההמשכיות העסקית שלו כבר בשבת, ביומה הראשון של המלחמה, כולל כינוס של צוותי חירום, העברת עובדי המטה לעבודה מרחוק, סגירת סניפים בודדים באזורי הלחימה תוך הסטת לקוחות ועובדים לפעילות מרחוק ומיקומים אחרים, ביצוע התאמות בפעילות סניפים אחרים, הפעלת סניפים ניידים ומתן הנחיות שוטפות לחיזוק מוכנות, ללא פגיעה מהותית בפעילות. הבנק בוחן את המצב באופן שוטף ומבצע התאמות בפעילותו.

למידע נוסף בנושא סיכון תפעולי ואופן ניהולו ובכלל זה סיכונים טכנולוגיים ומידע, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים מחשוב ענן, היערכות לחירום וביטוח ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

3.6. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308. במסגרת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנת הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות החקיקה בישראל ליישום ה-FATCA וה-CRS והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. תחת סיכון הציות כלול גם הסיכון להפרת סנקציות בינלאומיות ורשימות מוכרזים. הטיפול בסיכון כרוך במעקב, ניתוח ויישום הסנקציות הבינלאומיות ורשימות המוכרזים, במעקב אחר העברות כספים בינלאומיות ובמעקב אחר פתיחת חשבונות ללקוחות ופעילות בנקאית בהם. הבנק מיישם את הסנקציות בהתאם למדיניות שנקבעה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות.

במסגרת סיכון הציות נכלל גם הסיכון בקשר עם פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינית אשר טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינית. בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת. במרוצת השנים, חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים בנקאיים לבנקים הפלסטיניים ברצונו להפסיק מתן שירותים קורספונדנטיים לבנקים אלה.

בחודש ינואר 2018 קיבל הבנק כתבי חסינות ושיפוי חתומים מהיועץ המשפטי לממשלה ומשרד האוצר (בהתאמה). כתב החסינות מגן על הבנק, נושאי משרה בו ועובדיו מפני הגשת כתב אישום בישראל בגין עבירות מסוימות בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור ביחס לשירותים שהבנק העניק או יעניק לבנקים פלסטיניים מיום 28 במרץ 2016 ועד ליום 31 במאי 2019 ("תקופת החסינות והשיפוי"). בהמשך לכתב החסינות, קיבל הבנק בינואר 2018 מכתב מהמפקחת על הבנקים ובו הודעתה כי לא יינקטו צעדי אכיפה בכל הנוגע לפעולות של הבנק בקשר למתן שירותי קורספונדנציה שעליהם חל כתב החסינות.

בכתב השיפוי התחייבה מדינת ישראל לשפות את הבנק בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין הוצאות (חבות לפי פסק דין והוצאות משפט) בהן יישא הבנק במסגרת הליכים אזרחיים או הליכים פליליים שלא הסתיימו בהרשעה אשר ננקטו כנגד הבנק, נושא משרה בו או עובד בקשר עם מתן השירותים הקורספונדנטיים בתקופת החסינות והשיפוי. התחייבויות החסינות והשיפוי הניתנות לבנק כאמור כפופות לסייגים שנקבעו בהן ולתנאים בהם על הבנק לעמוד. לאור בקשת המדינה לדחות את מועד סיום מתן השירותים הקורספונדנטיים עד ליישום של פתרון ארוך טווח למתן השירותים הקורספונדנטיים, באמצעות הקמת חברה ממשלתית אשר תספק לבנקים פלסטיניים שירותים אלה - ניתן ביום 30 ביוני 2019 כתב שיפוי מעודכן. בהתאם לכתב השיפוי המעודכן, עודכן סכום השיפוי בו התחייבה המדינה כלפי הבנק כמפורט לעיל, לסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין כל הליך (ולא באופן מצטבר). כתב השיפוי וכתב החסינות מוארכים מפעם לפעם וההארכה האחרונה התקבלה עד ליום 31 במרץ 2024.

מלחמת חרבות ברזל ומצב החירום מעצימים את סיכונים הציות הנובעים ממימון טרור והלבנת הון. מערך הציות בבנק התאים את פעילותו למצב המלחמה והחירום בשורה של צעדים הממוקדים בין היתר בסיכונים העולים ממצב זה.

בהמשך לאמור בביאור 1.25. לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022, ביום 1 במאי 2023, בחלוף שלוש שנים ממועד הסדר מסוג Deferred Prosecution Agreement (כתב אישום נדחה) ("DPA") ובהתאם להוראותיו, אישר בית המשפט הפדרלי בארצות-הברית (בניו-יורק) בצו את ביטולו של כתב האישום וההליך הפלילי כנגד הבנק. הצו האמור מביא לסיומם את ההליכים הפליליים כנגד הבנק. ביום ה-30 באפריל 2023 הסתיים גם הסדר מסוג Non Prosecution Agreement (הסכם דבר אי העמדה לדיון) ("NPA") בקשר לחקירת פיפ"א ובהתאם להוראותיו. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.10](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

למידע נוסף בנושא סיכון ציות ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

3.7 סיכונים אחרים

לפירוט והרחבה בנושא סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון כלכלי, סיכון אסטרטגי, סיכון סביבתי (לרבות סיכון אקלים) וסיכון מודל ראה [דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2023 והדוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

3.8 חומרת גורמי הסיכון

טבלה 28-3: טבלת חומרת גורמי הסיכון

רמת הסיכון שקובע הבנק מבוססת על מתודולוגיה כמותית ושיקולים איכותניים. אי הוודאות ששררה במשק בעקבות תהליכים כלכליים אחרים התגברה משמעותית עם פרוץ מלחמת חרבות ברזל, כאשר קיימת אי ודאות רבה לגבי התפתחות הלחימה, היקפה ומשכה. לכן, קיימת אי ודאות רבה ביחס למידת השפעת המלחמה על תחומי המשק השונים, לקוחות הבנק והבנק עצמו. זאת כאשר גם לתמיכה הממשלתית, אשר היקפה לא ידוע בשלב זה, השפעות כלכליות אפשריות. בהתאם, גדל משקל השיקולים האיכותניים בהערכת חומרת גורמי הסיכון.

גורם הסיכון	השפעת הסיכון
סיכונים פיננסיים	
1.	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי)*
1.1	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות*
1.2	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית/חשיפה לאשראי בענפי בינוי ונדל"ן*
1.3	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים
2.	סיכון שוק
2.1	מזה: סיכון ריבית
2.2	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין
3.	סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי
4.	סיכון נזילות
סיכונים תפעוליים ומשפטיים	
5.	סיכון תפעולי
5.1	מזה: סיכון סייבר
5.2	מזה: סיכון IT
6.	סיכון משפטי
סיכונים אחרים	
7.	סיכון מוניטין
8.	סיכון אסטרטגיה ותחרות
9.	סיכון רגולציה וחקיקה
10.	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל**
11.	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם
12.	סיכון ציות
13.	סיכון מודל

* רמת סיכון אשראי עלתה לרמת סיכון בינונית-גבוהה ברבעון השלישי של 2023, בשל השפעות הצפויות של מלחמת חרבות ברזל, בנוסף להרעה במצב הכלכלי שנצפתה ברבעונים קודמים בהשפעת עליית הריבית. פרוץ המלחמה מביא לעלייה משמעותית ברמת אי הוודאות לגבי היקף ומשך הזמן של מצב המלחמה, היקף האוכלוסייה המפונה, מידת התמיכה הממשלתית ועוד. השפעת הלחימה על הפעילות העסקית צפויה להעלות את רמת סיכון האשראי וזאת בהתחשב בהאטה בפעילות הכלכלית והרעה במצב הפיסקאלי. בהתאם הועלתה רמת סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות לבינונית-גבוהה. תחום הבינוי והנדל"ן אשר הושפע מירידה בהיקף העסקאות וירידה מסוימת במחירים לפני פרוץ המלחמה, צפוי להיות מושפע מהאטה בפעילות במשק אשר עשויה להמשיך ולהשפיע על היקף עסקאות ולהביא לירידה משמעותית יותר במחירי הדירות. בנוסף, פרויקטים בתהליך בנייה צפויים להיות חשופים לחוסר כבוח אדם לפחות לתקופת מה. כתוצאה מכך הועלתה גם רמת הסיכון עבור ריכוזיות ענפית/חשיפה לאשראי בענפי בינוי ונדל"ן לרמה בינונית-גבוהה. לפירוט נוסף ראה [פרק השלכות מלחמת חרבות ברזל ופרק סיכון אשראי לעיל](#).

** הסיכון הועלה ברבעון השני של שנת 2023 לאור פוטנציאל ההשפעה המצרפית של התפתחויות במשק ובכלכלה, ובכלל זה השפעות האינפלציה הגבוהה וההידוק המוניטרי הנלווה אליה, התחזיות להאטה בכלכלה העולמית, והשלכות התקדמות מהלכי החקיקה בתחום המשפטי בהעדר הסכמה רחבה על דירוג האשראי של המדינה. זאת, בשילוב עם שינויים רגולטוריים מוצעים בפרט בתחום הבנקאי. מלחמת חרבות ברזל הביאה להפחתתם של סיכונים אלו אך גם להיווצרותם של סיכונים חדשים, כאשר בשלב זה לא ניתן להעריך את הימשכות המלחמה והתפתחויותיה, ובהתאם את השפעתה על הכלכלה הישראלית, על לקוחות הבנק ועל הבנק עצמו. זאת כאשר גם לתמיכה הממשלתית, אשר היקפה לא ידוע בשלב זה, השפעות כלכליות אפשריות. על בסיס תרחישי הסיכון השונים, אנו מותירים את ההערכה ברמה של בינוני-גבוה. לפירוט נוספים ראה [גם פרק סיכונים מובילים ומתפתחים ופרק השלכות מלחמת חרבות ברזל לעיל](#).

4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים

4.1. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2022. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

ככלל אומדני הנהלה וההנחות העיקריות ששימשו, בעת יישום המדיניות החשבונאית של הקבוצה הינם עקביים עם אלו ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2022. לעניין עדכון הנחה אקטוארית של שיעור עליית שכר שנתית כתוצאה מחתימה על הסכם חדש ראה [גם](#) [ביאור 8](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

הפרשה להפסדי אשראי

בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים, בחישוב הפרשה להפסדי אשראי בדוחות לרבעון השלישי לשנת 2023 נכללה ההשפעה הצפויה של המלחמה על ההנחות המאקרו כלכליות, כפי שנאמדות בשלב זה. לצורך כך נבחנו תרחישים שונים להתפתחות שורה של פרמטרים כלכליים לצורך אומדן ההשפעות על תיק האשראי הבנק.

לפרטים אודות התרחישים והשפעתם על סיכון האשראי ראה [פרק סיכון האשראי](#) לעיל.

4.2. בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שנחקק בארצות-הברית. ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (רשות ניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO 2013). כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקורות העיקריות. הבנק מבצע עבור שנת 2023 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתיעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות עבור השנה השוטפת. עיקר פעילות זו, על-פי המתוכנן, יושלם במהלך המחצית השנייה של השנה.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2023 את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2023 לא אירע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

דב קוטלר
המנהל הכללי

ראובן קרופיק
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 15 בנובמבר 2023

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

ליום 30 בספטמבר 2023

הצהרת המנכ"ל

אני, דב קוטלר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2023 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

דב קוטלר
המנהל הכללי

תל-אביב, 15 בנובמבר 2023

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

ליום 30 בספטמבר 2023

הצהרת החשבונאי הראשי

אני, גיא כליף, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2023 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

גיא כליף

חבר הנהלה, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 15 בנובמבר 2023

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

איגוח

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות המשקפות את התזרימים הצפויים בגין הלוואות שקובצו יחדיו.

אגרת-חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האיגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אשראי חוץ-מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל 2/באזל 3

תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 1

כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הסכמי רכש/מכר חוזר

הסכמים לרכישה או מכירה של ניירות-ערך בתמורה למזומן או ניירות-ערך, כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת ככס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע

הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האיגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid-Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter

מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

B2B

Business To Business

פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

CVA

Credit Valuation Adjustment

חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act

חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation

התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

FINMA

Swiss Financial Market Supervisory Authority

הרשות המפקחת על המוסדות הפיננסיים בשוויץ.

GRI

Global Reporting Initiative

תקן בינ"ל לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process

תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country

ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio

היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

MTM

Mark to Market

שערוך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Nonperforming Loan

אשראי שאינו צובר ריבית.

VaR

Value at Risk

מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

<p>מ</p> <p>מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 161, 160, 159, 158, 81, 49, 47, 22</p> <p>230, 214, 209, 164, 163, 162</p> <p>מגזרי פעילות פיקוחיים 9, 10, 43, 44, 81, 137, 138, 140, 142, 144</p> <p>227, 164, 163, 162, 161, 160, 158, 156, 154, 152, 150, 148, 146</p> <p>מדינות זרות 36</p> <p>מדיניות חשבונאית 206, 93, 92, 81</p> <p>מימון ממונף 68, 11</p> <p>מינוף 124, 123, 122, 121, 120, 119, 81, 42, 17, 14, 10</p> <p>מסגרות אשראי 229, 187, 61, 35</p> <p>מפקידים גדולים 228</p>	<p>א</p> <p>איגוח 248, 233</p> <p>אקטואריה 118</p> <p>אשראי לציבור 86, 81, 62, 55, 54, 53, 52, 34, 33, 30, 29, 16, 15, 13</p> <p>156, 152, 148, 144, 140, 112, 111, 110, 109, 108, 107, 106, 104, 102, 91</p> <p>175, 174, 173, 172, 171, 170, 169, 168, 167, 166, 164, 163, 162, 161, 160</p> <p>190, 189, 188, 187, 186, 185, 184, 183, 182, 181, 180, 179, 178, 177, 176</p> <p>247, 241, 237, 227, 226, 224, 223, 222, 219, 217, 195, 194, 193, 192, 191</p> <p>248</p>
<p>נ</p> <p>נגזרים 95, 94, 90, 86, 81, 62, 55, 54, 53, 48, 46, 39, 35, 27, 26, 10</p> <p>194, 193, 192, 191, 190, 189, 136, 135, 134, 133, 132, 131, 130, 113, 96</p> <p>238, 237, 228, 227, 205, 204, 203, 202, 201, 200, 198, 197, 196, 195</p> <p>248, 247, 246, 245, 244, 243, 242, 241, 240, 239</p> <p>נזילות 124, 74, 72, 62, 61, 48, 40, 22, 19, 16, 14, 9</p> <p>ניהול סיכונים 233</p> <p>ניירות-ערך 62, 61, 55, 54, 53, 47, 42, 38, 36, 33, 26, 21, 16, 13, 10</p> <p>158, 137, 134, 125, 123, 106, 105, 104, 103, 102, 94, 91, 90, 86, 81, 75</p> <p>230, 228, 227, 213, 198, 197, 196, 195, 194, 193, 192, 191, 190, 189</p> <p>248, 243, 241, 239, 237, 233, 232</p> <p>נכסים אחרים 242, 238, 191, 190, 189, 90, 86, 55, 54, 53</p> <p>נכסי סיכון 156, 152, 148, 144, 140, 120, 41, 40, 17</p>	<p>ג</p> <p>גידור 136, 95, 94, 59, 58, 48, 26</p>
<p>ס</p> <p>סייבר 74, 48, 16</p> <p>סיכון אשראי 56, 55, 52, 50, 48, 41, 35, 30, 29, 23, 22, 16, 11, 10, 9</p> <p>111, 110, 109, 108, 107, 81, 74, 69, 68, 67, 66, 65, 62, 61, 59, 58, 57</p> <p>177, 176, 175, 174, 173, 172, 171, 170, 169, 168, 167, 166, 123, 120, 113</p> <p>195, 194, 193, 192, 188, 187, 186, 185, 184, 183, 182, 181, 180, 179, 178</p> <p>230, 217</p> <p>סיכונים אחרים 74, 9</p> <p>סיכון מוניטין 74, 48, 22, 16</p> <p>סיכון מימון 72</p> <p>סיכון נזילות 74, 72, 48, 16, 14, 9</p> <p>סיכון סביבתי 74, 22</p> <p>סיכון רגולטורי 48, 16</p> <p>סיכון ריבית 74, 70, 48, 40, 16</p> <p>סיכון שוק 74, 70, 48, 22, 16, 9</p> <p>סיכון תפעולי 120, 74, 73, 48, 41, 40, 22, 16, 9</p>	<p>ד</p> <p>דיבינד 119, 95, 91, 90, 89, 88, 87, 68, 39, 36, 15, 10</p>
<p>ה</p> <p>הון והלימות הון 42</p> <p>הון מניות 89, 88, 87</p> <p>הלבנת הון 232, 229, 228, 225, 73, 22</p> <p>הלוואות לדיור 65, 64, 63, 55, 54, 53, 52, 51, 49, 41, 40, 34, 25, 10</p> <p>162, 161, 160, 158, 156, 152, 148, 144, 140, 122, 120, 109, 108, 107</p> <p>179, 178, 177, 176, 175, 174, 173, 172, 171, 170, 169, 168, 167, 164, 163</p> <p>232, 230, 222, 221, 220, 215, 211, 187, 186, 185, 182, 181, 180</p> <p>128, 127, 126, 22</p> <p>הליכים משפטיים</p> <p>הסכם שכר 118</p> <p>הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 30, 29</p>	<p>ו</p> <p>ועדת שטרומ 230</p>
<p>ז</p> <p>זכויות עובדים 119, 118, 117, 116, 115, 114, 113, 90, 81</p>	<p>ח</p> <p>חובות פגומים 51</p>
<p>י</p> <p>יעד הון 122, 40</p> <p>ירידת-ערך 105, 103, 101, 90, 36</p>	<p>י</p>

ע

עמלות 10, 14, 15, 24, 31, 43, 44, 84, 93, 126, 138, 142, 146, 150, 154,
159, 160, 161, 162, 163, 164, 215, 217, 219, 220, 222, 223, 224, 226,
227, 232, 233, 237, 241
ענפי משק 10, 11, 23, 35, 37, 48, 49, 54, 56, 59, 66, 69, 206, 218

פ

פיקדונות הציבור 10, 11, 16, 33, 37, 38, 39, 81, 86, 94, 134, 140, 144,
148, 152, 156, 160, 161, 162, 163, 164, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 217,
219, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 239, 240, 243, 244, 247

ר

רגולציה 22, 74, 221
רווח למניה 84

ש

שווי הוגן 11, 26, 33, 39, 48, 70, 81, 85, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102,
103, 104, 105, 106, 114, 134, 135, 136, 175, 176, 177, 192, 193, 194, 195,
196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206

ת

תגמול 88, 89, 118, 119, 127
תיק בנקאי 70, 71
תיק למסחר 36
תשואה להון 13, 118
תשלום מבוסס מניות 87, 88, 89, 90